קונטרס

הביני

פרשת
ויקרא
תשפ"ג

שנה ה'
חוברת כ"ה
גליון 245

שיעורי

הרב שמעון שפיצער שליט"א

הביני

קול הביני

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל נפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב

ארה"ב:	**718.686.8300**
בריטניה:	**0204.586.2115**
בלגיה:	**03.300.0223**
ארץ ישראל:	**072.257.7726**

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימייל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216
Email. Info@MachonHavineini.com

"ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים"

הביני

שיעורי הרב שמעון שפיצער שליט"א

מפתח העניינים

מדור אמונה ובטחון שיעור קפ"ה

יום שלישי פרשת ויקה"פ כ"א אדר תשפ"ג

המאמין השלם זוכה שהבריאה פועלת בשבילו כתיקונה - יסוד באמונה במשנת הרבי ר' אלימלך זיע"א ..... ה

האחים הקדושים | וכי תאמרו מה נאכל | כי לא מחכמה שאלת על זה | ויצא העם ולקטו | האלוקים ברא את האדם ישר | כשאני לעצמי מה אני | על חיינו המסורים בידך | חרדת אדם יתן מוקש | אחריות גדולה היא על האדם | כל מה דעביד לגרמיה הוא דעביד | אמונה ובטחון כנגד פחד וחרדה | כגמול עלי אמו | להבין משל ומליצה | מדת היראה היא כאבן שואבת | שאלה של מאמינים | הניסים והטבעים הכל אחד | המאמין השלם אינו זקוק ללבושים

יום ראשון פרשת ויקרא כו אדר תשפ"ג

ההזדמנות להתחדש ולהתקרב אל ה' על-ידי מצבי החיים .....טז

החודש הזה לכם | חשבונות של מצוה | כי האדם עץ השדה | חדש והבא קרבן מתרומה חדשה | מלך במשפט יעמיד ארץ | משפט של חסדים | התמדה ככלי לדביקות בה' | סידורו של יום | פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול | אין התמדה בלי עריבות | לימוד התורה בשביל התכלית | בזיון כבוד האדם | שגגת תלמוד עולה בזיון | ויקרא האדם שמות | כל זמן שמזקינים דעתן מתיישבת | טעם גן עדן בעולם הזה | ירידות לצורך עליה | הצלחה מובטחת

יום שני פרשת ויקרא כ"ז אדר תשפ"ג

הדרך להתקרב אל ה' על-ידי חינוך הבנים..... כו

מה בצע בתפקיד החינוך | מתת אלוקים היא | אדם לעמל יולד | מתנה טובה היא | המקבל עליו עול מלכות שמים | בהדי כבשי דרחמנא למה לי | ברא מזכה אבא | תפקיד החינוך לטובת ההורים | החינוך מעורר חלקים עמוקים בנפש | החינוך דורש מן ההורים איזון | עורה למה תישן | בנים טובים אינו דבר מובן מאליו | דע מה שתשיב לבנך | מן השמים השמיעך את קולו | והשיב לב אבות על בנים | מהקב"ה אל תתעלם

מדור עיון תפילה שיעור ע"ג

יום רביעי פרשת ויקה"פ כ"ב אדר תשפ"ג

החובה לקבוע את התפילה ולעשותה תחנונים..... לו

כמה ענינים של קביעות | העושה תפילתו קבע אין תפילתו תחנונים | ותהי מצות אנשים מלומדה | אם תבעיון בעיו | קביעות עתים לתורה | הקביעות מעלה את

האדם | עבד ה' אנכי | עבדות של תחנונים | הקביעות מועילה לריכוז המוח | פה אשב כי אויתיה - סיכון מול סיכוי | יראו צדיקים וישמחו - סיכון מול סיכוי | קבע ותחנונים - סיכון מול סיכוי | הקביעות מסייעת לחדש בתפילה | מחדש חידושים | הנס מסייע לחדש בטבע | מה רבו מעשיך ה'

מדור תורה לשמה שיעור י"ח

יום חמישי פרשת ויקה"פ כ"ג אדר תשפ"ג

פתיחת הלב להבנת התורה על-ידי הסרת העוונות ..... מו

חטאות נעורים מסמאות עיני האדם | בכייה על גלות השכינה | שמעו לדברי הרופאים האמיתיים | מלבשתו ענוה | עבדו את ה' בשמחה | וכבר אמר אנא השם ונשמע קולו ביריחו | מהלך בצדי הדרכים | מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו | עוונותי הביאוני לידי הקפדה זו | אין האשמה תלויה אלא בעוונות | ההכרה שהכל נעוץ בשורש אחד | הרי אני ככלי מלא בושה וכלימה | דבר אחד מדבריך אחור לא ישוב ריקם

מדור אור החיים הק'

ערש"ק פרשת ויקרא כט אדר תשע"ח

הקרבת קרבן בזמן הזה ..... נה

אדם כי יקריב מכם קרבן | ונמצה דמו על קיר המזבח | הקרבתי לך חלבי ודמי | למה לך להרחיק נדוד | חיים ומוות ביד הלשון

מדור הילולא דצדיקיא

ערש"ק פרשת ויקרא ו' ניסן תשפ"א

הרה"ק רבי אהרן ראטה זיע"א ה'שומרי אמונים' ..... נח

שאב מים מבארם של צדיקי החסידות | הצדיק סמך ידו עליו | מבשרו אחזה אלו-ה | ונראהו עין בעין | כי אני ה' רופאך - אני ה' ולא ע"י מלאך | וברך את לחמך ואת מימך | בנסיון קיפוח הפרנסה

מדור אמונה ובטחון

שיעור קפ"ה

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור אמונה ובטחון

לע"נ
הרה"ח ר' **יעקב שמואל**
בן ר' **אלטר אהרן** ז"ל

יום שלישי פרשת ויקה"פ כ"א אדר תשפ"ג

המאמין השלם זוכה שהבריאה פועלת בשבילו כתיקונה

יסוד באמונה במשנת הרבי ר' אלימלך זיע"א

האחים הקדושים

לכבוד ההילולא קדישא של הרה"ק **הרבי ר' אלימלך מליזענסק** זיע"א נלמד מהספר הקדוש "נועם אלימלך" בעניני אמונה ובטחון, דיבורים מפורסמים ויסודות עתיקים אשר תמיד צריך לשננם בפינו ולהחדירם בעצמותינו, ויעמוד לנו יום ההילולא לזכות שהדיבורים באמת ייקלטו בנשמותינו.

נתחיל עם הדיבור המפורסם בפרשת בהר בו הוא מביא מאחיו הקדוש **הרבי ר' זושא** זיע"א. ידוע בקרב החסידים שהרבי ר' אלימלך קרא את ספרו בשם נועם אלימלך, נועם מלשון מתיקות, לרמז את שם אחיו 'זוסיא' (מתיקות באידיש). שני האחים הקדושים היה להם קשר עצום, כידוע שהיו גולים ביחד ומתקנים ומאירים את העולם.

ובכלל, ידוע לנו עוצם בטחונו של הרבי ר' זושא והסיפור מפורסם שלא הבין למה שואלים ממנו פשט במאמר **חז"ל** חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, כי לא הרגיש מעודו שהגיעה לו רעה. ובכן, זהו הדיבור היחיד שהרבי ר' אלימלך מביא מאחיו, וכפי שנראה להלן אותו יסוד ממש כותב הרבי ר' אלימלך מעצמו בפרשת בשלח.

וכי תאמרו מה נאכל

נתחיל בלשונו ב**פרשת בהר**. בפסוק נאמר (כה, כ-כא): "וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתנו, וצויתי את ברכתי לכם בשנה השישית ועשת את התבואה לשלוש השנים". כותב הרבי ר' אלימלך: בשם אחי החסיד המפורסם, ויש לדקדק היות

שהתורה יצאתה בכאן מדרכה, שדרך הקרא לכתוב איזה יתור לשון בפסוק אפילו אות אחת ועל ידי זה מתורץ כמה קושיות, אבל הקושיא לא נכתב בעצמה בתורה, וכאן נכתב הקושיא, וטוב היה שלא לומר כי אם וצויתי את ברכתי, וממילא לא יקשה שום אדם לומר מה נאכל. ונראה, ש**השם יתברך ברוך הוא כשברא את העולם, השפיע מטובו צינורות מושכים שפע לצרכי בני אדם, ודרך השפע שלא להפסיק כלל**, אלא **כשהאדם נופל ממדרגתו ואין לו בטחון בבורא ברוך הוא המשגיח אמיתי הזן ומפרנס בריוח בלי הפסק כלל, אז עושה האדם ההוא במחשבתו ההיא אשר לא מטוהר - פגם חלילה בעולמות עליונים**, ומתישין כח פמליא של מעלה ר"ל, ואז נפסק השפע חלילה **וצריך השם יתברך ברוך הוא לצוות מחדש השפע שתלך כמו מתחילת הבריאה**, וזה הוא וכי תאמרו כו', ש**התורה מלמדת לאדם דרכי השם שיהיה שלם בבטחונו על אלוקיו ולא יאמר כלל מה יאכל, כי כאשר חלילה יפול מן הבטחון לחשוב מה יאכל, הוא עושה פגם חלילה** בהשפע ואטרחו כלפי שמיא לצוות מחדש. וכי תאמרו, פירוש כאשר תאמרו כך, ואז תטריחו אותי וצויתי כו', אלא **לא תתנהגו כך ותבטחו בה' בכל לבבכם ואז ילך השפע בלי הפסק כלל תמיד לא יחסר כל בה.**

כי לא מחכמה שאלת על זה

אור מופלא רום מעלה. **אין צריך לשאול, אין צריך לדאוג. הדאגה היא זו ששוברת את הצינורות, הדאגה היא זו שעוצרת את השפע**. אמנם הקב"ה עוזר ומושיע. הוא שומע לתפילות האיש הישראלי ומצוה לו את ברכתו. אבל זהו רק מפני ששבר את הצינורות. **אל תשאל שאלות. יש סדר איך השפע יורד ממילא. כשהאדם בוטח בה', הוא נמצא במצב טוב ונפלא.**

הנה ביסוד זה נמצאת הבנה עצומה, והרבה צריך לחזור בתשובה כדי להבינה היטב, והיא שאין האדם צריך למשוך אליו שפע מתוך מחשבה שאם לא ימשוך אותו הוא לא יגיע אליו. **אינך צריך לעשות כלום. תעבוד את ה', תבטח בו, והשפע יגיע אליך. כי הקב"ה ברא את הבריאה באופן שהשפע מגיע ממילא לכל הנבראים**, נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו.

ובוודאי אין זו סתירה עם כל מה שאנו לומדים תמיד שצריך לעשות השתדלות נכונה, כי **ההשתדלות הנכונה היא עבודת ה' ואין תכליתה למשוך שפע.** כשהאדם עושה השתדלות, הוא מייחד יחודים. הוא מביא את אורו של הקב"ה לתוך העולם הזה. הכלל הוא **שאם האדם מתנהג כפי שהאדם צריך להתנהג, השפע מגיע אליו ממילא מצד תכנית הבריאה.**

ויצא העם ולקטו

והנה לשונו של הרבי ר' אלימלך ב**פרשת בשלח** (טז, ד): ויאמר ה' אל משה כו' הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. פירוש הנני, פירושו בדבר ההווה תמיד, כלומר שהשם יתברך אומר: מה שאתם אומרים שצריכים לפרנסה, אני תמיד בכל עת מוכן ומזומן לפרנס ולתת לכל איש מידי יום ביומו פרנסתו מהשמים. ויצא העם ולקטו כו', פירוש אך **כשאדם הוא מחוסר הבטחון ויוצא מהגדר הנכון והראויה לבטוח בה'.** ולקטו דבר יום ביומו, פירוש **צריך להתחדש אליו הלקיטה מחדש**, כי **אם היה בוטח בלב נאמן, היתה פרנסתו מזומנת לו שלא בצער ועבדות כלל**, כי אם כמטר הזה ההולך שלא ביגיעה, וזהו ויצא העם ולקטו כו'.

האלוקים ברא את האדם ישר

ובכן, הבה ונתבונן ונתעמק בדיבורים הקדושים האלה ונתפלל בזכות הצדיק

שיחדרו לתוך נשמותינו. עלינו להסתכל תמיד הן על הבריאה והן על האדם. לבריאה יש שני מהלכים ולאדם יש שני מהלכים. הבריאה יש לה מהלך אחד כשהיא כתיקונה ומהלך אחר כשאינה כתיקונה. וכן האדם, יש לו מהלך אחד כשהוא איתן בבריאותו ומהלך אחר כשאינו בקו הישר. והנה ידוע לנו מה**פסוקים** בפרשת והיה אם שמוע ש**הקב"ה קישר את מערכת הבריאה במערכת האדם. מערכת הבריאה תפעל כראוי רק אם האדם יהיה כראוי.** ברגע שהאדם משתנה, אף הבריאה משתנית. ה'**מסילת ישרים**' מדבר בהרחבה מענין זה, אבל עלינו לראות כמה הדבר פשוט ואמיתי, כי יש שהאדם אינו מתנהג כראוי ואח"כ הוא צועק ללא הרף: העולם משוגע. אילו היה מסתכל במראה, היה רואה שלא העולם משוגע, אלא הוא משוגע, והוא זה שמשגע את הכל. אפשר לראות כעין זה במי שמעסיק תחתיו כמה עובדים ובגלל חוליו הנפשי משרה כל הזמן רוח של לחץ ומרירות, ואח"כ הוא צועק: "למה יש כאן כל הזמן תחושה של לחץ?". אדון! הקולר תלוי בצווארך".

האחים הקדושים מלמדים אותנו: **האדם מן השורה** (א נארמאלער מענטש) **הוא בעל בטחון. אינך צריך להיות בשביל זה בעל מדרגה**, אינך צריך לעצום את העינים ולומר אני עכשיו הולך לעבוד את עבודת הבטחון. אתה צריך להיות אדם מן השורה. **עצור לרגע קט והתבונן. הקב"ה ברא את האדם והשליכו לעולם הזה, והאדם אינו יודע מה עתיד להיות בעוד דקה אחת, איך יחיה ומה יאכל.** אך **הבורא אומר לו: אינך צריך לעשות מאומה. עבוד אותי ואני כבר אסדר את כל צרכיך.** אל תהיה עסוק בניהול העולם. אני אנהל אותך. מה אתה צריך להיות טרוד בדאגות? **אתה צריך רק לעבוד אותי** על-ידי קיום כל תרי"ג המצוות ועל-ידי יישוב העולם. **במשך כל כ"ד שעות היום תחשוב איך תוכל להיות עבד נאמן,** ויותר מזה אינך צריך לחשוב כלום. **אתה נמצא תחת חסותי. אני כבר אכנים במוחך את המחשבות** שאתה צריך לחשוב. אתן לך כמה כסף שתצטרך. כשבניך ייכנסו לעול תורה ומצוות, אתן לך את הוצאות הבר מצוה, וכשיגיעו לפרקן, אתן לך את הוצאות הנישואין. **אינך צריך לעשות** שום דבר בעצמך. **אינך יכול לעשות** שום דבר בכוחות עצמך. **הרי העולם מפחיד מכדי שתצטרך לעשות דברים בכוחות עצמך, ואיך תוכל לחשב את העתיד...**

כשאני לעצמי מה אני

אכן כן, תראו מה קורה עכשיו בעולם עם הבנקים שקורסים, ותיזכרו מה התחולל בעולם עם פרוץ הקורונה. **הקב"ה מראה בכל עת שאין האדם בעל הבית. כל עוד העולם מתקיים, הקב"ה ישתמש בכל מיני לבושים כדי להזכירך שאינך שולט כאן בשום דבר.** ברגע אחד הכל מתמוטט. הרי **שאין שום הגיון לנסות להסתדר לבד.** מעתה **יש לך רק מהלך אחד. כל יום בקומך בבוקר, תן שבח להקב"ה,** תחשוב על כך שהקב"ה הוא חונן הדעת, **ודבר אתו.** בקש ממנו שתהיה בריא. בבעלזא כשהיו מתברכים ברפואה, היו אומרים שחלק מהברכה היא שהבריאים יישארו בריאים. כך היו הצדיקים מסבירים תמיד שהחולים יתרפאו והבריאים שלא יחלו. ובכן, **תחשוב על זה בכל עת, תחשוב על כך שאתה מסור בידיו.**

וכשמזכירים את ענין הבריאות, צריך להיזהר שלא להכנס ללחץ. האדם שומע על מקרים קשים של אנשים וילדים צעירים שחלו במחלות נוראות ונכנס לבהלה. עליך לומר לעצמך ככה: "**הקב"ה מוביל כל אחד להטיבו באחריתו. אני מסור בידו. הוא**

יעשה את הטוב ביותר בשבילי ותו לא מידי. אינני יודע מה, אינני יודע איך. זה לא נוגע לי. אני צריך לעבדו ולזכור שהוא מוביל אותי אל המקום הטוב ביותר, ואני מודה לו על כך". זהו אדם מן השורה.

על חיינו המסורים בידך

עלינו להתבונן בברכת מודים. אנשים חושבים שמודים על דא ועל הא ובכך ההודאה נגמרת. אך הנוסח הוא "**על חיינו המסורים בידך**". זוהי השמחה. **אין שמחה יותר גדולה מזו.** "**אני מסור בידיך ואני יודע שאתה מוביל אותי למקום הטוב ביותר בשבילי**". ועל נסיך שבכל יום ויום עמנו הוא סימן לכך שהחיים מסורים בידו. יש שהאדם נשאר עם ההודאה על הצרכים שהקב"ה נותן לו - "רבונו של עולם, ממש רציתי להודות לך על הכסף שדאגת לי. אבל אל תשכח שמחר אני זקוק למשהו אחר. אל תלך..." **אסור לנו לשכוח את הדבר העיקרי שעליו אנו מודים, והדבר העיקרי הוא על חיינו המסורים בידך, כי זה מה שמביא את האדם להבין שהוא יכול להיות רגוע ולעשות את מה שמוטל עליו בלי שום דאגה.** הוא יכול להתפלל, הוא יכול ללמוד, הוא יכול לעסוק בגמילות חסדים. **הוא יודע שהוא מסור בידי הקב"ה ושהקב"ה יבחר בשבילו את הטוב ביותר, וזה מה שנותן לו את השלווה והשמחה.**

חרדת אדם יתן מוקש

ובחזרה אל האור הקדוש של הספר נועם אלימלך. האדם צריך להבין שברגע שהוא מתחיל לדאוג, לירא, או להתאנח, הוא יוצא מגדר הרגיל. מעתה אינו אדם מן השורה. פחיתות הנפש היא. כך כותב **רבינו בחיי** בסוף **פרשת עקב**, וזה לשונו: וענין הפרשה הזאת לבאר כי **אם נשמור את כל המצוה הזאת והוא קיום התורה, שימסור הקב"ה ביד ישראל העמים החזקים ההם** ושיירשו את מורשיהם, ולכך תצוה הפרשה שנירא מהשם יתעלה, הוא שאמר "את ה' אלוקיך תירא", ושלא נירא מן העכו"ם, הוא שאמר "לא תירא מהם", "לא תערוץ מפניהם", לפי **שיראת בשר ודם הוא פחיתות הנפש וחסרון גדול בחוק יראת השם יתברך, והירא וחרד מבשר ודם מסבב מוקש ומכשול לנפשו** ומביא עליו צרה אף על פי שלא היתה ראויה לבוא עליו, **ומי האיש הירא ושם ה' מבטחו ינצל מן הצרה אף על פי שהיתה ראויה לבא עליו**, וכן **שלמה** ע"ה מזהיר את האדם על מדת הבטחון (משלי כט, כה): "חרדת אדם יתן מוקש ובוטח בה' יְשֻׂגָּב".

זהו היסוד שבדברי הרבי ר' אלימלך. כשהאדם ירא מבשר ודם, הוא מביא את הצרה על עצמו. אתה יודע למה? כי אתה מתנהג עכשיו בצורה משונה. מי שיש לו שכל בקדקדו, מבין שאין לזה פשט. בשום צורה אין לזה פשט שהאדם יאבד עשתונותיו. אמנם כן, **צריך לעבוד הרבה כדי להיות אדם מן השורה.** אבל **צריך להבין שזהו הגדר של אדם מן השורה.** כי אם אתה עושה חשבון של אחד ועוד אחד, מדוע חשבת בכלל שתקום בבוקר? מדוע חשבת שלאכול יהיה לך ושתהיה בריא בגוף ובנפש? **אם אתה מתבונן, אתה רואה שיש מנהיג לבירה ובלעדו אי אפשר להסתדר, ויש לכך סימנים בכל עת, והוא עצמו אומר לך שהמהלך היחיד הוא שתסמוך עליו שיסדר לך את הכל**, ואם כן **אין שום פשט לירא ממשהו.** "מה יהיה? איני יודע מה יהיה, אבל בוודאי ייטיב לי לאחריתי, בוודאי הוא מביא אותי למקום יותר טוב".

אחריות גדולה היא על האדם

סוף דבר, אנו מבינים שמי שאינו דואג או מפחד, הוא אדם מן השורה, ומי שמפחד

ונתפס בדאגה וביאוש, הוא חולה, כי יש לו מחשבות חולות. דומה הוא למי שיש לו מחשבות שכולם שונאים אותו או מחשבות של גאוה. אין אלו מחשבות של אנשים מן השורה. אומר הרבי ר' אלימלך: **קח בחשבון שהקב"ה קישר את כל סדר הבריאה - ירידת הגשם, צמיחת התבואה, וכן הלאה - לראשך. אם אתה חולה, אתה מושך אתך את כל הבריאה.**

הנה האדם לפני שהקים את ביתו, אם ביום מן הימים החליט להשאר במיטתו כל היום כי נפשו היתה מדוכאת, לא היה הדבר נחשב לאסון נורא כל-כך. אבל אחרי שהקים את ביתו, אם יעשה כן, ימשוך עמו את כל בני ביתו. כל הבית ייכנס לדיכאון ולחוסר מעש. הרי הוא כיושב בעגלה ויורד במדרון. לפני שהתחתן, הוא לבדו היה בעגלה, וכיון שהתחתן, אשתו הצטרפה אליו בעגלה, וכמו כן כל ילד שנולד בבית, מיד עולה על העגלה, כך שאם הוא ממשיך להתדרדר, הוא מדרדר את כולם עמו וכולם נהפכים על פניהם. זה מה שקורה. אינך יכול להשאר במיטה. יש יום ויש לילה. אתה צריך להיות אדם מן השורה. בין אם אתה מרוצה בין אם לאו; מישהו אמר לך, אף אחד לא אמר לך. אתה צריך לדעת להמשיך הלאה את החיים. אינך יכול להרשות לעצמך שלא לשלוח מחר את הילדים לת"ת בגלל שאתה שרוי בכעס. חמתו בוערת בו ומחליט שלא לערוך את סעודת השבת. לדאבון לב יש אנשים שעושים כך, אבל כל אחד מבין שאין אלו אנשים מן השורה.

סדר הבריאה פועל באופן ג"כ באופן זה. האדם צריך שיאמר לעצמו: נכון, קרה עכשיו משהו, אבל אין לי עכשיו את האפשרות להכנס לדאגה בגלל זה, כי ברגע שאני יוצא מן השורה, הכל יוצא מן השורה, והראשון שסובל מזה, הוא אני. חרדת אדם יתן מוקש. זהו יסוד הדבר. הוי אומר: כשאתה תצא מן השורה ותיחרד מפני בשר ודם, חרדתך תביא עליך את הצרה. המוקש תבוא עליך מחמת פחיתות נפשך.

כל מה דעביד לגרמיה הוא דעביד

יתירה מזו ראינו בדברי רבינו בחיי ש**אדם כזה מביא עליו את הצרה אע"פ שלא היתה ראויה לבוא עליו**, וצריך להבין זאת, כי זהו היסוד. חרדת אדם יתן מוקש פירושו כך: בראש השנה לא נגזרה עליך צרה זו. אדרבה, פסקו עליך רק טוב. אך כמו שאמרו חז"ל במסכת ראש השנה שאם נגזר על האדם טוב וחטא באמצע השנה, הטוב יבוא למקום אחר ולא יהנה ממנו, **אף אתה בגלל שיצאת מן השורה, אתה גורם לכך שתבוא עליך צרה שלא היתה ראויה לבוא עליך.**

אנשים גורמים לעצמם עגמת נפש. זה כל-כך כואב, אבל אנו זקוקים לצדיקים שילַמדו אותנו. האדם רואה ניצנים של איזו צרה. עדיין לא קרה כלום. למשל, יש איזה חשש. מישהו אמר לו שנדמה לו שמשהו הולך לקרות. הנה דבר זה הוא נסיון, ואדם זה אינו עומד בנסיונו, אלא מתחיל להשתולל. הוא נעשה ממורמר ומתחיל לפלוט מילים מפיו - "אתה אשם, פלוני אשם". או: "תמיד קורים לי הדברים האלה" וכדומה. מדובר בטומאה, בכוח הקליפה. הוא כבר רואה בעיני רוחו כל מיני צרות שונות ומשונות, ובגלל זה הוא מתחיל לדאוג ולרצות לשלוט במצב, ואח"כ כשהכל מתממש, הוא אומר לכולם כמנצח: "אתה רואה? אמרתי לך שזה לא יצליח".

זה לא נכון! רק בגלל שדיברת ככה, זה קרה לך. אם לא היית מדבר כך, שום דבר מכל מה שקרה לך עכשיו, לא היה קורה.

כך כתוב בפסוק: וכי תאמרו מה נאכל. אתה אמרת שלא יהיה לך מה לאכול, אתה אמרת שאף פעם לא משלמים לך בזמן, אתה אמרת שאף אחד לא חושב עליך, ושתמיד לפני פסח דווקא לך אין נותנים קמחא דפסחא. עם הדרשה שלך יצרת מציאות כזו. באמת חבל! אתה יודע איך העולם פועל באופן טבעי? באופן טבעי יש לכל אחד פרנסה בלי שום חסרון. ויצא העם, אזי ולקטו. כשיוצאים מן השורה, אז צריך ללכת ולעשות טלפונים.

עבודה גדולה מוטלת על האדם שברגע שייקלע למצב מעורר חשש ופחד, לא ילך שולל אחר יצרו. וזוהי **אחת מסיבות אותה שמחה הנובעת מהאמונה שחיינו מסורים בידו.** האדם צריך שתהיה לו בהירות בדבר. "למה אני בשמחה? - על חיינו המסורים בידך. אני מסור בידו והוא עושה בשבילי את הטוב ביותר". כשהאדם אומר גם זו לטובה, הוא אינו מנסה לעשות סגולות או להמשיך ישועות. הוא מנסה לעשות דבר אחד, לחזור להיות אדם מן השורה. הנה המשך הפסוק שם במשלי הוא "ובוטח בה' ישוגב" ופירוש הדבר ש**האדם יכול להשיג יותר מצד בטחונו, כי הבטחון הוא מצוה,** וכבר אמרו שם במסכת ראש השנה שכך הוא גם להיפך. אם פסקו לו לאדם בראש השנה מעט וקיים מצוה באמצע השנה, אותו מעט יגיע במקום הנכון וכך יזכה לשפע גדול. אך מבלי להכנס לענין קיום המצוה, על האדם להבין את עצם המושג להיות אדם מן השורה. אל תתן ליצרך להוציא אותך מן השורה.

אמונה ובטחון כנגד פחד וחרדה

כעת נפרט יותר: האדם עומד בפני מצב מסוים שמעורר בו פחד. "אוי! הדולר עולה. האינפלציה, הבנק. פסח מגיע והמחירים בחנויות הוכפלו. שמעת? הייתי בחנות וראיתי שהמחירים שם ממש מרקיעים שחקים". או כמו כן: הוא קיבל טלפון מהמנהל בחדר בענין אחד מבניו, ולבו מתחיל להלום בפראות. זה עורר אצלו מדה מסוימת. דיברנו על כך בשיעור ביום ראשון שבוע זה, שהמצבים שהאדם נקלע בהם, מעוררים בו מדות מסוימות. אפשר להבחין בזה ממרוצת דמו. לבו משנה את פעימותיו. ובכן, הרבה מהמצבים מעוררים אצל האדם אחת מהמדות או כמה מהם שכלולות בלאו זה. פחד, דאגה, יאוש, כעס, וכן הלאה. ומהי עבודת האדם? **עבודתו היא לשים לב שזה מה שקרה לו.**

והנה ידוע כללו של **הרמב"ם** ש**אם האדם סובל מאיזו מדה רעה,** כגון ממדת הקמצנות, הגם שהדרך הממוצעת היא הנכונה, **אין לו ברירה כי אם להטות אל הקצה השני, עד שבסוף יחזור להיות באמצע. זוהי עבודת האדם כשהוא רוצה לעקור מדה רעה.** הוא הדבר כשמתעורר לו לאדם בלבו פחד וחרדה מחמת העתיד (אגב אורחא נאמר שאמת נכון הדבר שיש בני אדם שיותר קשה להם בסוגיא זו מאחרים. כי בעוד אחרים נולדו עם נפש חזקה ואינם נחרדים מכל דבר, הם נולדו עם נפש יותר חלשה ונסיון הפחד והדאגה שלהם יותר קשה. מותר להכיר בזה וצריך להכיר בזה, והרי זה דומה לשאר המדות, כידוע שכל אחד יש לו נסיון באחת מהמדות, כי בשבילה ירדה נשמתו לעולם משום סיבות הידועות לבורא יתברך, כגון מחמת גלגולים קודמים. היום יש שמות לכל הקשיים האלה. איננו מזלזלים בזה ח"ו. יש לפעמים שמות שמגדירים את המצב, ולאחר שהמצב מוגדר, אפשר לדעת מה לעשות. אבל בסוף צריך לחזור אל התורה הקדושה. יש עולם של אנשים שסובלים מפחד, עולם של אנשים שממש משותקים מרוב דאגה מיום המחר. צריך לעבוד על זה, כי הוא מצוה בתורה, מצוה כנגד עבירה. יתכן שמדובר בנסיון קשה, ובאמת אי

אפשר לדון אף אחד. אבל חייבים לעבוד על זה מהשקפתה של התורה הקדושה, תורת אמת), יבין שהתעוררה אצלו מדת היראה שלא באופן הטוב שלה, **ושעליו ללכת עכשיו אל הקצה השני, כי אם לא ילך אל הקצה השני, אפילו באמצע לא יוכל להיות**, כי הפחד קשה מאוד וישתלט עליו.

נוכל לתאר זאת כך: כל אחד כשנמצא בנסיון של פחד ודאגה, הוא דומה למי שיש לו תכונה קיצונית של קמצנות. נניח שהאדם הוא אדם ממוצע, אבל כשהוא מתנסה בנסיון של פחד, הוא נכנס עם כל מהותו אל תוך הפחד. הנה אם רק יתחזק מעט, הפחד לא יתגבר עליו שוב ושוב ולא ירפה ממנו. לכן **צריך הוא לעבוד על עצמו ללכת אל הקצה השני, היינו שיבטח בה' בכל לבו, ויעורר בלבו רגשי הודאה על חיינו המסורים בידך, ויתמלא שמחה מחמת ההכרה שעכשיו הוא מטהר ומזכך את העולם על-ידי שהוא בוטח בה'** - "אם קשה לי ואני עובד על זה, אני מקיים את התכלית שבגללה באתי לעולם. התכלית היא שאהיה יהודי כשר ועכשיו אני נעשה יהודי כשר. אני ממש משלים את עצמי. איך? על-ידי שאני עובד על עצמי שלא להיות בפחד ואני מכניס מחשבות נכונות במוחי חלף המחשבות החולות".

גישת האדם צריכה להיות שהוא צריך להיות אדם מן השורה, ועכשיו שאינו אדם מן השורה, הוא מוכרח ללכת אל הקצה השני, כי רק יוכל לחזור להיות אדם מן השורה. אכן לפעמים צריך לרקוד ולקפוץ כדי לחזור להיות ממוצע. בעצם היה הבטחון יכול להתבטא ברוגע ושלווה ובשמחה פנימית. אך לפעמים צריך לרקוד ולקפוץ ולשיר גם זו לטובה ולהסביר, כי צריך לעבוד כדי להגיע אל האמצע. **המהר"ל** קורא לזה "אדם ממוצע", אדם מן השורה.

כגמול עלי אמו

נסכם שוב, המצב שהאדם נקלע בו, מעורר בו מדה של יראה אשר קיימת בו תמיד, אלא שמדה זו צריכה להתעורר באופן הטוב שלה, וכאן היא התעוררה באופן הבלתי טוב. התעוררה בו מדה פגומה. ומה צריך האדם לעשות? הוא צריך להלחם בזה וללכת אל הצד השני. הנה בשיעור הנ"ל הבאנו מהספר **ייטב לב**, והראו לי שכך הוא בספר **בית ישראל** להרה"ק **רבי צבי הירש מזידיטשוב** זיע"א וכן ב**עוד ספרים** ש**כאשר מתעוררת באדם יראה פגומה, יעורר כנגדה את מדת האהבה**, אפילו אהבה גשמית, כגון אכילת איזה מאכל. וסיבת הדבר, כי **תחילה לכל הוא צריך להשקיט את מדת היראה**, וכבר דיברנו על זה שם בארוכה. ראה שם ותמצא נחת.

עכ"פ זהו היסוד. **האדם מן השורה, הוא מי שבוטח בכל המצבים**. תמיד הוא מרגיש כגמול עלי אמו. **והבריאה כשהיא במצבה הטבעי, נותנת שפע לנבראים. הוא כראוי וכהוגן, הבריאה כראוי וכהוגן**. שידוך נפלא. אך **ברגע שהאדם יוצא מן השורה מפני שהוא מתחיל לפחד** ולדאוג בגלל מצבים שנשתנו, **גם הבריאה נסוגה מטבעה הרגיל**, חרדת אדם יתן מוקש. ומהי העצה לזה? **העצה היא שיעבוד על עצמו ללכת אל הקצה השני, זאת על-ידי מחשבות המעוררות שמחה בלב, וזה מה שיחזיר אותו אל השורה**, וכך תחזור אצלו הבריאה אל מצבה הטבעי.

להבין משל ומליצה

משל למה הדבר דומה, למעביד שמזמין את עובדיו לאסיפת חירום, בה הוא מודיע להם שהוא דחוק מאוד בכסף ויתכן שיצטרך לחתוך קצת ממשכורתם ואולי

בבוא הזמן יצטרך גם לפטר כמה מהם. הנה מדובר בוודאי במצב שמעורר פחד. אכן למעשה כל אחד מגיב בצורה אחרת. מי שהקב"ה חננו בישוב הדעת, מראה פנים שוחקות למעביד ואומר לו: "שמע נא! כולנו בסירה אחת. זה המצב. בא נראה מה אפשר לעשות. אולי אוכל להוסיף כמה שעות עבודה ביום ויחד עם כן נצטמצם בהוצאות. אבל דע לך שאני אתך. אני כאן, אני נאמן לך. איני בורח לשום מקום". הנה איש זה, המעביד אוהב אותו ועומד ג"כ לצדו, ובהזדמנות הראשונה, הוא מטיב לו ומעלה את משכורתו. לעומתו, מי שאינו פיקח, או מי שעדיין צעיר לימים ועדיין חושב שהוא יכול להפוך עולמות, מרים את קולו באותה אסיפה: "אמרתי לך מראש... למה אתה עושה את זה?... אתה אשם, פלוני אשם... יש לי משפחה עם ילדים..." אין הבנה ביניהם, וכיון שכן, כשהמעביד באמת יצטרך לפטר כמה עובדים, עובד זה יהיה הראשון ברשימה, ולאידך גיסא, אם יראה שהוא יכול להעלות בחזרה את משכורתם של העובדים, הוא יהיה האחרון ברשימה.

הנה מה מגלגל על העובד את צרתו? היתה איזו נקודת התחלה שבה המעביד הודיע את מה שהודיע. אבל צעקותיו של העובד הן אלה שמגלגלות עליו את צרתו.

ואל הנמשל: תמיד יש מצבים שמעוררים פחד. אכן, **כשהאדם קם בבוקר, עליו להזכיר לעצמו**: "**יהיו היום מצבים במשך היום שיעוררו בי פחד ודאגה ועלי להזהר שלא ליפול ברשת היצר**". ואח"כ **כשיקרא ק"ש ושוב כשיברך ברכת השנים, יחזור אל השורש, ויבקש לזכור זאת כשצריך לזכור זאת**, שזה ישאיר עליו רושם ושיצליח להתחזק ולהיות בשמחה ולחיות עם האמת גם באותם המצבים.

ומאוד יועיל לו לאדם שיתן שם אחר למצבים השונים שפוקדים אותו. במקום לומר: "תראה לאיזה מצב קשה נקלעתי, נורא ואיום", יאמר: נקלעתי עכשיו למצב שמעורר בי מדה זו וזו. זה מה שקרה כאן סך הכל. עכשיו הבחירה נתונה בידי, ורצון ה' שלא אשקע בתוך הפחד ושלא אפעל על פיו, אלא אמשיך הלאה מתוך התחזקות באמונה ובטחון. אמנם יתכן שהפחד כל פעם ירים ראש ותצטרך לנהל עמו מלחמה ארוכה, אבל דע לך שכל עוד אתה נלחם כנגדו ואתה מנסה להתחזק ולהיות בשמחה (ופעמים הרבה על-ידי הסחת הדעת), אתה ממשיך את אורו של הקב"ה ומביא שפע גדול לעולם.

מדת היראה היא כאבן שואבת

ובענין זה יש להביא לשונו של ה'**ערבי נחל**' (פרשת ויצא דרוש ב): "מדת היראה היא כאבן שואבת (מגנט) שיש לה סגולת ההמשכה להמשיך אליה כל מיני מתכות וכדומה, כך **מדת היראה סגולתה להמשיך הדבר היראוי ההוא** (הדבר שממנו הוא ירא)".

סיבת הדבר, כי היראה דומה לאהבה אשר היא דבר המקשר בין שנים, כידוע שכמים הפנים לפנים. כשהאדם אוהב את חבירו, אף חבירו אוהב אותו. דומה הדבר לחשמל. האהבה מעבירה חיות בין זה לזה. אף היראה הוא כך, כי הנה מדוע האדם ירא מדבר שיכול להזיקו? כי הוא מאמין בכוחו של אותו דבר ומבין שהוא יכול להזיק לו, וכל זה חודר למוחו ולבו ומעורר בו את מדת היראה. אם כן זה מקשר אותו לאותו דבר, כי הוא ממש פועל אחרת מחמתו.

אומר ה'ערבי נחל' שמדה טובה מרובה, כי יראה מהקב"ה מקשר את הקב"ה אליו. זה גורם לכך שהקב"ה ייכנס אליו, כי הוא

ירא ממנו מתוך אמונה שהקב"ה מנהל את העולם וברגע אחד הוא יכול להחריב את הכל. הערבי נחל מסביר שכל יראה מקשרת, בין יראה טובה ובין יראה שאינה טובה.

ובזה יש להזכיר את דברי **הגמרא** הידועים (ברכות ס, א): יהודה בר נתן הוה שקיל ואזיל בתריה דרב המנונא, אתנח (נאנח). אמר ליה: יסורים בעי ההוא גברא לאתויי אנפשיה?! דכתיב (איוב ג, כה) כי פחד פחדתי ויאתיני ואשר יגורתי יבוא לי. אף כאן, סיבת הדבר, כי **כשהוא פוחד מהדבר, הוא נותן לו כח, ולהיפך, כשהוא מזכיר לעצמו שאין עוד מלבדו, זה מאבד את הכוח ואינו יכול לשלוט בו.**

שאלה של מאמינים

והנה ב'**שפת אמת**' (בהר תרל"ז) מביא את דברי הרבי ר' אלימלך ומוסיף עליהם הסבר. הוא מתחיל את דבריו על הפסוק וכי תאמרו מה נאכל כו'. "בספר **נועם אלימלך** בשם **אחיו ז"ל** כי ע"י השאלה יצטרך המקום לצוות את הברכה כו' ע"ש". אכן ידוע שאין שום גבול בהבנות שיש לכל דיבור בספר קדוש זה, וכבר אמר כן **הגה"ק מצאנז** זיע"א באמרו: "שמונים אלפים כיתות מלאכים מתייגעים להסביר דיבור אחד מהספר נועם אלימלך". אך כאן ה'שפת אמת' פותח שערים חדשים בדיבור זה, וזה לשונו: "וביאור הדברים **דמה קושיא היא זו מה נאכל? מאן דיהיב חיי יהיב מזונא!**". הוי אומר: השאלה מה נאכל היא לא סתם מיותרת, אלא אין לה כלל הבנה. הלא תראה שכל מה שברא הקב"ה, ברא לו את האמצעים שיוכל להתקיים. הוא ברא שדות וכרמים וברא להם גשמים כדי שיוכלו להצמיח את פירותיהם ולא ימותו. הוא ברא דגים וברא להם אוכל. אף כאן, **אם הקב"ה ברא בני אדם, בוודאי ברא להם מזון ומחיה.** איזה מין שאלה הוא מה נאכל?

"אך כי **אם יהיה קיום בני ישראל על פי נס, ואין כל הדורות ראויין לניסים, לכן יאמרו מה נאכל**". פירוש: התורה אינה מדברת בסתם בני אדם שיראים איך יהיה להם מזון לאכול, כי הללו אינם אנשים מן השורה ואטו בשופטני עסקינן?! אלא התורה מדברת בבני אדם שמבינים היטב שהקב"ה הוא טוב ומטיב ונותן לחם לכל בשר, אבל הם חושבים שאין כל הדורות ראויים לנס, ולכן הם שואלים כשלא יהיו ראויים לנס, מה נאכל.

"**והתירוץ שיהיה בדרך ברכה, וברכה היא קצת בטבע**". הקב"ה אומר: אין לכם לדאוג. אם לא תהיו ראויים לנס, אתן לכם בדרך הטבע, וצויתי את ברכתי, וברכה היא קצת בדרך הטבע. ביאור הדבר בדרך הפשט: ברכה פירושה שאילן כזה שבדרך כלל מוציא חמישים פירות בשנה, מוציא עכשיו מאתיים וחמישים פירות, כפי שזכינו לראות השנה בארץ ישראל אצל שומרי השמיטה. בשנת השמיטה ירדו גשמים לרוב ובמוצאי שנת השמיטה, יצאו פירות רבים ועסיסיים. הנה דבר זה נחשב קצת תלוי בטבע.

מבאר ה'שפת אמת' ששאלה זו היא שורש הפגם של פחד דאגה ויאוש. שאלתו היא: "אולי איני ראוי לנס! אולי הקב"ה לא יעשה לי נס!". הפלא ופלא! הרבי ר' אלימלך לימדנו שיש פגם שמחריב את צינורות השפע והוא הפגם של הפחד והדאגה. אומר ה'שפת אמת': ומהו שורש אותו פגם? השורש הוא מה שהאדם חושב בלבו: "הרי אין המצב פשוט וזקוק אני לנס, ואם כן איני יודע, לא תמיד הקב"ה עושה ניסים". הוא יודע שהקב"ה הוא כל יכול, אבל הוא חרד מאוד מן העתיד, כי הוא

אומר: "אדם פשוט אני ומה יהיה אם הקב"ה לא יעשה לי נס?". זהו שורש הפגם שמחריב את הצינורות. על זה דיבר הרבי ר' אלימלך ואמר שאדם כזה, הגם שהוא מאמין שהקב"ה הוא כל יכול, סוף כל סוף הרי הוא אפוף פחד ודאגה ומתהלך ממורמר ומתרגז, ומזה תבין שאינו בקו הישר.

הניסים והטבעים הכל אחד

ממשיך ה'שפת אמת' ומבאר שבאמת אסור לו לאדם לחשוב כך: "אך **באמת צריכין בני ישראל לידע כי הניסים והטבעים הכל אחד, ובאמת אין נס גדול ונפלא כמו הטבע, שהוא הגדול שבנפלאות המושגים לנו**". זה שהעצים מצמיחים פירות ואנשים נולדים עם עינים ואוזניים ופה, וכן הלאה, הלא הם ניסים כבירים שאי אפשר להסבירם, ניסים יותר גדולים מקריעת ים סוף. מה קרה בקריעת ים סוף? המים נבקעו! ואם אדם נולד עם לב וכליות וכל המכונות הנפלאות הנמצאות בו בפנים ובחוץ, היתכן שהוא נס קטן מקריעת ים סוף?! אכן כן, **עבודתנו היא לחיות עם זה.**

"ואז **כשזו האמונה מתברר לבני ישראל, אין עסק להיות ניזון על פי נס**". כשדבר זה נהיר לו לאדם, הוא אינו יראה שמא לא יזון אותו הקב"ה על פי נס. **הוא יודע שהקב"ה מנהל אותו תמיד, על חיינו המסורים בידך, וכל היום הוא עושה לו ניסים כדי להביאו לטוב הנצחי, וזה מה שמרגיע אותו.** כשהוא אומר ועל ניסיך שבכל יום ויום, אין כוונתו דווקא לניסים שהקב"ה עושה עמו להצילו מהשבעים זאבים שרוצים לטרוף אותו, אלא גם לכל הניסים שבטבע, כלומר, זה שהוא יכול לדבר ולחשוב ולאכול וללכת, כי הקב"ה מנהל אותו בכל רגע ורגע ומקרבו אל היעד שאליו הוא צריך להגיע, וכל פעם שהוא פונה שמאלה, מיד הוא מחזירו לימין. אדם כזה אינו ירא מכלום - "נו, ואם צריך להגיע לנס, אז מה? אם הקב"ה ניהל את המצב באופן כזה שזקוקים בו לנס, הרי סימן הוא שלשם צריך היה ללכת".

הרי מצוי מאוד כאשר אנשים יושבים במכונית מאחור וצועקים לנהג בבהלה: "לאן אתה נוסע?". והוא עונה: "כאן צריך לנסוע". "אבל חשוך כאן!". "נכון, כאן פונים ימינה, ואח"כ נכנסים לשביל צר וחשוך, ושם בסוף השביל נמצא האולם הגדול, שם נכנסים אל הטרקלין. מי שמשנן לעצמו שאין שום חילוק בין שמן לחומץ, אין שום חילוק בין טבע לנס, כי הכל הנהגות הם של הקב"ה להנהיג אותו לאן שהוא צריך להגיע, אין לו שום שאלה אולי לא אהיה ראוי לנס. "**איני יודע מה, אבל הקב"ה בוודאי יובילני בדרך הנכונה. מה שאני צריך לעשות הוא לעבוד את ה', והקב"ה יביא אותי אל המקום הטוב ביותר, בין אם אני ראוי בין אם לאו.**

מבאר ה'שפת אמת' על פי דברי הרבי ר' אלימלך שזה מה שהתורה אומרת: אם פגמת כנ"ל, יצטרך הקב"ה לצוות את ברכתו. כלומר, יצטרך לעטוף את השפע עם יותר לבושים, כי אינך ראוי שזה יבוא אליך באופן גלוי. אם לא היתה לך שאלה זו אולי איני ראוי לניסים, אלא היה לך ברור שאין אצל הקב"ה חילוק בין נס לטבע, כי גם הטבע הוא נס, לא היית זקוק ללבושים כאלה.

המאמין השלם אינו זקוק ללבושים

אכן כשנתבונן בחיי האדם, נראה שהאדם שואל שאלה זו בכל עת ולא רק בענין הפרנסה. וכאמור, ה'שפת אמת' הניח נדבך נוסף על דברי הרבי ר' אלימלך. הצדיקים שזיככו את עצמם, ראו פי כמה

וכמה בדיבוריו הקדושים של הרבי ר' אלימלך. הוא ביאר שהפגמים שהאדם עושה הוא מפני שאינו מסתכל על סדר הטבע נכון. הטבע נתפס אצלו כמובן מאליו, לעומת הנס שאינו מונח אצלו כדבר פשוט. אך כשהאדם הולך עם התורה, הרי הוא אומר לעצמו: "הבה ונחשוב, מה התורה אומרת. התורה אומרת כך? אם כן אני יכול להיות רגוע. לא משנה לי אם אני זקוק לנס אם לאו. **אם התורה אומרת שאני צריך ללכת ככה, אני הולך ובוודאי יהיה לי טוב. הרי אני מסור בידי הקב"ה והוא מוביל אותי למקום הטוב ביותר**". ואז אינו צריך שהקב"ה יעשה בשבילו לבושים בדרך הטבע. אין הוא צריך למהלך בדרך הטבע. אכן כן, הצדיקים לא היו צריכים שהקב"ה יעטוף את ישועתם בלבושים. למה? כי בעיניהם לא היה שום חילוק בין נס לטבע.

זהו היסוד שכתוב ב'נועם אלימלך'. **כשאין האדם פוגם בצינורות, יכול הקב"ה לעשות לו ניסים הרבה יותר גלויים**. אכן אצל הצדיקים היו מופתים גלויים ביותר. כי בהבטחת הקב"ה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים כתוב שזה יכול להיות גלוי ג"כ. זה לא מוכרח להיות עטוף בלבושים. ולמה הוא כך? כי הקב"ה ממילא עושה ניסים כל היום, אך כשהאדם מתנהג כאדם מן השורה, אף הבריאה מתנהגת אתו באופן המתוקן והטבעי שלה, והרי האופן המתוקן והטבעי הוא שיורד גשם מן השמים ושהקב"ה מספק לאדם את מזונו בכל עת ובכל שעה. ברם האדם יכול לקבוע מה נקרא טבעי. אם אצלו נקרא טבעי רק מה שקבוע בסדר הטבע, הוא באמת יצטרך ללבושים. אבל אם אצלו אין חילוק בין טבע לנס - "הקב"ה הרי מנהיג אותי. מה זה משנה? הוא כבר יעשה זאת בדרך אחרת". אזי הבריאה נכנסת בשבילו למהלך כזה. זה מה שאומר ה'שפת אמת' בביאור דברי הרבי ר' אלימלך. האדם היה עסוק - "רגע אחד! בדרך הטבע גדל רק כמות כזאת. ובכן, מה יקרה? נס?! איני יודע אם אני ראוי לנס". הנה לאדם כזה מוכרחים להביא לו את מזונו קצת בדרך הטבע. וצויתי את ברכתי. למה? כי לא הניח לאופן המתוקן של הבריאה להתגלות. אם לא היה שואל, היה זוכה לעולם הרבה יותר מתוקן שבו הוא מקבל כל מה שהוא צריך בלי לבושים מיוחדים. יהי רצון שהדברים יחדרו אצלנו בלב.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

נדבת
הר"ר **יוחנן פערלאוויץ** הי"ו
לרגל הכנסת בנו בבריתו של אברהם אבינו
לזכות ולרפואת
נתן אליהו בן **שירין**
נדבת הר"ר **בנימין ווייזער** הי"ו

יום ראשון פרשת ויקרא כו אדר תשפ"ג

ההזדמנות להתחדש ולהתקרב אל ה' על-ידי מצבי החיים[א]

החודש הזה לכם

ב**חודש ניסן** הבריאה מתחדשת, כפי שאנו רואים בעינינו שבזמן האביב האילנות מתחילים ללבלב ולהוציא פירות, והרי על זה אנו מברכים ברכת האילנות "שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ליהנות בהם בני אדם". וכן בעלי החיים מתחדשים בניסן (ר"ה ח, א). ויחד עם כל הבריאה כולה, יכול גם האדם שהוא בחיר הבריאה, להתחדש. **זמן הוא שמעורר כל אדם להתחדש ולהתחיל שוב מבראשית.**

והנה כל דבר יש לו את דרך ההתחדשות המיוחדת לו. האילנות מתחדשים עם עלים חדשים ופירות חדשים, בעלי החיים מתעברים ומתעטפים בצמרן, וכאן יש לשאול: במה האדם מתחדש? וכי מתחדש הוא בקניית מלבושים חדשים בלבד?! הרי זו בוודאי אינה התחדשות אמיתית! אכן **האדם מתחדש ביתרונו על בעלי החיים**, ומה הוא יתרונו? **מוחו ולבו וכל פנימיותו, אשר כל התנהגותו היא רק פועל יוצא מהן.** הוי אומר: **פנימיות האדם היא זו שמתחדשת בחודש ניסן.** אם כן זמן זה הוא זמן נפלא מאוד שבו **יש לו לאדם אפשרות להשתנות כליל מבפנים.**

חשבונות של מצוה

הן תראה שאפילו בעולם החיצוני, כששנה חולפת, בעל הבית מכנס את עובדיו ומדבר אתם לגבי שאיפתו לקראת השנה החדשה, להיכן רוצים להגיע, כמה כסף רוצים להרוויח, וכן הלאה. כך היא דרכו של עולם, **כשהאדם רוצה להצליח, הוא עומד ומחשב מראש לאן הוא רוצה להגיע ואח"כ הוא מתקדם לקראת היעד.**

כשהאדם מתחדש, שעת הכושר היא לו להניח את הכל בצד ולחשוב לאן הוא רוצה להגיע מבחינה רוחנית. **לפי מדרגה פשוטה יחשוב האדם איזו מסכתא יסיים במשך השנה החדשה.** אך אנו הרי יודעים שאין הקב"ה מונה דפים ו**שלא רק לשם צריך להגיע.** כשהאדם מתחדש, כל גישתו אל החיים מתחדשת. מהלך מחשבתו מקבלת פנים חדשות. **היהודי הרי נברא באופן שיוכל להתחבר אל התורה אשר חכמתה**

א. נמסר בבית המדרש הגדול דחסידי וויזניץ במאנסי

היא ללא גבול ולינוק ממנה, וזה גורם לכך שיוכל לחשוב מחשבות של ביטול ושל קרבת אלוקים, ושכל מערכת מחשבתו תשתנה. דברים שבעבר תפסו את כל ישותו, עכשיו מעניינים אותו מעט מאוד. דברים שבעבר לא חשב עליהם כלל, עכשיו שהחכים בחכמת התורה, אינם סרים ממחשבתו. הוא נהפך לאיש אחר.

אכן כן, האדם יכול להפוך לאיש אחר. **הבריאה נתייסדה באופן שכל הנבראים יוכלו להתחדש מדי שנה בשנה**. בחורף כל הבריאה נכנסת לתרדמה, ו**בחודש ניסן, היא חוזרת וניעורה, ואז יש לאדם את היכולת להכניס מהלכי מחשבה חדשים בלבו**.

כי האדם עץ השדה

יתירה מזו: כשנתבונן מעט נראה דבר פלא. כשהאילנות מצמיחים עלים ופירות חדשים, אין זה מפני שגזעם וענפיהם נתחדשו, אלא השורשים שבתחתיתם, מתחברים למים שהשקו את האדמה, ואז באה התוצאה בדמות עלים ופירות חדשים. אף **האדם כשהוא מתבטל לרצון ה'** - "מה הקב"ה רוצה ממני? באיזה מהלך אני צריך ללכת?", **ממילא הוא מוציא פירות חדשים**. האדם הרי צריך להוציא כל שנה פירות חדשים, כי האדם עץ השדה. אך **לא רק שיעשה דברים חדשים, אלא גם ובעיקר, שלבו יבין דברים חדשים**. כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש קיבל משה מסיני. כל אחד צריך להיות אותו תלמיד שמגלה את החידושים שבתורה, והמצבים השונים של האדם, הם אלה שמביאים אותו לגלות הבנות חדשות, נסיונותיו הם אלה שמעוררים אצלו חידושים. חידושים אינם צריכים להיות כתובים דווקא. די בכך שנשמתו הבינה את החידושים. **כל שנה צריך האדם להגיע לביטול חדש להשי"ת, ביטול שהולך ונבנה על מצבי חייו, באשר הוא מבין טוב יותר את חובתו בעולמו**, וזה מה שמביא פירות חדשים.

חדש והבא קרבן מתרומה חדשה

הנה **חז"ל** אמרו (ר"ה ז, א): זאת עולת חודש בחדשו לחדשי השנה, אמרה תורה: חדש והבא קרבן מתרומה חדשה. היינו שמראש חודש ניסן ואילך, חייבים להקריב את קרבנות הציבור מהתרומה החדשה דווקא. ולכאורה צריך להבין מה חילוק יש מאיזה כסף קונים את קרבנות הציבור? אך הטעם הוא כי **כשהאדם תורם מכספו, הוא תורם חלק מנפשו. הוא כאילו לוקח את עצמו ומוסרו להשי"ת**. ומה עושים באותו כסף שתורמים ללשכה? מקריבים בהם קרבנות, והקרבת קרבנות פירושה שהאדם חוזר בתשובה ומתרצה לה' ונותן הודיה לה'. ובכן, אי אפשר להביא קרבנות בקיץ תשפ"ג מתרומה שנתרמה על-ידי האדם שנתיים קודם לכן. הרי אז היה עדיין ילד קטן. הבנתו של אז אינה מתאימה למצבו עכשיו. **האדם הרי עולה ומתעלה בכל עת וכל פעם מקבל הבנות חדשות, ולכן הוא צריך ליתן את חלקו בקרבנות הציבור כל שנה מתרומת לבו כפי מדרגתו באותה שנה**. כפי שאת הקרבן צריך להקריב לשם הבעלים, כך הוא צריך להתאים למדרגת הבעלים. אם יביא קרבן מהשנה שעברה, הרי זו בבחינת שלא לשמה, כי אין זה הוא. הוא כבר נהפך לאיש אחר.

אכן כל שנה בחודש ניסן הבריאה מתחדשת, והאדם צריך רק לעלות על הרכבת ולהתחדש אף הוא. הן כך אמר **דוד המלך** ע"ה: אדם ביקָר ולא יבין נמשל כבהמות נדמו. ופירשו ה**מפרשים**: מי שמרוב טובה אינו עוצר להתבונן, נדמה

הוא לבהמה שאינה מתחדשת בעצמותה כי אין לה שכל במוחה. ברם **כשהאדם עוצר להתבונן לאור המצבים שפוקדים אותו מה תפקידו בעולמו, אז הוא מתחדש**. תשובתו חדשה, תפילותיו חדשות, הימים טובים שלו חדשים. הכל חדש.

מלך במשפט יעמיד ארץ

הנה אנו רואים שכל פעם שהעולם מתחדש, יש משפט בעולם. למשל, בראש השנה, הקב"ה מעביר וסופר ומונה ופוקד נפש כל חי וחותך קצבה לכל בריותיו וכותב את גזר דינם. וסיבת הדבר, כי כשהקב"ה מעמיד שוב את הבריאה, הוא מסתכל על כל הברואים לראות היכן הן עומדים ועורך שינויים. מלכותא דשמיא כעין מלכותא דארעא. כשרואים על אחד מהשרים שעובד ללא לאות, מעלים אותו בדרגה. "הוא טוב, הוא עובד טוב, הוא מנצל את כשרונו ועובד במסירות ונאמנות". לעומת כן, מי שנרדם על משמרתו, מורידים אותו בדרגה. זה גופא הוא המשפט. אם העולם מתחדש עכשיו, פירושו של דבר שפוסקים - "עץ זה יתן פרי, עץ זה לא יתן פרי. האדם הזה יתן פרי. אותו יכניסו במצב שיוכל לפרוח הרבה ולהצליח". ובכן, כפי שראש השנה הוא יום של משפט, כך ראש חודש ניסן, וכדאיתא בריש ראש השנה: באחד בניסן ראש השנה למלכים, ואיתא מ**הבעל שם טוב הק'** זי"ע שאז ממנים את המלכים וגוזרים מי ישלוט ומי ייכנע.

האמת שכך היא בכל שבת ושבת אם כי במדרגה אחרת. בשבת הבריאה הרי מתחדשת, ולכן אומרים בקבלת שבת "כי בא לשפוט הארץ ישפוט תבל בצדק". אם היהודי השקיע בששת ימי המעשה, בהגיע שבת, פוסקים לו שבוע חדש, טוב יותר מהקודם. ה'אור החיים' **הק'** הרי מפרש שמתחילה נברא העולם לששת ימים בלבד, ובשבת קודש נפסק לו עוד שבוע אחד, וכן בכל שבת ושבת. אכן הפסוקים שם מתארים את אומות העולם שביודעם איך עבר עליהם השבוע, אינם מרגישים בנוח עם משפט זה. הם חרדים על נפשם. מה שאין כן בני ישראל שעבדו היטב בששת ימי המעשה, אוהבים את המשפט הזה, כי הם יודעים שהקב"ה יוסיף להם חיות על חיותם. ישמחו השמים ותגל הארץ ירעם הים ומלואו, יעלוז שדי וכל אשר בו אז יריננו כל עצי יער, לפני ה' כי בא כי בא לשפוט הארץ. האיש הישראלי יודע שהמשפט הוא הזדמנות, כי בו באים להעלותו. על כן הוא שש ושמח. בכל הפסוקים בקבלת שבת מתוארת שמחתם של בני ישראל על שהקב"ה בא לשפוט את העולם, כי אז מתברר מי הם ושיכולים להוסיף להם עוד טובה וברכה.

משפט של חסדים

ולענין חודש ניסן, **משפטו של חודש זה, הלא הוא משפט של חסדים נפלאים**, כדאיתא ב**ספרים** שחודש ניסן הוא שם הוי"ה כסדרו. הנה ב**זוה"ק** (פרשת תצוה) איתא ש**מי שיש לו רפואה של אמונה בימי ניסן, אינו נצרך למשפט של ראש השנה**. בחודש תשרי המשפט הוא של דין, ולכן האותיות של תשרי הן בהיפוך תש"ר. לעומת כן, בחודש ניסן המשפט הרבה יותר נעים, כי הוא עם רחמים וחסדים. אומר הזוה"ק שמי שאינו ממתין שהקב"ה יזכיר לו, אלא מתבונן בעבודת ה' ומחפש את השי"ת, ושאיפתו היא להגיע לקרבת אלוקים והוא חי באמונה ומשתמש ברפואת האמונה שהקב"ה נותן לו בחודש ניסן, משפטו כבר יוצא לאור בחודש ניסן. **וככל שיוסיף להתחדש בחודש ניסן ולהשקיע בעבודת האמונה, כך יוסר ממנו יותר**

ויותר מהמשפט של חודש תשרי לבל יצטרך לעבור את כל הקשיים המתלווים לאותו משפט.

הרי התכלית אינה שהקב"ה יצטרך להזכיר ליהודי להתקרב אליו, אלא שהיהודי יזכור לבדו, וכפירוש **הבעל שם טוב הק'** זיע"א בפסוק מי חכם וישמור אלה ויתבוננו חסדי ה'. **הקב"ה רוצה שהאדם יזכור מאליו** ושלא יצטרך לשלוח לו סימנים של מדה כנגד מדה כדי להעיר את תשומת לבו לחסרונותיו. אדרבה! **עשה לבד את החשבון, התחדש מאליך יחד עם כל הבריאה כולה, התבונן במצבי חייך והכנס למצב של עליה, כי אז לא תצטרך לתזכורות.**

התמדה ככלי לדביקות בה'

ובכן, כשאנו מדברים על התחדשות פנימית ההופכת את האדם לאיש אחר, יש לנו שני יסודות גדולים, האחד באיכות והשני בכמות. ונתחיל מהשני, הלא הוא יסוד ההתמדה. אנו צריכים ללמוד מה זו התמדה, כדי שנוכל להבין איך האדם נעשה יהודי על ידה. הנה יש אנשים שאינם מבינים את עומק ההתמדה. וכה יאמרו: "יש אנשים שהם מתמידים, יש עובדים גדולים שיגעים בכוחות על. אבל האדם הפשוט, מה הוא קשור להתמדה?". הם סבורים שהתמדה היא תוספת מעלה בעלמא. אך התורה אינה מסתכלת כך על ענין ההתמדה, וכן היראים האמיתיים יודעים שבלעדיה אין האדם יכול להיות יהודי כשר. הענין הוא שאין אנשים יודעים מה זו התמדה, ובגין כך אינם מתחדשים מספיק ואינם מצליחים להגיע אליה.

הנה הזכרנו שיש שני יסודות שצריך להתחדש בהם, **האחד באיכות והשני בכמות. בכמות פירושה ללמוד הרבה, באיכות פירושה צורת הלימוד**, ללמוד כפי שיהודי כשר צריך ללמוד. אך האמת שלומר שהתמדה פירושה כמות, הוא אמירה שטחית בלבד. הנה **ה'אור החיים' הק'** על הפסוק (פרשת ואתחנן) ואהבת את ה' אלוקיך, שאל איך אפשר לחייב את האדם לאהוב את ה', והרי דבר שבלב הוא, ומה יעשה מי שאינו מרגיש. והביא מ**הספרי** שזהו המשך הכתוב בפרשה והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך, ש**אם ילמד האדם בהתמדה, יגיע ממילא לידי אהבה.** ה'אור החיים' מבאר שם ש**כאשר האדם אינו מניח לעצמו להתקרר, אלא לומד מבלי לבזבז זמן ומבלי להניח את לבו ריקן, זה מוליד בלבו אהבה עד כדי דביקות.**

אמור מעתה: התמדה אינה תוספת מעלה, אלא **היא הדבר המועיל ביותר להביא את האדם לידי דביקות בה'**, כי **המתמיד מנצל את זמנו עד תומו ואף פעם אינו מתנתק מהקב"ה.** ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום. אנו לומדים מיראי ה' איך היו מנצלים את הזמן, איך היו לוקחים את שנותיהם ומעמיסים אותם בתורה ועבודה וגמילות חסדים, והנה הם באים בימים. אך מה? יש שהאדם הפשוט מרגיש מרוחק מזה, באמרו: "הלוואי שאוסיף עוד חמש עשרה דקות על שעת לימודי". על כן צריך ללמוד את הסוגיא. הן זמן של התחדשות הוא, וזהו הזמן להתבונן בזה. הרי תמיד יש לנו את הקושי ללמוד מהצדיקים, כי רבים המה האומרים: איך אוכל ללמוד מהצדיקים והם גבוהים ממני באלפי מיל! והשאלה שאלה ישנה היא, איך נוכל להיות תלמידיו של משה רבינו ומשאר הצדיקים קדושי עליון ואנו רחוקים מהם מרחק עצום?

אכן אחת מהעבודות של התלמיד הוא שיוכל לחלק את עבודת רבו לחלקים

קטנים, עדי יוכל לראות מה הוא יכול לעשות במקום שבו הוא עומד כדי שיוכל להתחיל ומשם להתקדם הלאה. הקב"ה הראה מטבע של אש, אבל מעתה המלאכה המוטלת על האדם היא לראות מה הוא יכול לעשות כדי שיוכל להתחיל לטפס על מדרגות הסולם. התמדה היא מהדברים שרבים מסתכלים עליהם כנמצאים מעבר לים. ובכן, נדבר על כמה נקודות בענין ההתמדה.

סידורו של יום

אמרה יש מ**הגה"ק מצאנז** זיע"א בענין ניצול הזמן: "אם אינך יכול ללמוד שולחן ערוך, למד דבר אחר. אינך יכול ללמוד דבר אחר, אמור תהלים. אינך יכול לומר תהלים, לך למקוה". **מי שיחשב היטב ובאופן רציני, יראה איך הוא יכול לנצל כל זמן פנוי לעבודת ה'**. הוא צריך לעשות שידוכים - "שעה זו מתאימה לעבודת ה' זו, רגעים אלה מתאימים לעבודת ה' זו". זה מה שהמתמידים עושים, הם מחשבים איך לקחת אותו זמן ולדחוס בו פי שלוש.

הן כך תראה גם אצל אנשים בעסקי פרנסתם שיש דברים שהם מייעדים לשעות הבוקר ויש דברים שהם מייעדים לשעות הערב, הכל כדי שזמנם יינצל עד תומו. יש דברים לרוב שהאדם צריך לעשות, וכשאינם מסודרים במשבצות מתי הוא עושה מה, זמנו מתבזבז. יש זמנים שבהם מוחו רענן ויכול להתעמק בגמרא רש"י תוספות, ויש זמנים שללמוד בהם גפ"ת אינו יכול, אבל הוא יכול לומר בהם מזמורי תהלים. מזמורי התהלים הלא הם כנגעים ואהלות. מדוע אתה מבזבז את זמנך לריק? כי אתה מרגיש שאינך יכול ללמוד עכשיו? **הרי יש דברים אחרים שאתה יכול לעשות אותם עכשיו, והרי הם דברים שאתה רוצה לעשותם, אך לא העלית בדעתך לסדר את הדברים שברצונך לעשות באופן הגון**. כשיתן האדם את דעתו באופן זה, יראה שההתמדה לא כל-כך רחוקה ממנו. **בוודאי יצטרך להוסיף תפילות רבות לסייעתא דשמיא, אבל זהו חלק ההשתדלות המוטלת עליו לעשות מצדו.**

סיפר לי אחד שעקב במשך יותר מעשרים וארבע שעות אחרי אחד מיראי ה' אשר בארץ, מתמיד עצום, וראה שבמהלכן לא נח יותר משעתיים, ובסוף הגדיל לעשות כאשר קיבל אצלו אנשים לעצה ולברכה, והציג בפניו את פליאתו: איך הדבר אפשרי? הלא בשר ודם הוא! השיב לו האיש: "אני באמת עייף עכשיו, ולכן אני מקבל עכשיו אנשים, כי ללמוד עכשיו קשה לי". **אילו היה האדם מתבונן, היה רואה שהוא יכול בשופי להיות מתמיד יותר גדול. הוא היה רואה שהוא יכול לסדר את יומו באופן ששעותיו יכילו פי כמה וכמה.**

פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול

ודבר זה מביא אותנו לנקודה נוספת, ש**צריך לדעת להחשיב 'התמדות קצרות'**. אנו רואים מתמידים ידועים שלומדים שעות ארוכות מבלי לעמוד ממקומם ודעתנו נחלשת. אך האמת שאותם מתמידים לא נולדו ככה, אלא **התרגלו מעט מעט כשהם כובשים לאט עוד ועוד משעות היום**. **הרי צריך לשבור בשביל זה את ההרגל הישן, ואי אפשר לו לאדם לעשותו בפעם אחת**. הוי אומר: **עיקר ההתמדה הוא התשוקה שיש לו לאדם להתקרב אל ה'**, **וידיעתו שאי אפשר להתקרר כל הזמן**, אי אפשר ללמוד כמה דקות ואחרי זה לדבר דברים בטלים כמה שעות, אי אפשר לסגור את העבודת ה' בדעה לחזור עליה למחרת. יש לו לאדם

שתים שלוש שעות שבהן הוא עוסק בעבודת ה' ואח"כ הוא סוגר את העבודה בכספת עם קוד וחוזר למחרתו לפתוח אותה. זה לא הולך ככה. ככה אין האדם נהפך לאיש אחר. ובכן, האדם מבין זאת, ואע"פ שעדיין אינו שם, הוא מוסיף פה ושם עוד איזה סדר קטן. אכן, **אילו היה האדם מחשיב סדר של חמש דקות או של עשר דקות והיה שומר עליו באדיקות, היה מתחדש ומשתנה בפנימיותו** ומשם היה מתקדם הלאה.

אין התמדה בלי עריבות

עוד נקודה. שמעתי בשם מתמיד גדול שאמר כדברים האלה בדברו בפני אברכי כולל: בברכת התורה אנו מבקשים הערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפינו. מה פשר בקשה זו? צריך ללמוד. מי אמר שהלימוד צריך להיות ערב? היעלה בדעתנו לבקש שהאתרוג והלולב יהיו ערבים בשעה שאנו נוטלים אותם?! הוא התבטא בחריפות בשביל לחזק את השאלה: וכי בעלי תאוה אנחנו שאנו מוכנים ללמוד רק אם אנו מרגישים ערבות?!

האמת שיש כמה תשובות לשאלה זו, אבל יהודי זה בהיותו מתמיד עצום, השיב כך: האדם הרי צריך לשבת וללמוד ט"ו שעות ויותר ביום, **ואם לא היה הלימוד ערב, לא היה הדבר באפשרי**. מצות נטילת לולב היא מצוה שאפשר לעשותה ולהמשיך הלאה. כמו כן האדם יכול להתגבר ולעשות איזו גמילות חסדים קשה ולהמשיך בסדר יומו, אבל **ללמוד כל היום כולו אין האדם יכול אם אינו מרגיש בזה עריבות. לכן מתפלל האדם תפילה חמה זו, הערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפינו**, כי הוא רוצה שיוכל ללמוד יותר, ויודע הוא ש**אילו היתה התורה יותר עריבה לו, היה מצליח לדחוס עוד תורה בסדר יומו**. כעת היא עריבה לו אך מעט. אילו היתה עריבה לו יותר, לא היו מתעניין בדברים אחרים והיה שוכח להסתכל על השעון. **כשהאדם מבקש שהקב"ה יתן לו להרגיש את מתיקות התורה, בקשתו נובעת מכך שהוא רוצה להיות יהודי כשר, הוא רוצה שיוכל לנצל את יומו לעוד תורה.** ללמוד, להתפלל, לגמול חסד, ושוב ללמוד.

עכ"פ האדם צריך לעסוק בהתמדה וללמוד מיראי ה' התמדה ולראות להוסיף בהתמדה לפי מדרגתו. לפעמים רק לחשוב יותר מה הקב"ה רוצה, נקרא התמדה, ויש שללכת ברחוב ולחשוב מאהבת ה' נקרא התמדה, וכן אפשר להוסיף כל הדברים הקטנים האלה שלא לוקחים זמן רב. **העיקר הוא שהוא שואף להתקרב אל ה' ותשוקתו אחת היא שכל יומו יהיה מקשה אחת של עבודת ה'**. הלא זהו היסוד במה שלימדונו **הצדיקים** שגם בדברים הגשמיים, כגון במלאכת הפרנסה, יש עבודת ה', בירורים וביטול ודביקות. לשם האדם שואף להגיע. עדיין אינו יודע איך, אבל הוא עולה עוד מדרגה ועוד מדרגה כאשר תקוותו יום אחד להגיע לשם.

לימוד התורה בשביל התכלית

וכאן אנו מגיעים אל יסוד האיכות. ברור ופשוט שאפילו ילמד האדם כל היום כולו, אם לא ילמד בשביל להגיע אל המקום הנכון, לימודו לא יהפוך אותו ליהודי כשר. **האדם צריך שיידע מה תכלית לימוד התורה**, למה הוא לומד שולחן ערוך, למה הוא מסיים מסכתות. ה**ב"ח** הרי כותב בהלכות ברכת התורה שאפילו שולחן ערוך אין לומדים בשביל לדעת את ההלכות. בוודאי צריך לדעת את ההלכות, אבל לא זהו היעד הסופי שאליו שואפים להגיע. **לימוד התורה וידיעתה הם כלים להזדכך**

ולהתקדש, להתעלות ולהתקרב אל ה' ולבוא אל הדביקות האמיתית.

אכן יצר קשה יש שאומר לאדם: אתה יכול ללמוד, אתה גם יכול להיות מתמיד, ובלבד שלא תזכור את תכלית לימודך ואת תכלית האדם בעולם. הן כך כותב ה'חובת הלבבות' בהקדמת חיבורו שקרא אותו בשם זה מהאי טעמא, כי אנשים שוכחים מה החובה המוטלת על הלב. אכן הספר חובת הלבבות בנוי באופן שמשנה את פנימיות האדם. שומעים תדיר אנשים מתבטאים בלשון כזה: "למדתי חובת הלבבות וחיי נשתנו". 'שינוי החיים מבפנים' נהפך להיות שם נרדף ל'חובת הלבבות'. בכל פינה בעולם, באיזה שפה שמדברים שם, אם אתה פוגש שם אנשים שלומדים חובת הלבבות מתוך גישה לרכוש מהלך חיים, תראה שלא עובר זמן רב והם מעידים על שינוי כביר בחייהם. ואין חילוק איזה שער הם לומדים, בין אם הם לומדים שער הבחינה, בין אם הם לומדים שער הבטחון, ובין אם הם לומדים אחד מהשערים האחרים, הם יאמרו תוך תקופה קצרה: "חיינו נשתנו".

והסיבה פשוטה ואין בה כל חידוש, כי כל עוד אין האדם מתבונן מה חובת לבבו, מה צריכים להיות הרגשותיו הפנימיים, לאהבה וליראה את שמו יתברך, בוודאי הוא חי עקום ובוודאי הוא טועה כל היום כולו על ימין ועל שמאל, ואין בזה יוצא מן הכלל. היו מה**צדיקים** שכאשר ראו על אחד שמתעקש בעניני ממון, היו מתבטאים עליו: "רואים עליו שאינו לומד חובת הלבבות". דבר פשוט הוא. אם אין האדם מכיר את חובת לבבו, לא ימלט שלא יחיה עם מאות טעויות. אפילו ילמד גמרא ושולחן ערוך, ואפילו יציץ בספריהם של בעלי רוח הקודש, הלא הוא צריך שמישהו יעמידנו במקום.

בזיון כבוד האדם

תחשבו על מי שלא למד שולחן ערוך - אינו יודע הלכות שבת, אינו יודע את שאר החלקים באורח החיים, אינו יודע כלום - אך התיישב ללמוד ספרי קבלה, ויצא עליו קלא דלא פסיק שאינו מתנהג ביושר בין אדם לחבירו, וכי בזיון הוא לספרי הקבלה?! לא ולא! לא בזיון לספרי הקבלה הוא, אלא בזיון לו עצמו. בזיון הוא לו שאינו לומד את מה שיש לו ללמוד. אף כאן, כשהאדם לומד גמרא ושולחן ערוך ואומרים עליו שאם לא ילמד חובת הלבבות יהיה מלא טעויות מכף רגל ועד ראש וימעד ויפול על כל צעד ושעל, וכי בזיון הוא לגמרא ולשולחן ערוך?! בכלל לא! בזיון הוא לו עצמו שאינו לומד לדעת מה חובתו בעולמו. אם לא ילמד האדם הלכות ברכות, אפילו ילמד מסכת יבמות בעיון רב, לא יידע הלכות ברכות, כי בלי ללמוד אי אפשר לדעת. אם אין האדם לומד חובת הלבבות, אינו יודע. מה אפשר לעשות. אין בזה שום זילותא בגמרא ובשולחן ערוך.

שגגת תלמוד עולה בזיון

ודבר זה הרי נוגע לכל פרט מסדר יומו של האדם. אי אפשר להתחדש בלי זה. כל אחד הרי יש לו יסורים - יסורים גדולים או יסורים בינונים או יסורים קטנים - ועליו להכיר את משמעותם. למד את הסוגיא לעומקה, שאל, תקשה, תלבן. מדובר בסוגיא שלמה בתורה. האדם מתעורר בגיל חמישים ושואל: "איך יתכן שפלוני שהוא ירא שמים מרבים, כל-כך מתייסר?". הוא מרגיש כאילו הנחית עכשיו קושיא עצומה שלא נשאלה לפניו. שלום עליכם! סוגיא שלמה יש שנקראת סוגיית צדיק ורע לו, ויש לה חמשה מהלכים ב'חובת הלבבות' ועוד מאות תירוצים בשאר הספרים. הבנה

נפלאה ומאירה כל-כך שמביאה את הלומד לקרבת אלוקים עצומה. הוא חושב אז שיש לו שאלות קשות באמונה. אין לך שאלות קשות באמונה. התיישב בכיתה א', תתחיל ללמוד מבראשית ותראה שהכל מיושב הפלא ופלא.

הקב"ה צמצם את תורתו הקדושה, כדי שאנו האנשים הפשוטים נוכל להבינה. כך אנו אומרים בברכת אבות הא-ל הגדול הגבור והנורא. הקב"ה משפיע לנו חסדים בלי גבול, אך הוא מצמצם אותם, כרמוז בתיבת גיבור. וכחלק מזה הוריד לנו את נשמת ה'חובת הלבבות' כדי שיוכל לרשום את חובת הלבבות באותיות ותיבות, כך שאפילו בן הדור הזה יזכה ללמוד איך להיות יהודי אמיתי. חובת הלבבות נועד לאנשים טועים ונבוכים כמונו. האדם יש לו בחירה, אם ירצה - יחיה בדרך הטועים, ואם ירצה - ישקיע את עצמו בתורה ויראה אור גדול.

הנה למדנו עד כה שעל האדם להבין שהוא צריך להשתפר בכמות ובאיכות. מצד אחד להתחזק בענין ההתמדה, ומצד שני לשפר את צורת הלימוד ולאמץ את הגישה הנכונה לדברים. אלה הם הדברים שצריכים להתחדש כל החיים. אך יש זמן שהוא מיוחד לזה, והוא **כאשר הבריאה מתחדשת, כי אז גם האדם צריך להתחדש. והאמת שהתשוקה עצמה לזה, כבר פותחת כלים במוח האדם כדי להתחדש**. צריך לזכור שאין גבול לא להתמדה ולא לחיים בסגנון החובת הלבבות. אפילו הצדיקים הגדולים ביותר יכולים להוסיף עוד. זה אף פעם לא נגמר כי מדובר באלוקות.

ויקרא האדם שמות

אכן הבא ליטהר מסייעין אותו. האדם מתחיל ללכת בדרך הנכונה ומן השמים מסייעים בעדו להתקדם עוד ועוד. הוא מבקש את ההתקדמות, הוא מתפלל להתקדם, הוא קובע מהלכים להתקדם, הוא מתחיל לחשוב על מצבים בחייו: "אני רגיל לחשוב עליהם באופן כזה וכזה, אבל אולי אני טועה. אולי אני צריך לחשוב עליהם באופן אחר". הן כך מספרים על אחד מהגדולים שפעם בא אליו אחד ואמר שיש לו שאלה בחושן משפט. שכנו רוצה לבנות ויסתיר לו את האוויר ואת האור והוא חושב להוציא עליו צו מניעה. אמר לו אותו גדול: "אין זו שאלה בחושן משפט. זו שאלה במדות. תן לזה את השם הנכון. עליך לעבוד על מדותיך". כך הוא בענין כל המצבים בחיי האדם. הוא חושב שיש לו בעיה עם שותפו בעסק, הוא חושב שיש לו בעיה בשלום בית. הוא קורא את מצבי חייו בשמות, והשמות האלה אינם נכונים. עליו לשנותם. אכן כן, הוא לומד מעט ומוחו נפתח - "רגע אחד! לא זוהי הסוגיא. הסוגיא היא שהקב"ה רוצה לנסותני... טעיתי! לא שאלה של שותפות היא, אלא של אמונה". האדם אומר: "היום היתה לי סוגיא נפלאה. לפי הנראה פלוני השיג את גבולי, אבל אני עסקתי היום בסוגיית מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה. הגיתי בה בעיון". כך הוא מסתכל על זה, כי הוא יודע שכך אמרו חז"ל וכך הוא האמת, ושעליו מוטלת המלאכה לבחון בכל עת איזה מאמר נוגע לו, מול איזה נסיון הוא עומד ואיזו סוגיא הוא לומד. הסוגיא של מדות, הסוגיא של ביטול, הסוגיא של השגחה פרטית, וכן הלאה. הוא נותן שמות אחרים למצבי החיים שלו.

כל זמן שמזקינים דעתן מתיישבת

כשהאדם זוכר שהוא צריך להתעלות ולהתקדם ולהסתכל על המצבים בעינא פקיחא, **הוא מתחיל לחיות. יהודי חי**

מקרבת אלוקים. הקב"ה נתן לו ליהודי כלים שיוכל לחיות עם הבנות חדשות של קרבת אלוקים, עם אפשרויות חדשות לראותו עין בעין, וזאת על-ידי שהוא לוקח את המצבים בחייו ואת התורה הקדושה ועושה ביניהם שידוכים. הוא חושב בכל עת ומתחדשות לו הבנות ללא הרף. ממש א מחיה. וחי בהם.

זהו הביאור הפשוט במאמר **חז"ל** "תלמידי חכמים כל זמן שמזקינים דעתן מתיישבת עליהם". אין הכוונה לבני שיבה וגבורה בלבד, אלא **כל יום שעובר על תלמידי החכמים, מיישבת את דעתם ומוסיפה להם חכמה על חכמתם, כי מצבי החיים הבאים עם הימים**, במקום לכבותם, **הם מעירים אותם ופותחים להם שערים חדשים בתורה**.

יש ששומעים את האדם מתלונן פעם אחר פעם שאינו יודע להתמודד עם המצבים שנקלע אליהם, עד שרואים אותו מרים ידיים. אמנם הוא לא נשאר לשכב במטה כל היום, אבל הוא מסיר את האחריות מכתפיו - "אין לי כבר כח... זה לא בשבילי... כבר עברתי את הגיל... עזוב אותי..." הוא מסיר את האחריות בעניני הכספים כמו גם בעניני החינוך - "היו לי את השנים שלי כשעדיין הייתי צעיר ויכול הייתי להתרוצץ ולהשתגע. מספיק היה. כמה יכול אדם אחד לשאת???". הדבר נובע מכך **שלא ניצל את המצבים ללמוד מהם ולהתקרב על ידם אל ה'**, אלא רואה אותם כבעיות קשות שצריך להיפטר מהן, והלא כבר אמרו חז"ל כמו כן "זקני עם הארץ כל זמן שמזקינים דעתן מיטרפת עליהן".

טעם גן עדן בעולם הזה

זה לא שהתלמיד חכם הגדול עומד מהעבר האחד והעם הארץ הגמור מהעבר השני, וכל העומדים בינתיים, עליהם לא דיברו חז"ל כי אצלם שום דבר לא משתנה. לא כן הוא, אלא **כל אחד לפי דרגתו, אם הוא עוצר להתבונן בכל מצב שפוקד אותו** ואומר: "**הקב"ה נתן לי עכשיו סוגיא חדשה ללמוד", והוא מתפלל על זה, הרי דעתו מתיישבת עליו**. הדבר דומה למי שלמד מסכתא אחת חמישים פעמים, שאוהב אותה אהבה גדולה ואוהב להשתעשע בה עם אחרים ולעלעל בין דפיה. כך כשהאדם יש לו נסיונות - קרה משהו לבנו, קרה משהו לנכדו - הוא הרי לומד זאת כבר חמישים שנה. הוא לא מתכבה בגלל כן. הוא לא אומר: "איני יכול לשמוע יותר. אני מבקש שמהיום אף אחד לא יספר לי דברים כאלה". אכן תמיד נראה כי יראי ה' יכולים לשמוע. לא סתם יכולים לשמוע, אלא יודעים גם להסביר את המציאות בישוב הדעת מיוחדת, כי הם למדו קצת איך העולם עובד ועשו קצת היכרות עם השי"ת. דעתן מתיישבת עליהן. עוד קרבת אלוקים, עוד הודיה לה', עוד לימוד איך צריך להתפלל, איך צריך לבטוח. חייהם רק משתפרים מיום ליום. הקב"ה מבטיח לאדם: אתן לך לטעום טעם גן עדן בעולם הזה. עולמך תראה בחייך. מה שעליך לעשות הוא ללמוד את התורה הקדושה, ולאחר שנים הרבה תוכל לחיות כאן בעולם הזה חיי עולם הבא. אם האדם לומד נכונה, הוא מתחיל לטעום. בתחילה הוא מרגיש רק בשבת שהיא מעין עולם הבא, ולאט לאט זה חודר גם לימות החול והשבת נעשית לשבת שבתון. התורה מביאה אור זה לעולם, וככל שהאדם מוסיף להתדבק בה, הוא מוסיף להתחדש בכל עת. תתחדש כנשר נעוריכי. למוח האדם יש כח לחדש, וככל שהוא מחדש יותר, כך הוא זוכה ליותר אור.

ירידות לצורך עליה

אכן בוודאי יש נסיונות ובוודאי היצר הרע מנסה למנוע זאת מן האדם, אבל

הכלל הוא (מלבד הבא ליטהר מסייעין אותו) ש**האדם לוקח את כל הירידות שלו ומהפכן ללמוד מהן וכך הוא מתווספת לו עוד ועוד חכמה**. דומה הדבר למי שבנה מהלך באיזו סוגיא בש"ס והעלה אותה על הכתב ולאחר מכן נתעוררה לו קושיא עליה, שאינו נבהל ואומר הכל התמוטט באחת, אלא אדרבה, הוא מבין שעכשיו הוא יכול להאריך את המערכה, כי יוסיף: "והעירוני מתשובת הרשב"א שמבואר שם דלא כן, ואולי יש לומר..." אף כאן, **כל הירידות שיש לו לאדם בדרך להיות מתמיד, כשהוא מיישב אותן על-ידי שהוא חוזר ומתחזק, הן מוסיפות לו חכמה על חכמתו**, כי אחריהן אינו כמו שהיה, שהרי הוא יודע כבר מה לא לעשות. זדונות נעשין לו זכויות, כי **מתוך החטא הוא מברר הבנות חדשות ומדרגות חדשות של בעל תשובה. העולם נברא כדי שנהיה תלמידים ונלמד ממצבי החיים**.

הצלחה מובטחת

באחת מהישיבות שבהן למדתי, התבטא אחד בכוונתו לפאר את שם הישיבה: שמעתי מראש ישיבה פלוני שמי שהולך עם המהלך של ישיבתנו, גדל לתפארת. מה תאמר, הרי לא כולם יצאו מכאן מצוינים! הלא זה מפני שלא הלכו עם המהלך של הישיבה. הם לא רצו לקבל מהמגיד שיעור, הם לא רצו להתאים את עצמם לשום דבר, ולכן יצאו נפסדים. אך מי שהולך עם המהלך של הישיבה יד ביד, שומע כל שיעור וכותב את עיקרי הדברים, הגם שאינו בעל כשרון גדול, הוא ללא ספק הולך ונבנה לפליאת כל רואיו הן ביראת שמים והן בלימוד התורה...

בעולם הקטן שלנו הוא ג"כ כך. מי שהולך עם המהלך שלו, מגיע לעולם הבא. ללכת עם המהלך שלו אין פירושו שאין נכשלים אף פעם. הרי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. ואין פירושו שנולד עם תכונת נפשו של הצדיק הגדול ביותר, או שנולד עם תשוקה גדולה להקב"ה עד שהוא מתרומם ברגליו מן הארץ מרוב דביקות. **ללכת עם המהלך של העולם פירושו שהאדם מקשיב בכל עת למה שדיברו חז"ל בענין מצבו**. "מה אני צריך לעשות עכשיו? לחזור בתשובה?". **הוא חוזר בתשובה. הוא מתכוון ברצינות. הוא אומר וידוי ומתפלל לה' שלא יחטא עוד**. "הלאה. מה אני צריך לעשות עכשיו? אם אין אני מצליח בלימוד התורה, אני צריך להתפלל לה' בלי להרפות שיפתח את לבי בתורתו". **הוא הולך עם המהלך. עוד לא מצליח לגמרי, אבל זה מה שהוא עושה. הוא מתפלל להקב"ה שיתן לו סייעתא להבין את דברי תורתו**. הוא הולך יד ביד עם מה שדיברו בענין העולם שמלא בקשיים וחסרונות ובענין האדם שמלא בקשיים וחסרונות.

אכן כשילמד האדם 'חובת הלבבות', הוא בוודאי ילך במהלך זה. כל הדברים האחרים אין משנים כי הוא זה. אם האדם לומד חובת הלבבות ועושה את מה שאומרים לו, הרי הוא עולה ומתעלה. שיהיה יושב אהל, שיהיה בעל הבית בעמיו, שיהיה בעל כשרון, שלא יהיה בעל כשרון, שיהיה בעל משפחה, שיהיה בעל יסורים. כל זה לא משנה. אם ילמד חובת הלבבות, הוא יגיע לאן שהיהודי צריך להגיע. יעזרנו א-ל חי שנזכה להתחדש, ונזכה להיות מהבאים להיטהר שמסייעין אותם, וכך נגיע אל התכלית, וכאשר כל אחד יגיע אל התכלית, תתמלא הארץ דעה את ה' ותבוא הגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

לזכות ולרפואת
נתן אליהו בן **שירין**
נדבת הר"ר **בנימין ווייזער** הי"ו

יום שני פרשת ויקרא כ"ז אדר תשפ"ג

הדרך להתקרב אל ה' על-ידי חינוך הבנים

מה בצע בתפקיד החינוך

בסוגיית החינוך יש שני דברים עיקריים שבני אדם מדברים עליהם ומתחזקים בהם תמידין כסדרן. האחד הוא נחיצותו של ענין החינוך וכמה צריך להתמסר עליו, והשני הוא לימוד עצות ורעיונות איך להחדיר יראת שמים בבני הדור החדש. אך האמת שיש דבר שלישי ועליו נדבר בשיעור זה בס"ד.

לכאורה יש לשאול: למה נתן לנו הקב"ה את התפקיד לחנך את בנינו, ופעמים הרבה תפקיד זה כרוך בקשיים מרובים. "לבני יש תכונות נפש קשות... אומרים שאולי הוא צריך לקבל טיפול אצל מומחה כי יש לו רגשות קשים מן העבר... מוחו לא קולט את הגמרא ועלי לשלם למורה פרטי שילמד אתו..." יש שנדמה לנו שהקב"ה ברא עולם שבור קצת ואנו מתבקשים לתקן אותו. לכאורה היה צריך להיות שכל אחד נולד עם מח חזק וכל חשקו אינו אלא ללמוד תורה ולעשות רצון ה'. מדוע לא ירצה ללמוד? וכי יש משהו יותר טוב מלימוד התורה?! הסברא נותנת שענין חינוך הבנים היה צריך לזרום על מי מנוחות. דברים רבים אחרים באמת זורמים. הבריאה נראית מושלמת. צבע הרקיע הוא צבע נפלא, לא בהיר מדי ולא כהה מדי, כדי שלא יפריע לעיניים. וכן הלאה. ודווקא כאן כשמדובר בתכלית הבריאה, כשצריך לקחת את הילדים ולומר להם שיש אלוקים בעולם ולהסביר להם איך לעבוד אותו, שוברים את הראש, וכמה דמים (תרתי משמע) מוזילים בשביל זה, ואחרי כל מה שעושים, יש שנופלים ומתאכזבים וזקוקים אז להרבה חיזוק. למה? למה זה צריך להיות קשה כל-כך?

והתשובה היא (מלבד התשובה הפשוטה שכאשר רוצים להכניס קדושה בעולם, הסטרא אחרא בא להלחם) **שהקב"ה נתן לנו תפקיד זה כי זה אחד מהדברים שעושים אותנו יהודים כשרים. הקב"ה מזמין לכל אחד מצבים שונים שדורשים מן האדם להשתנות בפנימיות ולהיהפך ליהודי אמיתי.** מבחוץ קל מאוד להיראות כיהודי. הוא לומד ומתפלל ויש לו מעמד בקהילתו. **החלק הקשה הוא להיות יהודי בפנימיות**, שיוכל להיות סבלן אמיתי כשאף אחד אינו רואה ואינו יודע, שיוכל להיות מקבל יסורים באהבה מבלי שאף אחד יידע שיש לו בכלל יסורים, שיוכל לתקן את מדותיו בכל הנוגע לבין אדם לחבירו ובין איש לאשתו. **זהו החלק הקשה וזהו עיקר עבודת ה'.**

מתת אלוקים היא

הקב"ה נתן לנו תפקיד לחנך את בנינו, ואחת מתכליותיו של תפקיד זה הוא **לסייע לאב ולאם להיעשות יהודים כשרים**

בפנימיות. ודווקא מפני שאין תפקיד זה קל, בפרט כשמדובר בילד עם קשיים, **יש בכוחו לחולל זאת**. אכן יש דברים שהורים עושים ואינם קולטים שהם מאבדים מחמת כן את עיקר תכליתו של תפקיד זה שהוטל עליהם. כשהאדם רואה שיש איזו בעיה, במיוחד כשמדובר בבעיה יותר גדולה, נטייה יש לו לדחות אותה מעל פניו. "תן לי לגמור עם זה. כמה צריך לשלם? הנה אני משלם וגומר עם זה". הוא מטאטא את הבעיה לצד ומנסה להמשיך הלאה בסדר היום שלו. יש לו מספיק דברים על הראש. יש לו את עסקי הפרנסה, יש לו את הדברים הרוחניים שהוא עוסק בהם, תורה ותפילה וגמילות חסדים. יש לו כל-כך הרבה דברים טכניים לעסוק בהם, עד שאין לו כח לתת הדעת לילד והשטויות שלו. המנהל מתקשר, המלמד מתקשר. אין לו כח. רוצה היה שיהיה לו 'מזכיר'[א] שיעסוק בזה. "דברו אתו וסדרו מה שצריך". ואם יותר רציני הוא, היה נותן למזכיר כרטיס אשראי[ב] ואומר לו: "קח אותו ומה שצריך - תסדר. אבל אל תטריד אותי, כי אין לי את הראש לזה. יש לי דברים הרבה יותר נחוצים על הראש". מדברים כאן באדם רציני שמסכים לשלם על זה, אבל הוא מרגיש שאין לו מקום במוח לקשיים הטכניים והאוויליים.

אדם לעמל יולד

אך האמת ש**אם האדם דוחה אותם, סופם לחזור אליו, כי חלק הם מבירורו ותכליתו**. התפקיד שניתן לאדם במצות החינוך, ניתן לו עם החלקים הטכניים שלו. הן גם בשאר המצוות יש חלקים טכניים שאינם כה נעימים, אבל האדם יודע שהוא חייב לעשותם מפני שהם חלק מן הענין.

הנה עכשיו כשאנו מתחילים להכין את עצמנו לפסח, ידינו מלאים בדברים טכניים. אין האדם יכול לומר: "חפץ אני אך ורק בליל הסדר". ליל הסדר בא רק לאחר הכנות שלמות, לנקות ולקנות ולבדוק את החמץ. כשאין האדם עושה את כל הדברים הטכניים, חסר לו הרבה מטעמו של חג הפסח. יש שאנשים מושפעים מרוח הגשם הנושבת ברחוב, כאשר שומעים על אנשים שנוסעים לנופש פסח. לפעמים יש חולה שצריך לנסוע. לא על זה אנו מדברים. אנו מדברים על המושג שבו אנשים מבקשים להשתמט מכל הטרחה הכרוכה בחג הפסח. **ההבנה צריכה לקנות שביתה באדם שבשביל חג הפסח טורחים ויגעים, ולפעמים נשארים ער בלילה, ואת הכל עושה האדם בשמחה ובידיעה שהוא מכבס את נשמתו**. אכן כן, יראי ה' היו מוסרים את נפשם בשביל בדיקת חמץ. הם נזכרו שהם צריכים לבדוק פה ולבדוק שם, והבדיקה ארכה להם שעות ארוכות, כי כך צותה התורה. "הרי אצטרך מחר לנהל את הסדר, וזה לא יעלה יפה אם אהיה עייף. אבל כך הקב"ה רוצה". ובערב פסח אצו רצו שוב לאפות מצות מצוה.

ככה הפסח מגיע. אם ייכנס האדם לליל הסדר כשהכל מוכן, פאר והדר, אך הוא לא הכין כלום, אלא הכל הוכן בשבילו על-ידי אחרים, לא יוכל להגיע לאותה הרגשת הודיה להשי"ת ולא יזכה לאותם הרגשות עמוקות שכל לב זוכה להם בליל הסדר.

מתנה טובה היא

חינוך יש לו חלקים בלתי נעימים. "הילד עשה כך ועשה כך. עזוב אותי! הוא ילד

א. secretary
ב. Credit Card

קטן מה אתה רוצה ממנו?". כל הגישה הזו ששולחים את הילד למוסד ומעבירים אליו את כל האחריות, נובעת מכך שהאדם רוצה להשתמט מכל העסק הזה. "לא בשבילי להתעסק בדברים קטנוניים כאלה". והרי זה הפוך מרצון ה' בבריאת עולמו. **רצון ה' הוא שהאדם יתעסק דווקא בדברים האלה.** נכון שיש מוסד ויש מלמד, אבל **כשהילד צריך אותך, והוא צריך אותך די הרבה, כי הילד יונק את עיקר היראת שמים שלו מהבית, תהיה שם בשבילו**, ואל תסתכל על זה כעל עונש, אלא **תבין שזה נועד בשבילך. הילד הוא כלי שאתה תהיה יהודי יותר טוב, ולכן השאלה אינה מה תהיה התוצאה, אלא האם אתה מבין שמדובר במתנה שהקב"ה נתן לך כדי שתוכל להתקרב אליו.**

כשמתקשרים אליך מהמוסד שרוצים לקבוע אתך פגישה בנוגע לבנך, תזכור ש**מן השמים רוצים עכשיו לקרב אותך.** אל תצעק, אל תתרגז, אל תאשים אף אחד. **יש כאן משהו שכדאי לך לטפל בו והוא נחוץ לך לטובתך ולהנאתך.** כך אמרו לנו **חז"ל** לענין צדקה וגמילות חסדים, שהקב"ה ברא עניים כדי שאנו נוכל להיות נותנים ונתדבק בדרכיו. ילדים הם עניים. אין עני אלא בדעת. "הקב"ה נתן לי את הילד כדי שאתבונן בצרכיו, מה הוא צריך ברוחניות ואהיה עסוק בזה". **כשהאדם משקיע כוחות הנפש כדי ליתן לילד את הרוחניות שהוא צריך**, את החמימות שהוא צריך, את הידיעות שהוא צריך, את ההרגשים שהוא צריך ליום טוב, הוא מסלק יסורים אחרים מאתו, כי האדם צריך להיות עסוק. אדם לעמל יולד. **חופשיות וחוסר שעבוד, הם האויב הגדול ביותר** של המכונה הנקראת האדם. כך אומר לנו ה'חובת הלבבות' וכך אומרים לנו חז"ל שאם לא יהיה האדם משועבד לדברים, בוודאי ירוץ לעבירה. אכן **האדם יכול לבחור אם הוא רוצה לשעבד את עצמו בדברים רוחניים או בדברים גשמיים.**

המקבל עליו עול מלכות שמים

אנו מאמינים באמונה שלמה, שכאשר האב רציני לדבר והוא מסכים לשאת את העול... אנשים מוכנים לשלם כסף רב ובלבד שלא יצטרכו לשאת את העול. אבל **אם האדם מסכים, בוודאי יפרקו ממנו שעבודים אחרים, שהרי הוא מקבל על עצמו עול מלכות שמים.** עול מלכות שמים **כולל את כל השעבודים שהקב"ה הטיל על האדם והאדם מכופף את ראשו ואומר: "אני מסכים לשאת אותם, לחשוב עליהם, לעשות בעניינם".**

האדם יש לו בבית כמה וכמה ילדים מכל הגלאים, אך ידועים לנו הכללים שכל המחנכים מדברים עליהם תמיד. מראים פנים שוחקות לילד, מתעניינים בחייו באופן אמיתי - "איך היה היום? מה למדתם היום?". ומוסיפים לו חמימות, ובפרט לפני הימים טובים, שהרי זה מה שיזכור כל חייו. זכרונו בענין חג הפסח יהיה לפי מה שהוא חי עכשיו בבית. לכן צריך לוודא שיזכור את השמחה והעליזות שיש כשמנקים את הבית, שמחה שאין עמה לחץ ומתח. זה מה שיישאר אצלו חרוט לנצח. ובליל הסדר, אז ירקוד עמו ויבטא הרגשים של הודיה להשי"ת, כדי שיראה מה זה יו"ט ומה זו קרבת אלוקים. אכן האב צריך להתכונן לזה במחשבתו. זה דורש הכנה, הכנה לסעודת שבת, הכנה לליל הסדר. האדם חושב: "אני יש לי זמן להתכונן?! הלוואי והיה לי זמן, אך מה אעשה שאין לי". אין לו זמן כי הוא לא מרגיש מספיק משועבד לזה. אבל אם האדם אומר: "יש לי זמן, כי אין לי אפשרות להתחמק מזה", הרי **הוא מקבל עול מלכות שמים, וקבלת העול עושה ממנו יהודי.**

עזוב את הילד. **כשהאדם מקבל עול, הוא נקרא בא ליטהר, ואז הוא זוכה לסייעתא דשמיא והילד זוכה לסייעתא דשמיא.**

אין האדם חפץ בנשיאת עול, בפרט בימינו. יש לו לאדם תכונה פנימית להיות פורק עול. לא ח"ו לגמרי, אבל קצת לפרוק. האדם רוצה להרגיש קצת חירות. ולמען האמת, **דווקא נשיאות העול מביאה לאדם חירות. ככל שהאדם מוסיף לקבל עול מלכות שמים, כך הוא נעשה בן חורין.**

בהדי כבשי דרחמנא למה לי

ענין זה נוגע גם למי שהקב"ה חנן אותו בילד שיש לו אתו נסיונות יותר קשים מהרגיל, ופעמים שההתמודדות היא עם יהדותו של הילד, ה' ירחם. דבר הוא שכמה שמדברים עליו אינו מספיק. אחד מהחלקים הקשים ביותר שבניסיון כזה של ילד שמתמודד עם יהדותו (ואנו מדברים על כל הרמות ובכל הגילאים), הוא הבזיונות מהרחוב ומהחברים בקהילה. וחלק מזה הוא מה שהאדם מרגיש נכשל. "אני לא הצלחתי. פלוני הצליח בלי עין הרע. בניו כשתילי זתים סביב על שולחנו. בניו מתנועעים בתפילה. איזו נחת! פניהם מאירים. ואילו אצלי, זוהי התוצאה". כאבו גדול, כי הוא השקיע את כל כוחותיו ושילם דמים מרובים, ובסוף המציאות מטפחת לו על פניו.

אך כל זה נכון רק כששאיפתו של האדם היא חזותו של בנו. כל מה שהוא רוצה הוא שבנו ייראה כך וכך. ולמען האמת, בהדי כבשי דרחמנא למה לי? מה אני יודע? וכי יודע אני מה הילד צריך לעבור?! וכי מכיר אני את כל הגלגולים הקודמים שלו?! אני יודע רק מה התפקיד שהוטל עלי. על תוצאות אין לאדם שום שליטה. **תפקידי הוא לתמוך בנשמה זו שצריכה לעבור את תיקונה כאן בעולם הזה.**

אכן **פעמים הרבה לאחר שהאב למד לעשות את המוטל עליו, מתברר שבנו זה הוא המוצלח הגדול ביותר בחינוך, כי הוא זה שהצליח לעשות מאביו כזה עניו, כזה עבד ה', עד שאין עוד מחנך מוצלח כבן זה בכל העיר.** ואין זה משל בעלמא. דעו לכם שיש הורים רבים מאוד שנעשו בני עליה מתוך עיסוקם לעזור לבניהם.

ברא מזכה אבא

יש שהילד אינו בריא מבחינה 'מנטלית' והאב מתלונן: שילמתי כל-כך הרבה כסף, שכרתי אברכים שילמדו אתו בשעות הערב, ועוד הרבה עשיתי, ואיני רואה שזה הביא את התוצאה הרצויה. אם היינו מדברים במספרים בין אחד לעשר, הייתי אומר שבתחילה עמד במספר שלוש ועכשיו הוא עומד במספר ארבע. זה אמנם היה שווה. יש שפה כזאת שאנשים מדברים. אחרי הכל, איני יודע אם הרווחתי או הפסדתי. אולי דחפתי זאת מעט. אין לו ראש טוב. אשלים עם המצב ונגמר הסיפור. למה לי להמשיך להשקיע בו לחינם?

אבל יש הרבה אנשים אצלנו אשר במקום להסתכל על הילד, **סוב את פניך והסתכל על ההורים ותראה שההצלחה היא לא עשר אלא מאה.** אתה רואה הורים שעד לפני עשרים שנה היו אנשים של כוחי ועוצם ידי. אמנם שני ילדיהם הראשונים צמחו לאילני רברבי וקיבלו שידוכים מצוינים, יופי שביופי, אבל ההורים בפנימיותם נשארו כפי שהיו ולא נשתנו כלום. תמונה יש לי שאינה משה מעיני. למדתי בישיבה שיש בה גם כולל לאברכים, והיו אז שני אחים, הגדול למד בכולל

והצעיר בישיבה. יום אחד ניגש אחד אל האח הגדול ושיבח בפניו את אחיו הצעיר - "אחיך הקטן... בלי עין הרע, בלי עין הרע". הפנה עליו הלה את ראשו אך במעט, והתבטא בגאוותו כי רבה: "נו, בוודאי. בלי זה ההיינו מכניסים אותו במשפחתנו?!". ומיד הסב את ראשו בחזרה. התכוון לומר: "הוא הרי ממשפחתנו, וכי חידוש יש בדבר שהוא נראה ככה?!". **הקב"ה אבל יודע שאין דבר זה טוב לו לאדם, ולכן הוא מעמיד לו בן אחד שחורק קצת כדי לתקנו.**

אבל **אם האדם מנסה להתחמק מזה,** וכשהוא רואה את האמת בפנים, הוא מתעלם ממנה ואין עושה כלום, אלא תולה את עצמו במדת הבטחון, **הוא מאבד את התכלית.** דע לך **שאחת מהסיבות שנשמה זו ירדה לעולם היא לעשות ממך בן אדם. קח את זה ברצינות. התפלל להשי"ת, חזור בתשובה.** אכן כן, יש בני אדם שחזרו בתשובה ואז בניהם התקרבו הרבה יותר אל היהדות. הן כך כתב **המבי"ט** בענין מאמר חז"ל הרואה יסורין באים עליו יפשפש במעשיו, שהכוונה גם ליסורים אצל אחד מבני משפחתו, כי סוף כל סוף הוא עצמו יש לו צער מזה ועליו לעשות חשבון הנפש ולחזור בתשובה, וכיון שיחזור בתשובה, הצרה תבוא אל קצה.

תפקיד החינוך לטובת ההורים

האדם צריך להבין שכל העסק מכוון אליו. אחרת, הרי יש לו להקב"ה דרכים הרבה יותר טובות לחנך את בנו. הדרכים שיש לו, הן הרבה יותר מועילות מהעצות והטיפים שהוא מכיר. מדוע הטיל המלאכה דווקא עליו? יתירה מזו, הרי יש ילדים רבים, שנולדו להורים שאין להם את החוש השישי, וכי נידונים הם למוות בגלל כן?! זה לא הולך ככה. אכן **אחד מיסודות האמונה הוא שכל מה שמתרחש בחיי האדם, ובפרט מה שמתרחש אצל סובביו הקרובים ביותר, הכל בשבילו הוא.** הנה כל אחד יודע שבגיל שנתיים, פחות או יותר, כל ילד מושלם. הוא חמוד, מתוק ומעורר התפעלות. וכיון שהוא מתבגר קצת, הבעיות מתחילות לצוץ אחת אחרי השניה. יום אחד המלמד מתקשר שיש לו חבר שאינו טוב בשבילו וצריך לראות מה לעשות כדי לנתק את הקשר ביניהם. ואז האב חושב לעצמו: "אויה! צריך כבר להתחיל להתפלל על הילד הזה. חבל! למה לא יכול היה להמשיך המצב הקודם? היה לי פעם משפחה מושלמת, מה קרה פתאום? היה פעם כל-כך נפלא. לא בשבילי לגדל ילדים כאלה. אני צריך ילדים טובים".

אך לא, **אם הילדים לא היו עושים לנו בעיות, הם לא היו עושים אותנו יהודים טובים.** ואולי דווקא להיפך. אולי היו מרחקים אותנו מהקב"ה, כי היינו יכולים להתגאות אתם בבית הכנסת. "זה הבן שלי. אתה מכיר אותו?". קחו לכם דוגמא במי שבנו הקטן מתמודד עם ענין רפואי. בוודאי זה עושה ממנו יהודי. **האב נעשה מזה יהודי כל-כך אמיתי, שהרי הוא מתחיל להשקיע בתפילה ובתשובה.** או כעין זה מי שאינו מוצא שידוך לבנו. חולפת שנה ועוד שנה והוא עושה כבר סגולות **ומתחיל לשפוך את צקון לחשו להשי"ת. זה עובד עליו מצוין, זה עושה עבודה טובה.**

החינוך מעורר חלקים עמוקים בנפש

החינוך הפשוט הוא תפקיד שהקב"ה נתן לנו כדי לחנך אותנו, ומסיבה זו זה חודר לחלקים העמוקים ביותר של נפשינו. כלומר, **תכלית החינוך היא לא רק לקבל יסורים באהבה** (אם כי בוודאי יש גם ענין של

צער גידול בנים), אלא **גם לחדור אל החלקים עמוקים שבנפש ולחולל בהם שינויים.** למשל, מקודם הזכרנו שהאדם צריך שיוכל לבטא הרגשים בשבת ויו"ט בשביל חינוך בניו. ובכן, לא לכל אחד זה מגיע בקלות. יש אנשים שהם בעלי תכונה כזו. הם אוהבים להתלהב ולבטא רגשות פנימיים. א מחיה. אך אנשים יש שאינם כאלה, וכשאתה מבקש לאחד כזה לעשותו, הוא אומר: "איני יכול". הוא מסכים לקדש על היין בפני עם ועדה, אבל כשאתה מבקש להפתח קצת, זה מאוד מאוד קשה לו. ברם כיון שמדובר ביסודות ביהדות, הוא זקוק לכך בשביל עצמו. אם רואה הוא שאינו יכול לבטא רגשות לבניו, עליו לדעת שזה לא סתם ענין טכני אשר מחנך פלוני אמר לעשותו, אלא הוא זקוק לכך לעצמו, כי האדם צריך שיוכל לבטא, בדרך משל, רגשי הודיה להשי"ת, בתוך רבים אהללנו. כשהאדם הקריב קרבן תורה, היא מביא ארבעים לחמים כדי להזמין אורחים רבים לסעודתו ולהודות בפניהם על חסדו יתברך. **האדם צריך להפוך לאדם כזה. הן אמת שלא כל אחד עומד בפני אותה מדרגת נסיון. לאחד זה יותר קל ולאחר זה יותר קשה. אבל כל אחד צריך לעבוד בזה וכך יהיה יהודי יותר טוב.**

כעין זה, יש שהאב צריך לערוך הידברות[ג] עם בנו. הוא צריך להתיישב אתו ולפתוח איזה נושא. והאב אומר: "איני יכול. אין לי קשר הדוק אתו. שמישהו אחר יעשה זאת". לפעמים באמת עדיף שמישהו אחר יעשה זאת. זה לא דבר מופרך. אבל לפעמים צריך לדבר.

החינוך דורש מן ההורים איזון

הנה **חז"ל** דורשים מן האדם שהתנהגותו עם התינוק היצר והאשה תהיה מאוזנת[ד], שמאל דוחה וימין מקרבת. היינו שמצד אחד יהיה בבית קצת קשיחות[ה]. יש סדר. כשההורים נכנסים צריך לקום, צריך לשמוע בקול ההורים, וכן הלאה. ומצד שני ימין מקרבת, היינו להתנהג עם הילדים בחמימות ובנעימות. ועכשיו הבה נדבר את האמת. בדור הקודם היה לילדים יראת הכבוד. היה ברור להם שהאב אינו חבר. הוא אבא. כפי שיראים מן הרב, כך יראים מן האב. איש אמו ואביו תראו. ואילו בדור הזה, היות שמדברים כל-כך הרבה על אהבה, מצוי הדבר שקל לו לאב לרדת אל בנו ולהתיידד אתו. ממש כחבר טוב. אבל להוליד את היראה אצל בנו, אינו יודע איך עושים זאת. או שאינו יודע או שבגלל שחטף מהלומות בילדותו, יש לו טראומה מזה והחליט לעבור אל הקצה השני.

אך למעשה הקב"ה אומר: אני דורש מכל אבא שיוכל לאזן בין השנים, שמאל דוחה וימין מקרבת. אל תהיה החבר הטוב ביותר שלו. אתה יכול להראות לו אהבה, אבל יחד עם כן אתה צריך לתת להבין שיש סדר, יש בית ועליו להתאים את עצמו לכללים. "אבל המחנך אמר..." מה שהמחנך אמר לענין חלק האהבה, באמת מאוד חשוב. אבל הקב"ה רוצה את שניהם. קשה לו מאוד לאדם להוציא את החלק השני. אין לו תכונת הנפש הנדרשת לכך. "בשביל החלק השני לך אל השכן" הוא אומר. "אצלנו עבדו יותר על שמאל דוחה. ימין מקרבת חפש אצל מישהו אחר". אכן **אם האדם רציני, הוא מוציא חלקים עמוקים מנפשו.**

ג. to have a conversation
ד. balanced
ה. toughness

הנה יש שקשה לו לאדם לעשות איזו שיחת טלפון ומנסה לדחותו. "אולי אחרי מנחה". הוא סבור אולי תבוא הישועה ולא יצטרך לעשות את השיחה. "אם ירצה ה' מחר. מחר זה יהיה הדבר הראשון שאעשה". אך בדעתו שכיון שנדחה נדחה. הוא לא יכול להוציא את הכוחות הנפשיים הדרושים לכך...

חינוך מעמיד את האדם במצב בלתי נעים. והנה רוב בני אדם מנסים להתעלם מהחלקים הבלתי נעימים. "אני מחנך דגול, אבל את החלק הזה שאינו נוח לי, איני רוצה לעשות. אצלנו לא גרסו אותו. מדלגים עליו ועוברים לעמוד השני". אך לפי האמת החינוך נועד לעשות אותנו יהודים כשרים, **וההתעסקות בחלקים הבלתי נעימים, היא זו שמביאה לאדם ביטול אמיתי ומקרבת אותו אל ה'**.

עורה למה תישן

יתירה מזו, כתוב ב'**שם משמואל**' (פרשת כי תצא) וכן הוא בשאר ספרים, ש**הקשר עם הקב"ה עוברת מדור לדור מאב לבן**, ונמצא שהאב הוא צינור להביא את אורו של הקב"ה אל הבן עוד לפני שדיבר אתו אפילו מילה אחת. ה'שם משמואל' מדבר בענין בן סורר ומורה, שכאשר הבן מנותק מהוריו ואין לו שייכות אתם, אין לו שייכות אל האבות הקדושים ואינו יכול להיות מחובר אל הקב"ה.

מעתה הבה ונחשוב. אם האב אשר צריך להיות צינור להביא אמונה ויראת שמים אל בנו, יש לו נתק בלבו. חסר לו בביטול להשי"ת, עבודת ה' שלו לקויה. נמצא שהשפע שצריך להגיע אל הבן, כבר הגיע עד לאביו (ג"כ עם הרבה ניסים), אבל האב ישן. שולחים לו אל ביתו חבילה של יראת שמים כדי להעבירה אל בנו. אבל הוא ישן. למה? כי לבו מטומטם קצת מגאוה ומשאר מרעין בישין.

ובכן, את מי שולחים להעיר את האב? שולחים את הבן. אומרים לו: עלה למעלה אל אביך ודפוק חזק על הדלת. ואיך הילד עושה זאת? על-ידי שהילד חוזר עם פתק שהמלמד מבקש שיתקשר אליו. עכשיו האב מרגיש לא נעים. הוא אינו יודע מה לעשות. הנה **אם ינצל את המציאות לחזור בתשובה ולעשות דברים שקשים לו**, אם מצד תכונת נפשו כאמור לעיל ואם מצד שהוא דחוק בכסף או בזמן ועכשיו הוא צריך להוזיל מכספו או להקדיש מזמנו בשביל לעזור לבנו, אזי **הסיבה שהבן יצליח היא לא מפני שהיועץ אמר**: "אם תעשה כך וכך, תראה שהוא כבר ירצה, כי כך תורת הפסיכולוגיה אומרת". אלא **מפני שהתבטל לה' ובכך נתן לשפע האלוקי לעבור דרכו אל הבן**. וכן **הוא בכל מה שהאב עושה. הוא עושה את החלק שלו, ועל ידי כן הוא יכול להביא אל בנו את מה שהוא צריך להביא לו ומן השמים מאירים לו.**

אין זה קל, אבל דווקא מזה שאינו קל, יכולים להבין כמה הוא חשוב. כשמפילים קירות בבנין קיים כדי להרחיבו, בכל מקום שמרגישים קושי להפיל, מבינים שיש שם עמודים ויסודות. אף כאן, **אם אתה מגיע למקום שיש שם קושי, סימן הוא לך שיש שם יסודות. אם חינוך קשה הוא, דע לך שיש כאן עמודים ויסודות ואפשר לבנות עליהם**. "הבה אתפלל יותר בשביל זה, הבה אעשה דבר שקשה לי". **על-ידי יגיעה מתקרבים אל ה'**. "אבה אעשה דבר שקשה לי ואינו מתכונת נפשי". אז **אתה עושה את שליחותך בנאמנות, כי אתה יוצא מדרכך** ואומר: "**לא באתי הנה אלא כדי להיות צינור בשביל השפע האלוקי שיוכל לעבור**

הלאה, ואם כן רצוני שלא לעמוד בדרך, וזאת **על-ידי שאני עושה דבר שקשה לי. אין זה לפי תכונת נפשי ואעפ"כ אני עושה אותו**".

בנים טובים אינו דבר מובן מאליו

כשהאדם עושה כן, הוא רואה הצלחה גדולה, ובמה מתבטאת הצלחתו? במה שהוא נעשה יהודי כשר. פעמים הרבה נוכל לראות זאת גם על בנו. אבל לא בזה נבחנת הצלחתו. שם זה רק בבחינת שכר שנותנים לו מן השמים.

הגה"צ **רבי אביגדור מיללער** זצ"ל היה מתפלל כל ימיו שלכל הפחות אחד מילדיו יהיה יהודי כשר. הרגשתו היתה - "מי אני שאזכה שכל בני יהיו יהודים כשרים?". האדם מבקש מהקב"ה שיתן לו מתנה. "לא מפני שמגיע לי ולא מפני שככה זה הולך. אעשה דברים קשים ואולי יעמוד לי הדבר לזכות ולכל הפחות ילד אחד יגדל ירא שמים". אמנם כן, בוודאי צריך להיזהר שלא ללמוד אמרה זו באופן בלתי נכון. כוונת אמרה זו היא שהאדם מבין כמה סייעתא דשמיא הוא צריך. הוא מבין שלא מגיע לו כלום, וכשהוא מתפלל לה', הוא מבקש ממנו שיתגלה כבודו, והוא מסכים לעשות דברים קשים, הכל כדי להביא עוד אלוקות לזה העולם. כשהאדם פוגש את עצמו עם הדברים הקשים, יאמר לעצמו: "אלי התכוונו".

דע מה שתשיב לבנך

הנה פעמים יש שהילד מסבך את אביו בשאלות. הוא שואל אותן בתמימות מאחר שאינו מבין מה צריך לשאול ומה לא צריך לשאול. הוא שואל ואביו אינו יודע מה להשיב. ומהו המהלך המקובל בעתות כאלה? האב משוטט בעיניו לראות מה נשפך ופוקד על בנו ללכת לנגבו. זהו המהלך המקובל ביותר לבעיות מן הסוג הזה. וכך האב ממשיך הלאה. "הולכים לברך. מים אחרונים". למה זה המהלך המקובל ביותר? כי אין האב רואה אפשרות אחרת. "אתה יכול לומר לי איזה עוד אפשרות יש? שאגיד לו שאיני יודע כי אני עם הארץ דאורייתא?! או שמא אגיד לו שאסור לשאול שאלות כאלה?! איני יודע מה להגיד לו. לכן אני מסיח את דעתו".

ובכן, בתחומים אחרים בחיים מדובר בעצה המבוססת על חכמת חיים. אחד מתקשר אליך בטלפון, אתה אומר לו: "התקשר אלי מאוחר יותר", ואז אתה מחליף את המספר שלך. אך כשמדובר בילד ששואל שאלה בענין הקב"ה, בענין אמונה, בענין הלכות ברכות, לפעמים הוא מסבך את אביו. הוא לא מתכוון לסבך אותו, אבל זה מה שקורה. "מותר לעשות זאת בשבת?". הילד יש לו תמימות והוא שואל. מדוע זה שונה ממה שאמר הבעל שם טוב הק' זיע"א שכאשר האדם הולך ברחוב ורואה איזה דבר, צריך היה לראותו, אפילו כשמדובר בדבר אחר לגמרי?

מן השמים השמיעך את קולו

הן כך מסופר על הגה"ק **בעל התניא** זיע"א שלאחר שלמד את כל התורה כולה בגיל ח"י, נסע אל המגיד הק' ממעזריטש זיע"א לראות מה יוכל להוסיף, אך לא נתפעל ממנו וחזר לביתו. ויהי היום ועמד ליד החלון והנה שמע איך שתי נשים מתקוטטות זו עם זו, ותוך כדי המריבה, צעקה האחת אל השניה: "שיידבק בך, שיידבק בך קדחת". אמר בעל התניא: שמע מינה ממה שאמרה לחברתה "שיידבק בך, שיידבק בך" שתי פעמים, שאי-אפשר להידבק (לקבל משהו מבחוץ) רק בשתי פעמים. נסע שוב אל המגיד ואז נדבק בו

האור ונעשה לתלמידו המובהק. בעל התניא הבין שאם שמע את קללת האשה ואת אשר נתקלה בלשונה כאשר חזרה על מילותיה שתי פעמים, אין זה אלא מפני שמן השמים רצו ללמדו איזה דבר מן השמים.

הנה לך שגם בדבר רחוק כזה, הבין הצדיק (וזאת עוד לפני שלמד את תורת הבעל שם), שמן השמים גלגלו שישמע אותו. ומעתה הדברים קל וחומר כאשר הילד שואל אותך בתמימותו שאלה ברוחניות. אינך יודע את התשובה? בסדר! יש כזה מושג בתורה. הרי בגמרא אנו מוצאים כמה פעמים שהלכו לשאול שאלה בהלכה לאחד מאמוראים ולא ידע להשיב והלכו לשאול אמורא אחר וידע. אין לנו מושג באמוראים הקדושים, אבל הגמרא מביאה את המעשה כדי שנלמד ממנו. אין זה עוולה שאינך יודע את התשובה, אבל התשובה צריכה לעניין אותך. "בני הרי שאל אותי משהו. נכון שאיני יכול לענות לו עכשיו, אבל אני רוצה לשאול ולברר ובסוף לחזור אליו עם תשובה אמיתית. אינני רוצה לבלבל לו את המוח".

הסחת דעת הבן מגיעה מתכונת האדם לדחות נושאים הצדה ולהמשיך הלאה. במקום לראות את הבן כטרדן ולהתרעם עליו - "למה אתה שואל אותי קושיות? שאל אותן למישהו אחר!", יזכור שהקב"ה מדבר אליו. "חז"ל הרי אמרו שמיום שחרב בית המקדש ניתנה נבואה לתינוקות, ואם בני שאל אותי שאלה, אני בוודאי צריך ללמוד מזה. כפי שתכונות הנפש הקשות שלו מלמדות אותי, כך השאלות שהוא שואל אותי מלמדות אותי". **יתבונן אם כן האדם איך הוא צריך להסביר את התשובה ואיך הוא צריך לצמצם אותה** לפי הבנתו. ובל נרמה את עצמנו. פעמים הרבה מדובר בשאלה טובה שהבן שואל, והאב מבלבל לו את דעתו כי אינו יודע להשיב והוא מתבייש שאין לו מושג מה היא התשובה לשאלה כזו יסודית ביהדות.

והשיב לב אבות על בנים

איני יכול לשכוח שהייתי פעם בכינוס של מחנכים, ואחד העלה שם שאלה על פתק קטן: "מה צריך לענות לבחור ששואל - התפללתי הרבה פעמים ולא נעניתי?". אתם יודעים מה משמעותה של פתקא כזו? משמעותה היא כזו: אין לי מושג איך התפילה עובדת ומה צריך לחשוב כשאין הקב"ה עונה לה. אבל אני מתבייש לומר שאיני יודע, לכן אשאל אותה בשם בני כמי שבא לשאול בשם חבירו. מה אני צריך להשיב לבני ששאל אותי שאלה באמונה?

אתה יודע מה עליך להשיב לבנך? אתה צריך להשיב לו את התשובה. רק מה? אינך יודע את התשובה. אמור מעתה: אתה בעצמך שואל את השאלה. בנך עורר אותך שאין לך מושג מה קורה בעולם. עכשיו הבחירה נתונה בידך. **הקב"ה הזכיר לך** במרומי גילך שאין לך מושג בדברים יסודיים כאלה. כעת אינך צריך לעשות מזה נושא שלם. אבל דבר אחד מותר לך לעשות, מותר לך לשאול. צא לברר, ואם האיש הראשון שפגשת גם לא יודע, במקום להיות עסוק בכך שכל בני העיר אינם יודעים, אשר הוא דבר שאינו נוגע לך עכשיו, **לך לברר את התשובה** אצל היודעים, כי **אתה מוכרח לדעת אותה, לא בשביל בנך, אלא בשבילך.**

כך הוא בענין כל הדברים בחינוך הבנים שאין לך כח אליהם. יש לפעמים דברים ילדותיים שצריך לטפל בהם. אך **דע לך שהדברים הילדותיים שאין לו לאדם כח אליהם, הם אלה שעושים ממנו בן אדם יותר מכל דבר אחר.** יש שהאדם אין לו כח

לפרט מסוים בשלום בית. אבל **זה מה שעושה אותך בן אדם, זה מה שמרגיל אותך לא להיות בעל גאוה.** הקב"ה הפקיד בידינו דווקא ילדים כאלה שעדיין אינם בשלים וצריכים שנצטמצם בשבילם. בכלל, **כל פעם שהאדם צריך להשפיע, זה דורש ממנו כוחות נפש עמוקים.** הוא חושב מתי לומר, איך לומר ובאיזו צורה. השפעה באה תמיד מכוחות הנפש העמוקים ביותר בכל האופנים ובכל הדרגות. ככה זה עובד. **עשה אותנו הקב"ה משפיעים כדי להוציא מאתנו אותם כוחות ולעבדו בהם עבודה תמה.**

מהקב"ה אל תתעלם

לסיום, **כשהאדם מסתכל על חינוך הילדים באופן זה, הוא שמח עם כל מצב ועם כל פרשיה חדשה,** באמרו: "עכשיו יש לי הזדמנות לעבד עוד איזה חלק בנפשי". הקב"ה אומר לו לאדם ככה: "אתה יכול להכין לעצמך סדר היום. זה טוב מאוד. אבל אם אני צריך אותך באמצע היום, אתה צריך שתהיה לך היכולת לעצור את סדר יומך ולרוץ אלי". כשהאדם רואה שהזדמן לו ענין של חינוך וחושב שאין לו בשביל זה לא זמן ולא כוחות נפשיים, יידע שזה רגיל מאוד ומובן מאוד לחשוב ככה, אבל זוהי רק המחשבה הראשונה, והמחשבה השניה היא: "**הבה אתגבר! אתגבר כי הקב"ה לחץ עכשיו על הכפתור האדום וסימן לי שהוא צריך אותו באופן נחוץ ביותר. הוא צריך אותי בשבילי, לא בשביל בני**". להתעלם משיחות הטלפון של הקב"ה, אינו דבר נעים. אל תתעלם מהסימנים האלה. אל תתן להם לחלוף. **הקשב לקולו של הקב"ה וזה יעשה לך בן אדם יותר טוב וממילא יהיה לך סייעתא דשמיא ויראת שמים.** יעזור השי"ת שנוכל למלא את תפקידנו נאמנה, ושבאמת נוכל לגדל עבדים נאמנים לה' ולתורתו.

מדור עיון תפלה

שיעור ע"ג

לזכות יחזקאל זאב מאיר בן מלכה צפורה

פטרון מדור עיון תפלה

לזכות ולרפואת
נתן אליהו בן **שירין**
נדבת הר"ר **בנימין ווייזער** הי"ו

יום רביעי פרשת ויקה"פ כ"ב אדר תשפ"ג

החובה לקבוע את התפילה ולעשותה תחנונים

כמה ענינים של קביעות

הנה בתפילה אנו מוצאים שני יסודות שנראים כדבר והיפוכו. מצד אחד מוצאים יסוד בתפילה שהיא צריכה להיות קבועה ומסודרת. לא יתכן שפעם יתפלל ופעם לא, כשיתחשק לו - יתפלל, וכשלא יתחשק לו אם יהיה במצב רוח מדוכא - ישאיר את התפילה ליום אחר. אין דבר כזה. התפילה צריכה להיות קבועה. וכן ידוע שמקום התפילה צריך להיות קבוע, וכמו שאמרו **חז"ל** (ברכות ז, א) הקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו. וכן זמן התפילה צריך להיות קבוע. עצם המושג שהתפילות שחרית מנחה וערבית תלויות בשעות, מעמיד אותן במשבצת. האדם מסתכל כל פעם על השעון - "מותר כבר להתפלל... אסור כבר להתפלל". וחוץ מזה, הרי ענין יש שיהיה לו לאדם מנין קבוע ולא יתפלל כל יום במנין אחר ובשעה אחרת.

ועל כל זה הוא הנוסח הקבוע. תפילת שמונה עשרה נקבעה במילים אשר אותן צריך האדם לומר שחרית מנחה וערבית ואינו יכול לשנות. כל-כך קבוע הוא הנוסח, שיש מספר מסוים של תיבות לכל ברכה, ואם האדם מוסיף, הוא מגרע. ויש סידורים שיש בהן תיבות מוקפות בסוגריים, ויש מחליפים תיבה מסוימת בתיבה אחרת. בכל אופן, הכל קבוע במסמרות ואין אדם יכול להחליט לומר ככל היוצא מלבו. אפילו להוסיף שבחים בברכת אבות אין האדם רשאי, כדאיתא ב**מסכת ברכות** (לג, ב): ההוא דנחית קמיה דרבי חנינא, אמר: האל הגדול הגבור והנורא והאדיר והעזוז והיראוי החזק והאמיץ והודאי והנכבד. המתין לו עד דסיים, כי סיים אמר ליה: סיימתינהו לכולהו שבחי דמרך? למה לי כולי האי? אנן הני תלת דאמרינן - אי לאו דאמרינהו משה רבינו באורייתא, ואתו אנשי כנסת הגדולה ותקנינהו בתפילה - לא הוינן יכולין למימר להו, ואת אמרת כולי האי ואזלת!

העושה תפילתו קבע אין תפילתו תחנונים

מצד שני אנו מוצאים יסוד הפוך ממש. הנה שנינו ב**משנה** (שם כח, ב): רבי אליעזר אומר: העושה תפילתו קבע, אין תפילתו תחנונים. **מי שעושה מתפילתו דבר קבוע, תפילתו לקויה**, כי **תפילה פירושה שהאדם עומד כעני בפתח ומבקש בתחנונים**, ולא שהוא קורא מתוך הדף דיבורים מוכנים מראש, כי אז אין הדיבורים יוצאים מן הלב. תחשבו על מי שעומד בפני ציבור אנשים ברצונו להתרימם בשביל מקרה של אלמנה ויתומים וקורא מתוך הדף מילה במילה, הרי בוודאי דבריו לא יפעלו עליהם מאומה. רק אם יעמוד וידבר מתוך הלב ויתאר את צערם של האלמנה והיתומים, רק אז ייפתחו לבותיהם של השומעים ויתרמו ביד רחבה. אף התפילה צריכה להיות התחנונים. משנה היא ונפסקה להלכה בשולחן ערוך.

אכן ה**גמרא** מביאה שם כמה פירושים בהא דעושה תפילתו קבע. פירוש אחד שתפילתו דומה עליו למשאוי, היינו שהוא רוצה כבר ליפטר מזה. הוא מתפלל במרוצה ורץ למלאכתו. ועוד פירוש מביאה הגמרא כל שאינו יכול לחדש בה דבר. האדם צריך שיוכל לחדש בתפילתו איזה דבר שקשור אליו. אחרת, אין תפילתו תחנונים. כך הוא בכל תפילה, ובמיוחד בתפילת נדבה שאז אסור להתפלל מבלי לחדש בה דבר, ובשולחן ערוך הביא שיטת הרמב"ם שלכתחילה צריך לחדש בכל ברכה מברכות שמונה עשרה.

ותהי מצות אנשים מלומדה

הנה בבואנו לקרב את שני היסודות, מבינים אנו שהדבר דורש עבודה, כי מי שיקצין יותר מדי לאחד משני הצדדים, יחסר לו מתפילתו, לא פרט אחד בלבד יחסר לו, אלא ממהות ונשמתה של התפילה. אם ניקח את היסוד הראשון שהתפילה צריכה מקום קבוע, זמן קבוע ונוסח קבוע, לכאורה הדבר מהווה נסיון גדול לאדם לחיות חיים של מצות אנשים מלומדה. אילו היה כל יום סידור אחר ונוסח אחר וזמן אחר וניגונים אחרים, היה האדם מרגיש כל יום מלא חיות. ולמעשה, אותו בית כנסת, אותם אנשים, אותו זמן, אותו בעל תפילה. אכן כן, יש לו לפלוני 'חיוב' ותמיד הוא עומד שם ליד העמוד כאילו הוא חלק מהעמוד. צורת תפילה כזו הרי אינה מפעילה את המוח ואף לא מעוררת את ההרגשים, וכך האדם מוצא את עצמו סגור ומסוגר והתפילה דומה עליו למשאוי. סוף דבר, ענין הקביעות בתפילה גורמת לאדם להתפלל מצות אנשים מלומדה, וזו באמת צרה גדולה. כל אחד מבין שמדובר בצרה גדולה. לא צריך למצוא כתוב בספר שמי שמתפלל ככה, חסר לו במהות התפילה. מהאר"י ז"ל הרי כתוב שכאשר אומרים ב'עזרת' מוציא אסורים ופודה ענוים ועוזר דלים, יצייר האדם כאילו הוא עני הדופק בפתחו של הקב"ה. חלק הו ממהות התפילה, וכל עניני הקביעות לכאורה גורמים את ההיפך מזה.

מצד שני אילו היה האדם מתפלל רק תפילה אחת כרצונו ובלשונו ובזמנו, תפילה שיש בה שבח ובקשה והודאה, לצאת ידי חובת התפילה מדאורייתא כשיטת הרמב"ם, איך היה נראה. תחשבו איך היינו נראים אלמלא היה לנו נוסח קבוע, זמן קבוע ומקום קבוע. מסתבר שהיינו נראים הרבה יותר חלשים מכפי שאנו נראים עכשיו. הנה כי כן, אין אנו מדברים כאן על גדרים וסייגים, כאילו המשגיח בישיבה חשש שהתלמידים ייחלשו בעבודתם, ותלה מודעה גדולה שמהיום ואילך כולם יתפללו

לפי נוסח קבוע ובזמן קבוע ובמקום קבוע. לא על זה אנו מדברים. אנו מדברים על מהות התפילה, על נשמתה ויסודה. הרי אנשי כנסת הגדולה הם אלה שיסדו את נוסח התפילה ברוח הקודש, וכל האותיות והתיבות שקבעו, הכל הוא במספר ובמנין ויוצא מהם צירופים נוראים. ולכן אסור לשנות, כי באמצעות צירופים אלה דווקא פותחים את הצינורות ומביאים את השפע המוכן לנו. אך אין זה הזמן להכנס לזה, כי עבודתנו עכשיו היא להבין איך האדם עובר מהלך בלבו ובנפשו בשעה שהוא נעמד להתפלל, מהלך שנבנה משני היסודות ההפוכים לכאורה.

אם תבעיון בעיו

חז"ל רצו שתפילתנו תהיה בנויה מצד אחד מתחנונים ומצד שני מקביעות. כך כתוב בשולחן ערוך וכך היא המציאות. האדם הוא הרי מתפלל במהותו. כך למדנו במסכת בבא קמא (ג, ב) שלפי רב 'מבעה' זה אדם המזיק, כלשון הכתוב אמר שומר אתא בוקר וגם לילה אם תבעיון בעיו. וכבר דיברו בזה בעלי המוסר. האדם צריך להיות במהותו 'מתפלל', וכדי להיות כזה, הוא צריך לקבל תשובה לשאלה הבאה: איך יוכל האדם לנצל את המעלות של הקביעות, לא בתורת מסגרת בעלמא, אלא כדי שהקביעות תהפוך אותו לאיש אחר. היא תבנה אותו ותוציא ממנו חלקי נפש עמוקים. המציאות שהתפילה מרובעת כל-כך, תצליח לעשות ממנו 'מתפלל' יותר אמיתי. ומצד שני איך יוכל לנצל את המעלות מכך שהוא מתפלל באופן של תחנונים. הרי אנו מתמודדים עם זה כל יום ויום, כך שאינו נושא מרוחק, והלכות מפורשות הן בשולחן ערוך. אנו צריכים אם כן להתבונן בפשטותם של דברים בלי חידושים גדולים. ובכן, הבה ונתבונן בפשטות.

קביעות עתים לתורה

נתחיל בענין המעלות של הקביעות. הרי ענין הקביעות אנו מוצאים גם בלימוד התורה. האדם מחויב לקבוע עתים לתורה, כל יום באותה שעה, ואסור לו לוותר על שעה זו אפילו תמורת כסף רב. ועל זה ידוע מה שכתב ה'**פלא יועץ**' (אות ק')[א] על פי ההלכה הידועה שכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, היינו שאם בדרך משל יש עשר חנויות של בשר בעיר, תשע חנויות מהן מוכרין בשר שחוטה, ורק חנות אחת מוכרת בשר נבילה, וקנה אדם בשר מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן קנה, ספיקו אסור ואין הולכים אחר רוב חנויות שמוכרות בשר שחוטה, כי היות שהספק נולד במקום הקביעות, היינו במקום שהחנות שמוכרת בשר נבילה קבועה שם, נחשב הדבר כאילו היום שם חמש חנויות של בשר נבילה כנגד חמש חנויות של בשר שחוטה. ה'פלא יועץ' כתב שמזה אנו רואים מה חשיבותה של קביעות, ומוציא מזה **שכאשר האדם לומד אפילו שעה אחת בלבד במשך היום, אבל שעה זו קבועה אצלו ולא יוותר עליה בעבור כל הון דעלמא, נחשב לו כאילו הוא לומד חצי יום** מדין כל קבוע כמחצה על מחצה דמי.

אכן לגבי קביעות עתים לתורה, הסברא מאוד מובנת, כי אם האדם באמת מקפיד על שעה זו במסירות נפש ממש, **זה דורש ממנו לחשוב עליה במשך עשרים וארבע שעות ביממה**, שהרי הוא צריך כל הזמן לחשב ולהזיז דברים ולסדר את יומו כדי שבשעה זו יוכל לשבת וללמוד באין מפריע.

א. כן כתב גם בספרו 'חסד לאלפים' או"ח סי' קנה, א. הו"ד להלכה ב'כף החיים' שם ס"ק ג.

ובסגנון אחר: **זה דורש ממנו שעבוד חזק ורצינות נפלאה כדי שיוכל לעמוד בקביעותו יום אחרי יום. נמצא שזה הופך אותו לאיש אחר.**

הקביעות מעלה את האדם

ניקח זאת יותר רחוק: האדם קובע חברותא לפנות בוקר, אך ידוע לו שבדרך כלל חברותא כזו אינה מחזיקה יותר משבוע שבועיים. יום אחד - הוא לא הגיע, יום למחרת - השני לא הגיע, וביום השלישי - שניהם לא הגיעו. ואח"כ הולכים להתחזק. מה עשה? החליט עם חבירו שיהיה מה שיהיה, אבל פשוטו כמשמעו. יהיה מה שיהיה. אם יצטרך לשלם על זה מחיר, ישלם על זה מחיר, אבל זוהי המציאות.

הנה כל אחד מבין שלאחר תקופה שיעמוד בקביעותו, יהיה לאיש אחר במהותו. ראשית כל הוא יקבל רצינות, ורצינות הרי עושה מן האדם איש אחר. שנית, הקביעות תזכך אותו. שלישית, היא תעשה ממנו איש נכנע. "אינני בעל הבית... אני לא יכול..." כאן יש אסיפה, כאן יש סעודת הילולא עם בשר ויין בשעה אחת עשרה בלילה, כאן יש 'וואך נאכט'. הוא אינו יכול. הוא היה רוצה. הוא לא נפלט מהחטא של אדם הראשון. אבל הוא אינו יכול. הוא מוכרח לקום מחר בחמש בבוקר. עוברים עליו חודש חודשיים והוא נעשה לאיש אחר לגמרי.

עבד ה' אנכי

כל זה הוא משל לענין קביעות התפילה. אנו רואים **שכל דבר קבוע יש בכוחו להשפיע על הנפש הפוך מההשפעה של מצות אנשים מלומדה.** יש לו **כוח להעמיד את האדם ולבנותו נכונה.** והנה לגבי קביעות הלימוד שהבאנו זה עתה כמשל לדבר, זה מתבטא בכך ש**הוא צריך להיות משועבד** לשעת לימודו **גם כשקשה לו** וגם כשצריך לנדד שינה מעיניו בגלל כן, **כך שמדובר בעניני זיכוך ובולט בו מאוד ענין העבדות.** "**עבד ה' אנכי**. עבד אינו בעל הבית. הוא רוצה הרבה מאוד דברים, אבל **אינו יכול להרשות לעצמו כי הוא משועבד לאדונו**". ובכן, **אף בתפילה כל זה קיים, כי אף בה האדם צריך להיות משועבד לזמן ולמקום בלי ויתורים.** אכן אנשים אינם יכולים לסבול זאת, כי הם רוצים להתפלל בחמימות. "תן לי להתפלל מתי שאני רוצה. אם אני רוצה להתפלל בשעה אחת עשרה - אתפלל בשעה אחת עשרה". ורבים מאותם אנשים תולים זאת בחסידות. הם טוענים שהם רוצים לבוא אל התפילה כשהם שבעים כבר מלימוד התורה. אי אפשר לזלזל בסברא כזו, אבל **כעת אנו רואים שתפילה יש לה ענין של קביעות בדווקא.** יש נוסח, יש מקום, יש זמן, ערב בוקר וצהריים, שבעה ימים בשבוע.

נאמר זאת כך: חז"ל לא תיקנו הלכות תפילה אחרות ליום שאחרי חתונה. אנשים מסתכלים בהתפעלות על מי שמגיע אל התפילה בשעה שש בבוקר גם לאחר חתונת בנו, ומדברים עליו ברוב התפעלות: "הוא אחד שנמצא כל יום בשש בבוקר, מוצאי פורים, מוצאי חתונה..." מסתכלים עליו כאילו הוא המשונה. אבל תסתכל בשולחן ערוך. אין כתוב, לא שם ולא באף אחד מנושאי הכלים: "ואם הוא אחרי חתונה, רשאי הוא להתפלל באיחור..." אכן אנו לא קולטים ש**התפילה לכתחילה נקבעה באופן שתשעבד את האדם**. אמנם כן, זה לא חייב להיות בשש בבוקר. יש מי שהמנין שלו בשמונה, ויש מי שהמנין שלו בעשר (אם כי בוודאי זריזין מקדימין, מה גם שבשולחן ערוך אנו מוצאים שדבר גדול הוא להתפלל מוקדם), אבל **קביעות היא קביעות**. אפילו היה ער

בלילה, **הוא יודע שיש לו זמן קבוע לתפילתו ובוודאי הוא נזהר שלא לעבור את זמן התפילה.**

עבדות נפלאה היא. **וכשהאדם יבין שהתפילה צריכה לעשות ממנו 'עבד' וירגיל את עצמו בדבר, זה באמת ישפיע עליו.** זה ישפיע על היום הקודם שלו וזה ישפיע על אופן עלותו על יצועו בעת ערב. הן כל אחד מבין שאם הוא נאלץ ללכת לישון מאוחר ובבוקר הוא צריך לקום מוקדם, הוא הולך לישון בגישה אחרת, וקורא ק"ש שעל המיטה בכוונה גדולה, שהרי הוא זקוק הפעם לסייעתא דשמיא מיוחדת לקום מוקדם. אבל זו היתה התוכנית לכתחילה. בכוונה תחילה תיקנו את התפילה כדבר קבוע. כל יום מתפללים שחרית, כל יום מתפללים מנחה, וכל יום מתפללים ערבית. אין כזה מושג לדלג.

עבדות של תחנונים

אולם **בתפילה זה לא סתם עבדות, אלא עבדות של תחנונים.** הוי אומר: הוא לא סתם מעמיד את עצמו בזה שהוא קם מוקדם כל יום ומגיע לבית הכנסת. זה עדיין לא נקרא שתפילתו קבועה. זה נקרא רק שהוא אדם מסודר עם שעון שווייצרי. כאן אנו מדברים על **תפילה קבועה.** חז"ל תיקנו שיהיה האדם 'איש מתפלל' באופן קבוע. **ותפילה הרי פירושה שיכין את נפשו,** כמו שאמרו **חז"ל** (ברכות ל, ב) חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת קודם התפילה. הם רצו **להכנס אל המצב. מתוך שמחה, מתוך הלכה פסוקה.** אין האדם יכול לקיים את העניין ולקבל את תועלתו אם רק יזכור את חלק הקביעות, כי אז **יתכן שיישאר עם הקביעות, אך תפילה לא תהיה לו.** אכן, לפעמים היצר הרע מדבר על לבו של אדם שישקיע את כוחותיו רק בחלק הקביעות, והאדם עוד מרגיש אז סיפוק. הוא יודע שהוא מגיע תמיד. אף פעם אינו מחסר. אבל ממה אינך מחסר אף פעם? מלבוא לבית הכנסת?! הרי כשאתה בא לבית הכנסת, אתה צריך להתפלל, ואת זאת אתה שוכח!

על כן נתנו לנו חז"ל עצות איך לעשות את תפילתו תחנונים, כעני העומד בפתח. וכמו שהבאנו לעיל, **האדם צריך לחדש דבר בתפילתו.** אכן, מהלכות תפילה הוא. אין זה סתם הידור נאה. אחד מהפירושים של העושה תפילתו קבע, הוא שאינו יכול לחדש בה דבר. הוא תמיד חוזר על אותם הדיבורים ושום דבר אינו מתחדש לו. אכן **כשהאדם מתכונן לתפילה ומתבונן היטב בשעת תפילתו בתיבות הקדושות שנתייסדו על-ידי אנשי כנסת הגדולה, מתחדשים לו דברים תוך כדי תפילתו.** זוהי באמת הסיבה שהאדם צריך להכין את עצמו קודם התפילה, כי אם לא יתכונן, ובפרט אם באופן קבוע לא יתכונן, הקביעות של התפילה תהפוך אותו ל'איש שאינו מתפלל'. לפיכך מוכרח האדם לשהות שעה אחת קודם תפילתו. **מי שמכין את עצמו, בין על-ידי לימוד התורה ובין על-ידי התבוננות, הקביעות לא תשפיע עליו לרעה לסגור את מוחו, אלא אדרבה, היא תפתח אותו.**

הקביעות מועילה לריכוז המוח

נסביר את הדברים, ושוב על פי משל מלימוד התורה. הנה על ה**משנה** ב**אבות** (פ"א מט"ו) מביא ה'**תפארת ישראל**' כמה דברים ש**מועילים לריכוז המוח בעת הלימוד**, ואחד מהם הוא ש**יהיה לו לאדם זמן קבוע לכל לימוד ולימוד.** לא די לו שיקבע לעצמו זמן ללימוד, אלא יקבע לעצמו שבשעה פלונית הוא לומד מסכת

פלונית בחברותא. ואם יש לך עוד לימוד, כגון אור החיים הק'? בשבילו יקבע שעה אחרת ביום. מי שאין לו זמן קבוע לכל לימוד, מבטל הרבה מזמנו ואף בשעה שהוא לומד הוא מבולבל מאוד. הרבה פעמים רואים זאת. האדם מתיישב - "אולי אשלים עכשיו חומש רש"י?". הוא מתחיל, ולאחר כמה דקות, שומעים אותו אומר: "אתה יודע מה? עדיף שאלמד עכשיו ספר חסידות".

הוא מדבר שם על כך ש**האדם צריך שיהיה לו מקום קבוע ללימודו, שעה קבועה, לימוד קבוע, חברותא קבועה**, וכן ש**המקום** שבו הוא לומד **יהיה מקום מואר ומקום שנכנס בו אויר**. למה? כי **כל הדברים האלה מועילים לאדם לחשוב**. את כל זה הוא מכניס במטבע לשונם של **חז"ל** "עשה תורתך קבע" ומסביר ש**כאשר יש לו לאדם סדר הגון והוא מיושב בדעתו, מוחו נפתח לרווחה.**

את כל זה הוא כותב בענין לימוד התורה, ו**אנו צריכים להעתיק את הדברים לענין התפילה. הן מח האדם מתרוצץ תמיד**. הוא נזכר תמיד בדברים ישנים וחושב על אלף דברים בבת אחת. ובכן, אם הוא הולך למקום אחר, מקום שאינו רגיל להתפלל בו, ואנשים שאינו רגיל להתפלל עמהם, זה יגזול ממנו חלקי נפש. כעין זה כשהאדם מתיישב ללמוד. הוא נכנס לבית כנסת בלתי מוכר שאמרו לו שיש בו היכל התורה. לאחר חיפוש רב הוא מוצא את ההיכל בקומה התחתונה. הוא מחפש איזה מקום פנוי, וכשהוא מוצא, הוא שואל כמה פעמים אם אינו לוקח מקום שלא אף אחד. הוא רואה שם מגבעת על השולחן והוא חושש שמישהו כבר תפס את המקום. כשהוא מתיישב ללמוד, אפשר להיות בטוח שיש לו שם רק עשרים וחמש אחוז מריכוז המוח. זוהי המציאות, כי הוא רואה שם דברים חדשים מסביב והוא גם שרוי קצת בלחץ ובחוסר ישוב הדעת.

אמור מעתה: **המקום הקבוע יכול להיות חסרון ויכול להיות מעלה. פשוט צריך לדעת איך להשתמש בו**. להתפלל תמיד באותו מקום, יכול לעשות את תפילתו מצות אנשים מלומדה, ויכול לעשותה גם הפוך ממצות אנשים מלומדה.

פה אשב כי אויתיה - סיכון מול סיכוי

נביא משל נוסף לדבר שיעניק לנו מבט מזווית נוספת: הנה שתי גישות יש בעולם החסידות לגבי השאלה אם ראוי לו לאדם להסתופף בצל הרבה צדיקים. היו מקומות שדגלו בגישה האומרת ללכת לכמה שיותר צדיקים ויראי ה' ולשאוב מכל אחד תורה וקדושה ויראת שמים. והיו מקומות שלא עודדו דבר כזה, אלא אמרו לו לאדם: שב במקומך, למד כאן, התייגע כאן, הוצא מכאן את מה שאפשר להוציא. כשהאדם משוטט באלף מקומות, הוא סתם מתבלבל. הנה בסוגיא זו יש בכל גישה מעלה וחסרון, וכל הצדיקים ידעו מזה, השאלה היא רק מה מורים לתלמידים.

הוי אומר: מצד אחד, מי שנמצא במקום אחד, יודע - "זהו מקומי. פה אשב כי אויתיה. כל המקומות האחרים? 'נניח' שיש י"ב שבטים. אלי זה לא שייך. 'נניח' שכולם אהובים כולם ברורים, אבל דבר אחד ברור לי, שאלי אינם שייכים. סבא שלי נולד כאן, אבא שלי נולד כאן, אני נולדתי כאן, ואני מתפלל כל יום שבני לא ירעה ח"ו בשדות זרים אך יישאר כאן כל ימיו, כאן ורק כאן. **המעלה היא מעלה גדולה**, כי **כך יש לו לאדם בהירות ואף פעם אינו מתבלבל**.

גדרי המקום בסור מרע ועשה טוב חזקים אצלו, ואינו מעלה בדעתו לחרוג מהם.

מצד שני **יש בזה סכנה גדולה, הסכנה של מצות אנשים מלומדה.** סכנה אין פירושה שזה חייב לקרות. סכנה פירושה **שצריך לקחת בחשבון מה עלול לקרות ולהזהר.** רוצה אתה הוכחה שאתה לקוי במצות אנשים מלומדה? הנה כשאחד בא מבחוץ לראות אתכם מתפללים, הוא מתפעל ומתרגש וממש יוצא מכליו, ואילו אתה יושב וקורא גליונות באמצע התפילה. וסיבת הדבר, כי לתפילה יש מהלך מוכן מראש והמהלך כבר מוכר לך. כאן בוכים, כאן שרים, כאן רוקדים, כאן מוחאים כפיים. זה לא מעורר אצלך שום רגש. אף זה שבא מבחוץ, כשהוא מתפלל במקומו, אינו מתרגש, ורק מפני שבא אליכם ורואה תפילה שאינה מוכרת לו, הוא כל-כך מתרגש.

יראו צדיקים וישמחו - סיכון מול סיכוי

אכן כן, יש בזה סכנה גדולה של מצות אנשים מלומדה. היה **אחד מהצדיקים** שאמר **שרק אחרי שהלך להרבה צדיקים, הבין מה יש לו אצל רבו מורה דרכו.** דבר זה יש בו כדי להראות לנו איך הענין של מלומדה מתקיים אצל האדם לגבי מורה דרכו. הוא כבר מכיר בעל פה את סגנון רבו, את דרישותיו ואת תורותיו, ואפילו יכול לחזור עליהם בעל פה מתוך שנתו. חסיד נאמן הוא, אבל **זה נעשה אצלו מלומדה.** רק **אחרי שיראה צדיקים אחרים, אז ימצא דברים עמוקים אצלו רבו,** דברים שמעולם לא מצאם, לא ראם ולא ידעם.

אך כמובן, **ללכת לצדיקים אחרים יש בזה סכנה גדולה** ג"כ. הוא ראה שמה איזה מנהג שונה ממנהג מקומו ואותו מנהג מצא בעיניו יותר חן. הוא מרגיש עכשיו שהוא חייב לבכות בקטע פלוני. הוא אוהב מעתה ששרים בקטע פלוני. או הוא אוהב מעתה שמתפללים לאט יותר או מהר יותר. ומה יקרה אם יעבור למקום השני? הרי לאחר שישהה שם זמן רב, גם המנהגים שלהם יהפכו אצלו למצות אנשים מלומדה, ומה יעשה אז? היעבור למקום שלישי?! וזה רק אחת מהבעיות. בכלל, מי שעוזב את מקומו, דבר ראשון הוא כבר אינו מרגיש מחויב לגדרים וסייגים שלהם. בכל מקום הרי ישנם גדרים וסייגים מסוימים שמקורם בהררי קודש, גדרים וסייגים באמונה ובקדושה. אך מי שעוזב את מקומו לטובת מקום אחר, מצוי מאוד שאת הגדרים וסייגים הראשונים יסיר מעצמו שהרי כבר אינו קשור לאותו מקום, ולגבי הגדרים וסייגים של המקום החדש, הרי הוא באמצע לברר אותם. איננו מדברים עכשיו בענין ההשפעה על חינוך הילדים מצד חכמת חיים. ובכל אופן, סכנה יש לשני הצדדים.

קבע ותחנונים - סיכון מול סיכוי

הנה מדובר באותה סוגיא שפתחנו בענין התפילה. **חלק הקבע וחלק התחנונים של התפילה לשניהם סכנות גדולות,** כי **כשהאדם משקיע בקביעות, עלול הוא מאוד להפסיק לראות את תיבות התפילה.** האדם חושב שיקנה סידור מיוחד, סידור על-פי קבלה, סידור על-פי האר"י ז"ל, סידור עם ביאורים נאים. כמה זמן זה יחזיק? אני יודע שבתקופה הראשונה יוסיף להתלהב בתפילתו, אבל מה יהיה בעוד כמה חדשים? הרי תצטרך לקנות אז שוב פעם סידור חדש. **וכפי שחלק הקבע יש בו סכנה גדולה, כך הוא בענין חלק התחנונים,** כי **מי שאין לו קביעות מתי להתפלל והיכן להתפלל, תפילתו מתבלבלת עליו.**

על זה ראינו מדברי ה'תפארת ישראל' שכאשר האדם נמצא במקום קבוע, דעתו מיושבת עליו, כי הוא מכיר כבר את סביבתו. הוא יודע מי הבעל תפילה, הוא יודע כשמזיזים את השולחנות מה הכוונה, אם מישהו דחף אותו, אין הוא צריך לסובב את ראשו, כי הוא יודע כבר מעצמו מי הוא. הכל מוכר לו. יש לזה מעלה נפלאה, כי **עכשיו שאינו צריך להשתמש עם חלקי מוחו בשביל הדברים הסובבים אותו, יש לו בחירה אם להשתמש בהם כדי לחדש, בין בתפילה בין בתורה**, או ח"ו להיפך לשקוע בחלומות מרוב שהכל יבש ואין שום דבר מעניין, ואז ירגיש צורך לקרוא גליונות באמצע התפילה כדי להוציא את מוחו מהשעמום שלו. הדבר נכון בין בענין תורה בין בענין תפילה בין בענין יו"ט אצל הרבי וכדומה, אם האדם נמצא במקום קבוע, מה שקורה הוא שיש לו אלף חלקים במוח שאינו צריך להשתמש בהם, ומציאות זו יכולה לעשות ממנו איש שטחי בעל חלומות, ויכולה לעשות ממנו להיפך.

ה'תפארת ישראל' אומר: תחשוב שהיית לומד עכשיו קטע גמרא. כוס הקפה מונחת לפניך על השולחן, הכסא נוח, החברותא יושב כנגדך, אתה ער ורענן. הלא זה כלי נפלא. אתה מוכן עכשיו להתבונן בפשטות דברי התוספות. ברוך ה'. הרי זה מה שרצית. אינך צריך לחשוב עכשיו - "רגע אחד! הכסא שלי מתנדנד". אינך צריך לחשוב על שום דבר ומוחך פנוי לשקוע לגמרי בלימודך. הלא זהו הדבר הנפלא ביותר. כשהאדם עושה כן, הוא מפיק תועלת גדולה ועצומה, אלא שהוא באמת צריך לקלוט שזוהי המטרה. אכן לגבי לימוד התורה הרבה אנשים קולטים את זה. מי שיש לו מח חזק וכבר טעם את טעם הריכוז - הוא כבר למד פעם בצלילות המוח והתענג על לימודו - עכשיו הוא יודע לחבר אחד לאחד ולומר: "אם אני נמצא במקום אחד כל ימות השבוע, אני יכול לנצל זאת ללמוד בישוב הדעת ובמוח צלול". הוא מחכה לצלילות המוח, כי הוא יודע כבר מה לעשות אתה.

הקביעות מסייעת לחדש בתפילה

לעומת כן, בענין התפילה, לא כולם קולטים את הנקודה. אם אתה נמצא במקום שהוא קבוע - אותו דבר כל יום, אותו זמן כל יום, אותו בית כנסת כל יום, אותו נוסח כל יום - דע לך שמעלה גדולה היא. כי זה עצמו בוודאי לא מעורר אותך, אני יודע. אבל עכשיו הרי תוכרח לעשות משהו עם מוחך, כי את המוח אי אפשר לסגור. ובכן, במקום לקום ולהתלונן שאין לך מה לעשות, תתחיל לחדש.

לחדש אפשר בכמה וכמה אופנים, אך אחד מהאופנים הפשוטים הוא **להתבונן בפירוש המילות על-ידי ציור**. כגון כשהוא אומר ירננו כל עצי היער, הוא מתבונן בפירוש הדבר שהעצים אומרים שבח ורננה. הלא מדובר בדיבורים שנאמרו ברוח הקודש ואין גבול לפירושים שהאדם יכול להבין. לפעמים **יכול האדם לחדש בעצם הבנת פירוש המילות**, שהרי מילים הרבה יש שמעולם לא ידע שאינו מבין את פירושן. ועוד הוא **יכול להתבונן השייכות בין מה שהוא אומר לבין המצבים שהוא עובר בחיים**. עלינו לזכור שהאדם מגיע כל יום אל התפילה מתוך מצב אחר. אתמול כשאמר גומל חסדים טובים, הוא חשב על הבנק. היום הוא חושב על אחד מבניו. כך היא המציאות, כי כשהאדם מגיע אל התפילה, הוא מגיע עם החבילות שלו. סוף דבר, **האדם צריך לחדש חידושים כדי שלא תהיה תפילתו קבע**. אם קלט איזו הבנה קטנה, חידש בתפילתו. **הבנה זו נותנת**

חיות לתפילתו ונותנת חידוש לכל היום שלו[ב].

מחדש חידושים

דרך אגב, גם בענין המשל, כשהאדם נמצא במקום אחד חמישים שנה, פעמים הרבה זה גורם לכך שיחיה שטחי, כי בשבת צריך לחדש במהותה של השבת. ובכן, אדרבה, תהיה באותו מקום, באותה מציאות, ובכל שבת תחדש חידושים במהות השבת. כמו כן כל ביו"ט. הרי כל יו"ט יש לו חידושים נפלאים. הנה אנו מכינים את עצמנו לקראת חג הפסח. יש חידושים רבים בענין משמעות המושג חירות. הבנות חדשות במה שקרה לנשמותינו ביציאת מצרים. הלא יסודות הדת הם. **אתה צריך שהמקום יהיה קבוע, כדי שחלקי מוחך יהיו פנויים לחדש חידושים אמיתיים.**

יש שהאדם מרגיש שהמקום שבו הוא נמצא לא מספק לו שום דבר ועל כן הוא רוצה לעבור למקום אחר. עליו לזכור שכפי הנראה המקום נהפך אצלו למצות אנשים מלומדה, ועכשיו הוא צריך להתחיל לחדש. אפשר לחדש וחייבים לחדש.

הרה"ק **רבי משה יצחק מפשעווארסק** זיע"א התגורר לאחר נישואיו אצל חותנו. התלונן אז בפני אחד מהצדיקים שקשה לו הדבר שאינו מכיר אף אחד ואין לו עם מי לשוח. השיב לו אותו צדיק: "באמצע השבוע יהיה חבריך אביי ורבא, ובשבת, תתחבר עם הנועם אלימלך". הוי אומר: יש עם מי לחדש, אלא שזה דורש עבודה יותר עמוקה.

הנס מסייע לחדש בטבע

עוד דבר המשלים את הסוגיא באופן פשוט: יש בעולם נס וטבע. כשהקב"ה עושה ניסים, אז האדם מרגיש התעוררות גדולה. הוא מוחה כף אל כף בתפילתו ורגליו מתרוממות אל-על. הפלא ופלא. אך יש שהקב"ה מנהיג את העולם בסדר הטבע. השמש זורחת והשמש שוקעת. כל יום אותו דבר. מצות אנשים מלומדה. אך רגע אחד. איך האדם מעורר את יראתו? אומר הרמב"ם, וכן הוא בחובת הלבבות שער הבחינה, על-ידי שהוא מתבונן ברקיע ובאילנות ורואה את נפלאותיו יתברך, מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קניינך. אך לא יראה זאת אם לא יתבונן. ומה אומר **הרמב"ן** בפרשת בא? - שהקב"ה עשה ניסים גלויים כדי להוכיח על הניסים הנסתרים. מה הפירוש? כדי לבנות את האדם שיוכל לקחת חיות מהעצים, היינו שיוכל לחדש בדברים הגלויים לעיניו. הגה"צ **רבי אביגדור מיללער** זצ"ל היה הולך תמיד עם גרעין של תפוח בכיסו כדי להתבונן בו, כי כמה וכמה חידושים יש בזה. **הרמב"ם** אומר שכך צריך האדם לעבוד. עשה הקב"ה מהלך של נס כדי שהאדם יוכל לראות בלי מאמץ גדול, אך דרש מן האדם **שישתמש בזה ככלי שתהיה לו התעוררות מן הקבע, עד שייצא מכליו בראותו את הטבע.**

מה רבו מעשיך ה'

הנה **דוד המלך** ב**מזמור ק"ד** תיאר את יופי הבריאה. עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט כו' המשלח מעינים בנחלים כו', ובאמצע כתב: מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קניינך. וידוע על **אחד מהצדיקים הקדושים** שהיה מלמד דרדקי ששאל: דוד המלך הרי הולך ומתאר שם את כל יופי הבריאה, למה בדיוק באמצע השחיל את הפסוק הזה מה רבו מעשיך? והשיב אותו צדיק ש**תוך כדי**

ב. ראה בתחילת ספה"ק 'בית אהרן' בסדה"י השני של הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע.

שדיבר בשבחו של הקב"ה, התלהב דוד ע"ה ומרוב התלהבותו והשתוקקותו לה', צעק בקול גדול: **מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית.**

וכעת יתכן לומר על פי הנ"ל, כי כשנתבונן בפסוקים שם, נראה שמנה את כל הדברים שרואים בהם שינויים, כגון מה שהקב"ה מחיה את בעלי החיים למיניהם, **וכשהאדם רואה את הדברים האלה, הוא כל-כך מתפעל, עד שהוא רואה שאפילו הדברים העומדים גדולים ועצומים**, ועליהם אמר מה רבו מעשיך ה'.

זוהי עבודת האדם תמיד, אצלו, בניסים שלו, על ניסך שבכל יום ויום עמנו. שיתפעל ויתרגש כל יום מחדש מברכת אשר יצר. **יש שינויים, אבל השינויים צריכים להשפיע עליו שיתרגש גם מהדברים הקבועים**. ולסיכום נמצא שזה פועל באופן כזה. התפילה משולבת מקבע ותחנונים. **מצד אחד היא צריכה להיות קבועה, ומצד שני היא חייבים לעשותה תחנונים**. צריך לחדש בתפילה, **צריך להרגיש הרגשים בתפילה, שלא תהיה דומה עליו כמשאוי**. שניהם נמצאים בה. וחוץ ממה שכל אחד משני היסודות בונה את האדם, כאמור לעיל, **שהקביעות עושה ממנו עבד נכנע, והתחנונים עושים אותו 'מתפלל' וגורמים לו להבין עד כמה הוא נצרך להגיע לעזרתו יתברך**, עוד זאת הוא נזקק לשניהם גם יחד, כי אילו היה לו רק אחד מהם, היה דבר זה נחשב לו לסכנה גדולה, **והאדם יכול לראות זאת בעצמו כשהוא מתרחק לאחד מן הקצוות עד כמה זה מפריע לו**. ועל כל זאת ראינו שחלק הקבע יש לו ביכולת להיות הכלי והסיבה לתחנונים. הוא לא רק מאזן את החלק של התחנונים, אלא הוא זה שגורם לעשות את התפילה תחנונים, כי כשהאדם אינו צריך להשקיע את חלקי מוחו בדברים הסובבים אותו, הוא יכול לחדש בתפילתו, אלא שצריך ללמוד איך לחדש, איך ליתן למוח לפרות ולרבות בתיבות התפילה.

מדור תורה לשמה

שיעור י"ח

לזכות ולרפואת
נתן אליהו בן שירין
נדבת הר"ר **בנימין ווייזער** הי"ו

יום חמישי פרשת ויקה"פ כ"ג אדר תשפ"ג

פתיחת הלב להבנת התורה על-ידי הסרת העוונות

חטאות נעורים מסמאות עיני האדם

בסוגיית תורה לשמה יש יסוד שאנו מדברים עליו הרבה ועלינו להתבונן בו יותר כדי שנוכל באמת להשתמש בו ולשנות את הגישה למושג שנקרא 'הבנה בתורה'. הנה בהנהגה הראשונה שב**הנהגות האדם** הנדפס בסוף הספר **נועם אלימלך**, כתוב בזה הלשון: הראשון צריך האדם ללמוד גמרא ופירוש רש"י ותוס' ומפרשים, כל אחד לפי השגתו והפוסקים אחריהם, ומתחילה ילמוד שו"ע או"ח (כדי שיידע איך להתנהג בדרך התורה), **וצריך להתפלל להשי"ת שיבוא על האמת** (כמאמר חז"ל מה יעשה אדם ויחכם, ישב בישיבה ויבקש ממי שהחכמה שלו) **כי חטאות נעורים של האדם הראשון מסמין עיניו שלא יראה** (שלא יבין את העומק), אף שיכול לפלפל ולהגיד לאחרים דינו (כי אלה אינם סתירה עם העבירות), אבל **הוא בעצמו שוכח ולא מקיימם באמת**.

הרי זה כאילו כתוב כאן כך: לנשמת האדם יש חלק חיצוני וחלק פנימי. החלק החיצוני הוא זה שאומר את התיבות הכתובות ומפלפל בהן ואף מעביר את הכל לאחרים. בשביל זה אין צורך בחלק הפנימי. אבל כדי שדברי התורה ייקלטו בנשמת האדם ויבינם לעמקם כפי שהקב"ה רוצה שיבינם, בשביל זה צריך שתיפתח הדלת הסוגרת על הנשמה, ודלת זו אינה נפתחת עד שאין מסלקים את הארגזים הכבדים המונחים לצדה ואין נותנים לה להיפתח. זוהי האמת. וכמה שהאדם יכול לשחק ולהראות פנים שהוא תלמיד חכם עצום, מתמיד ועובד, המציאות נשארת מציאות שהעבירות שעשה בנעוריו מונעות מהתורה לחדור ללבו. ובכן, מה יעשה האדם? והרי אין מי שיכול לומר שאין לו עבירות! אכן הרבי ר' אלימלך אומר לנו מה יעשה האדם, ובל נשכח שזה האות הראשון בהנהגות האדם, כך שמדובר ביסוד נחוץ ביותר אשר אנשים יכולים לחיות עשרות שנים מבלי להבין שמדובר ביסוד כה חשוב שחייבים לטפל בו.

בכייה על גלות השכינה

ממשיך הרבי ר' אלימלך: **לכן צריך האדם להתחרט מאוד על עוונותיו**

ולהתבודד עצמו קודם אור היום שאז עת רצון לבכות על גלות השכינה פעמים הרבה עד אין חקר ויבכה בדמעות.

הנה בטרם נמשיך הלאה בהעתקת לשונו, נעצור ונתבונן: לכאורה צריך להבין מה השייכות לכאן גלות השכינה? הרי עכשיו מדברים על מי שיש לו קושי בהבנת התורה בגלל חטאיו, לא על גלות השכינה! אכן הרבי ר' אלימלך מלמדנו בזה, ש**הבעיה שיש לו לאדם עם חטאיו**, שם נוסף יש לה, ו**הוא גלות השכינה**, כי הנשמה מבינה תורה. היא מבינה מה שצריך להבין, את אמיתות התורה ואת פנימיות המצוות. אילו היתה נקיה לגמרי, כיון שהיה האדם מתיישב עם הספר, מיד היה מבין הכל לאמתו. אך מה? הנשמה אינה נקיה, כי יש לנו עבירות, ו**העצה היא לעסוק בתשובה**, אבל האדם צריך לקחת בחשבון שבינתיים נשמתו נמצאת בגלות. נשמתו עטופה בכיסוי ומסיבה זו אינו מבין את התורה. ואם כן כפי שהאדם מבין שמחצות הלילה טוב לבקש על גלות השכינה, כך **הוא מבין שהוא טוב להתחרט על חטאיו. חרוטה עמוקה הרי פירושה שהוא מכיר בתוצאות מעשיו.** הוא מבין שבגלל חטאיו נשמתו נמצאת בגלות ואינה יכולה להבין.

וכפי שראינו בלשונו של הרבי ר' אלימלך, בכיה זו על גלות השכינה צריכה להיות "פעמים הרבה עד אין חקר", ועוד זאת "יבכה בדמעות", כי החרטה צריכה להיות עמוקה ביותר. ועוד הוא ממשיך בלשונו: וגם ביום לפעמים יתבודד, ואז יראה בעצמו שעמדו עוונותיו נגד עיניו ויזכור את חטאותיו ועוונותיו ופשעיו כהרים וגבעות אשר מעולם לא זכר אותם אם עשה ככה. **ככה יעשה לא פעם ולא שתים ולא מאה פעמים, עד אשר ירחמו עליו מן השמים, ויתפלל להשי"ת שידרכהו בדרך ויורהו דרכו שלא יבלה חיי חייו, ואז השי"ת ברחמיו וברוב חסדיו יאיר עיניו באור תורתו הקדושה ויבין וישכיל תוכן הדבר לעשותו ולקיימו.** כך מדבר הרבי ר' אלימלך לנו היהודים הפשוטים, כי לכולם כתב את ההנהגות, לא רק לצדיקים אשר בארץ.

שמעו לדברי הרופאים האמיתיים

האמת שאת היסוד הזה מביא הרבי ר' אלימלך כמה פעמים בספרו נועם אלימלך, ש**כפי שהאדם מוסיף להתעלות, כך הוא מוסיף להשיג את האמת**, היינו **לראות מה עומד לו בדרכו.** נדמה זאת לעולם הרפואה. רופא זוטר מתקשה להבין למה עלה לחץ דמו של האדם. כמו כן הוא מתקשה להבין למה האדם עייף כל-כך. "עברתי על כל בדיקות הדם", הוא אומר, "ולא מצאתי את הסיבה". לעומת כן, רופא מומחה, ותיק ובעל נסיון, מיד יודע לומר - "שורש הבעיה הוא דבר פלוני. כל עוד לא תטפל בו, לא תתרפא". הרבי ר' אלימלך אומר לנו שכאנשים פשוטים, חוש הריח שלנו אינו מפותח ואין אנו מבינים מה שורש הבעיה שלנו. האדם יושב ולומד ואינו קולט שחטאיו הישנים גורמים לחוסר הבנתו בתורה.

האדם יתכן שיהיה לו יום נפלא ביותר. הוא קם בזמן והתפלל. הכל הלך כמו שצריך. אבל עדיין **יש לו חבילות ישנות שעומדות לו לרועץ.** אכן **בעצם זה שהאדם מכיר בזה ומתחרט על עוונותיו ובוכה עליהם בדמעות שליש, הרי הוא עושה את מה שמוטל עליו** להסיר את החבילות, **וממילא שערי ההבנה נפתחים לו.** להסיח את הדעת ממציאות זו, הוא דבר טיפשי, כי הרופאים הגדולים, המבינים בתורה באמת, אומרים לנו: דעו לכם! האדם יכול להסתובב סביב התורה, הוא יכול

לדבר על החיצוניות של התורה, וכל כך חבל, כי יעברו כך שנים הרבה ואמיתות התורה לא תחדור בנשמתו, והוא עצמו לא יידע למה. הוא יחשוב שמדובר באיזה דבר נשגב. ולמען האמת מדובר בדבר מציאותי שאינו נותן לאמיתות התורה להיכנס.

מלבשתו ענוה

הנה כל יום אנו מתפללים: "הוא יפתח את לבנו בתורתו וישם בלבנו אהבתו ויראתו לעשות רצונו בלבב שלם". פירוש הדבר, כי **לתורה יש מהלך טבעי** שכאשר האדם יושב ולומד דף גמרא, זה **יכול לעורר בלבו יראת שמים במדה גדושה עד שלא יהיה לו כלל נסיון לחטוא**, עכ"פ עד זמן רב אחרי לימודו. זהו כוחו של דף גמרא. ולא רק לענין יראת שמים, אלא **גם לגבי גאוה** למשל. דף גמרא אחד יכול לגרום לאדם שירצה להתחבא במערה מרוב בושה. אפשר לראות אצל יהודים יראי שמים אמיתיים שכאשר אנשים משבחים אותם, רואים עליהם שהם מרגישים כאילו דוקרים אותם במחטים. הם רוצים להתחבא לא מפני שאינם יודעים כיצד להגיב לזה, אלא מפני שאינם יכולים לסבול זאת. זה מכאיב אותם. אפשר לראות בנועם אלימלך איך הרבי ר' אלימלך מדבר על עצמו. אבל גם בימינו, אם כי בוודאי יש בזה הרבה מדרגות. אפשר לראות זאת בחוש. התורה מביאה להם ענוה טבעית ואמיתית. לא שהם מדברים על הענוה או עושים משחקים של ענוה, אלא הם מרגישים באמת כעפרא דארעא. **התורה יש לה כוח להביא לאדם את ההשגה הנכונה ואת ההבנה הנכונה, ואז הוא מתקרב להקב"ה.**

ומעתה אם האדם לומד וכל זה לא קורה, אחת מהסיבות העיקריות היא כי הגם שהוא לומד די טוב (כפי שלמדנו בשיעורים הקודמים איך צריך ללמוד), עדיין יש משהו שמונע ממנו את ההשגה וזהו החטאים הישנים. **החטאים הישנים הם המה שמעכבים באופן מציאותי את הבנת התורה.** וכשאנו אומרים הבנת התורה, איננו מתכוונים להבנת פירוש המילות או להבנת הלומדות והפלפולים, אלא **למה שטמון בתוך האותיות.** כשהנשמה מבינה את מה שטמון בתוך האותיות, היא מרגשת את מציאות ה' ומבינה איך להתנהג בכל המצבים. צריך לדעת זאת. ולכן מעמיד הרבי ר' אלימלך באות הראשון בהנהגות האדם שחוץ ממה שהאדם צריך ללמוד באימה ויראה וחוץ ממה שהוא צריך להתנהג כיהודי כשר, הוא צריך גם לדעת שחטאות נעוריו של אדם הראשון מסמין את עיניו שלא יראה, והוא צריך להתחרט ולצייר את העבירות כהרים וגבעות. הוא צריך להיות מודע לכך ולחיות עם הבנה זו. וזוהי האמת. אין הוא ענו גדול כשהוא חושב על חטאיו. אין הוא עובד בזה עבודה גדולה. הוא סך הכל אינו שקרן. הוא סך הכל מאסף את כל החלקים וחושב עליהם.

עבדו את ה' בשמחה

אמנם כן, **זה אינו צריך לגזול את שמחת האדם**, והרי כלל ישן הוא שחשבון הנפש אינו צריך לגזול מהאדם את שמחתו, כי השמחה צריכה לבוא ממקום טוב, וכשהיא באמת מגיעה ממקום טוב, אין סתירה בינה לבין חשבון הנפש. **השמחה צריכה לבוא מהבנתו שהקב"ה אוהב אותו ורוצה לעזור לו ואינו מזניחו, ומובילו להטיבו לאחריתו, ושאם הוא זוכה לקיים אפילו מצוה אחת, כדאי היה לו להגיע לזה העולם** ולו בשביל מצוה זו. אדרבה, מעתה הוא חייב לשאוב את שמחתו ממקום זה, כי בדברים חיצוניים אין לו מה לשמוח, שהרי הוא מתחיל לראות שהחיצוניות אינו כלום.

אם תרצה לומר, שימת העוונות כנגד העינים תכריח את האדם לעבוד יותר קשה על שמחתו. אנשים יאמרו: "מה אתה מדבר בסגנון כזה? צריך להיות בשמחה". בוודאי צריך להיות בשמחה, אבל אדרבה, כך יוכרח האדם לשאוב את שמחתו מהמקום הנכון, כי אינויכול להיות בשמחה מהדברים החיצונים, כי מה יש לו להתגאות בהם והרי הוא מלא חטאים עוונות ופשעים.

אכן מי שחי קצת עם חשבון, ישים לב איך היום הוא עדיין עובר עבירות. אף הוא יאמר: "על איזה חטאת נעורים אתה מדבר? בשעות האחרונות בלבד כבר היו לי כמה פרשיות". הוא שם לב כל פעם שהוא נכשל בלשון הרע, הוא קולט כל פעם שעולה לו הרהור גאוה, הוא זוכר שראה משהו שלא היה צריך לראות. הוא מבחין בכל הדברים האלה, ואם כן אין הוא חי בשקר, והרי הוא מבין כשהוא מתיישב ללמוד שיש דברים שאין נותנים לפתוח את דלתי לבו ויש מה לעשות בקשר לזה. הרבי ר' אלימלך עצמו מדבר שם להדיא שההכרה עצמה היא חלק מהתשובה. הוא שם לב לעוונותיו, הוא מצייר אותם, הוא חי אתם. ובדרך כלל, מי שחי באופן זה, אפילו יתחזק בשמחה ולא יחשוב כל היום כולו על חטאיו, שהרי אין כדאי לו לאדם לחשוב כל היום על חטאיו, כשיבואו לו הרהורי גאוה, ייזכר באמת, וממילא תהיה לו התנהגות של ענוה, וגישתו אל הלימוד תהיה אחרת לגמרי.

וכבר אמר אנא השם ונשמע קולו ביריחו

הרבי ר' אלימלך אומר שצריך לעשות כסדר הזה לא פעם ולא פעמיים ולא מאה פעמים. וכן כתב כהאי לישנא ב**פרשת וישלח** על הפסוק "עם לבן גרתי", וזה לשונו: איתא ב**ברייתא** (יומא לט, ב) וכבר אמר [הכהן גדול] השם ונשמע קולו (ביריחו). פירוש, **שזמן ארוך צריך האדם לצעוק אנא השם עזרני שאזכה לעבדך באמת, ואז ונשמע קולו**, אבל לא בימים מועטים. וכן הביא **הרה"ק מראפשיץ** זיע"א (פרשת כי תבוא) פירוש זה בשם הרבי ר' אלימלך שצריך לצעוק זמן רב עד שנשמע קולו, והוסיף שזהו הפירוש ביריחו, שעולה לריח ניחוח לה', וכדרך המפתה אחד לאיזה דבר, שמדבר יום יום עד שמוצא את העת הנכונה לפתותו.

אכן **עבודה גדולה היא, והאדם צריך שיקח בחשבון שמדובר בתוכנית שלוקחת זמן רב.** כשאדם שקול פותח עסק, אינו חושב שאם עכשיו השקיע חצי מיליון דולר, מחר כבר יראה רווחים. הוא מבין שלוקח זמן. קודם כל צריך לקבל אישור לשנות את ייעוד המבנים ואח"כ צריך להתחיל לבנות. זה יכול לקחת שתים שלוש שנים. ובכן, למה הוא עושה זאת? הרי יצטרך לגלגל חובות עד אז ומצבו יהיה מתוח. התשובה היא שהוא יודע שככה זה הולך. בהתחלה המצב מתוך ולחוץ ובסוף מתגלה שהכל היה כדאי. ואם בגשמיות הוא כך, כל שכן ברוחניות. הרי ברוחניות אין רווחיות ההשקעה מוטלת בספק. ברוחניות מדובר בהשקעה מובטחת.

מהלך בצדי הדרכים

והאמת שיסוד זה נכלל ביסוד שמובא בספרים הרבה, והנה הוא ב'**בית אהרן**' (פרשת בחקותי): דוד המלך אמר: "טוב טעם ודעת למדני כי במצוותיך האמנתי". האדם יודע שיש טעם נפלא בתורה, אבל **הוא גם יודע שהוא יכול להרגיש אותו טעם רק לאחר שיקיים את התורה והמצוות מתוך אמונה**, ו**בכלל האמונה הוא שהוא יודע שהוא עתיד להרגיש אותו טעם, ואע"פ שעכשיו עדיין אינו מרגישו**, נאמן הוא

להחיות מתים, ובוודאי יחיה אותו ויתן לו להרגיש אותו טעם. האדם אומר: בינתיים אני עושה אע"פ שעדיין איני מרגיש טעם, ואע"פ שאני יודע שיתכן שיקח לי שתים שלוש שנים של תשובה והכנעה והתנהגות כבעל תשובה. אכן כן, בעל תשובה יש לו התנהגות מיוחדת. כך אמרו **חז"ל**. הוא הולך בצדי הדרכים. סגנון התנהגותו הוא כשל מי שמבין שהוא צריך לסוג קצת אחורה. "איני יכול לעשות הכל. הרי אני צריך לשלם על חובותי ישנים". הוא נכנע בעצם מהותו. הוא יודע שזה לוקח הרבה זמן, אבל במצוותיך האמנתי. "**אני לומד בלי להבין, אני לומד במהלך של חוק בלי טעם, אבל אני יודע שזה חלק מהעבודה**".

החלק של יבקש רחמים ממי שהחכמה שלו הוא **להבין שהקב"ה צריך לפתוח לו את מוחו**, והחלק של יבקש רחמים הוא **לשבת וללמוד לפני שהוא זוכה לכל ההארות**, מפני שהוא מבין שהוא בבחינת גלות השכינה אשר כדי שתיגאל לוקח זמן. כך האדם מסתכל על התנהגותו בתורה. **הוא מבין שכל מה שיש לו עכשיו בתורה הוא לפני שנשמתו נפתחה**, כי מי הוא שיאמר שכבר הסיר את כל החטאים. נמצא שכמה שהאדם חושב שהוא מכיר את מתיקות התורה, לא על זה הרבי ר' אלימלך מדבר. הוא מדבר על תורה שמביאה יראת שמים באופן ממילא, תורה שמביאה אהבה נפלאה להשי"ת, אהבה שמוציאה את האדם מכליו. האדם יודע שיש הבנה כזו בתורה, טוב טעם ודעת למדני כי במצוותיך האמנתי, והוא משקיע בברכות התורה ובברכת אהבת עולם, ומבין את משמעות הדבר. הוא מבין שכאשר הוא מתפלל ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל, זה מפני שההבנה צריכה להגיע מלמעלה, וזה לא סתם להבין את הקושיא והתירוץ בתוספות, אלא מעבר לזה, והוא יודע שיש לו בעיה - "אני יודע למה איני מבין, כי יש לי חטאים", והוא מבקש מהשי"ת שיסיר ממנו את החטאים.

וכשהאדם אומר חנון המרבה לסלוח, זה שבח נפלא. כי א-ל טוב וסלח אתה. הקב"ה מוחל עוונות חטאים ופשעים. שבח נפלא הוא. והוא מבין מה יקרה כשיסורו החטאים מנשמתו. כשהוא מגיע לברכה זו בתפילתו, הוא מבין במה מדובר. הוא מבקש סלח לנו ברצינות גדולה, והוא מודה להקב"ה שהוא עוזר לו להסיר את החטאים, כי הוא יודע שאם לא היה עושה כן, לא היה מצליח להשיג הבנת התורה.

מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו

כעת נרחיב את הנושא עם עוד פרט ששייך לסוגיא זו, והוא מהלך מחשבה שיש לו לאדם לא רק בקשר לתורה. הנה שם ב**הנהגות האדם** (אות יב) כתוב עוד: לא יטיל אימה יתירה בתוך ביתו (כמו שאמרו חז"ל שבת לד, ב צריך למימרינהו בניחותא) ולא יקפיד שום הקפדה בתוך ביתו (כדאיתא במסכת תענית כ, ב שאלו תלמידיו לרב אדא בר אהבה: במה הארכת ימים? אמר להם: מימי לא הקפדתי בתוך ביתי), **ואם יהיה לו שום הקפדה על שום אדם או על דבר אחד, יזכור מיד חטאת נעוריו ויאמר בלבו אין זה כי אם עוונותי הביאוני לידי הקפדה זו**.

כל-כך מאיר, כל-כך אמיתי. אך האדם יכול לחיות את כל ימיו מבלי להכיר את האמת הזאת. האדם יאמר בלבו כך: נכון, אני מצטער. זה מאוד כואב לי. זה אכפת לי עד מאוד. אבל **סוף כל סוף עוונותיי הם אלה שהביאו פרשייה זו**. נכון שזה לא נעים. אבל דווקא מפני כך זה מכפר על העוונות. אנשים אומרים "כפרת עוונות", אבל אינם מבינים את הנשמה. רוב אנשים

שאומרים "כפרת עוונות". לא כולם זוכרים לומר זאת. אך אפילו אלו שזוכרים, מתכוונים בעיקר לרווח שהרוויחו עכשיו. האדם אומר ככה: "נכון שיש לי יסורים, אבל כך אני מרווח שיש לי פחות עוונות". זה טוב מאוד. אבל יש יותר עמוק מזה. הרבי ר' אלימלך מדבר על כך ש**האדם צריך להבין שהקפידות שיש לו על בני אדם הן כולם בגלל עוונותיו**, ולכן יש לו עכשיו יסורים כי הקב"ה מטיב אתו כדי שיזכור ממנו ויתכפרו עוונותיו. כמו שאמרו **חז"ל** היכי דמי יסורים, אפילו דברים קטנים, כל שהאדם זוכר שהם באים לכפר לו על עוונותיו, וכמו שכתב ב**תולדות יעקב יוסף** (פרשת וישלח) בשם **הבעל שם טוב הק'** זי"ע שאם האדם נזכר שמאת ה' היתה זאת, אפילו כשהכניס את ידו לכיס להוציא שלוש מטבעות ויצאו שתים, יכול הדבר להיחשב לו כיסורים וכפרת עוונות כל שינצל זאת נכונה. אבל הרבי ר' אלימלך מדבר כאן על כך שעוד לפני שהוא חושב על יסורים וכפרת עוונות, **יחיה עם ההכרה שהבעיות שיש לו הן בגלל עוונותיו. ואף הבעיות שבתוך ביתו אשר הן לא נראות לו כלל קשורות לעבירותיו...**

בדרך כלל רק כשקורה לו לאדם איזה דבר קשה, כגון אם איבד סכום כסף גדול, הוא יודע לתלות זאת בעוונותיו ולומר שיהיה לו הדבר לכפרת עוונות. אבל כשמגיע לדברים הקטנים שהם דבר יום ביומו, אין האדם סבור לתלותם בעוונותיו, אלא להיפך, הוא תולה אותם בפגמיהם של האחרים. "זה קורה לי בגלל שפלוני יש לו תכונות נפש מקולקלות, פלוני שוכח כל היום כולו ולכן אני צריך לסבול". זה קורה כל הזמן. האדם פקד על בנו לעשות איזה דבר ובנו שכח או איבד. דע לך שזה לא קשור אליו. אמור לעצמך: יש לי הרים וגבעות של עבירות וזה כנראה הסיבה למה שקרה.

עוונותי הביאוני לידי הקפדה זו

ולכאורה יש בזה דבר עוד יותר עמוק, וזה מה שנחוץ ביותר להבין. **לא רק היסורים** המעוררים את ההקפדה באים מעוונותיו, אלא **אף עצם ההקפדה בא לו מעוונותיו. אם לא היה לו לאדם כל-כך הרבה עבירות, לא היו המצבים השונים גורמים לו להקפיד.** אפשר לראות בחוש איך אדם זה עצמו כשנמצא בזמן מרומם שבו נשמתו מכובסת, וקורה לו משהו, תגובתו מאופקת. מדוע אם כן עכשיו הוא מאבד את עשתונותיו? התשובה היא שעכשיו אינו במצב שהוא צריך להיות, וכיון שכן, עוונותיו נעשים חלק מהתנהגותו, ולכן הוא מתפרץ בכעסו. יאמר מעתה לעצמו: "למה אני כועס כל-כך? כי יש טומאה שנמצאת אצלי, והטומאה היא מרכבה לכעס".

אין האשמה תלויה אלא בעוונות

ובחזרה אל לימוד התורה. יש תכונה אצל האדם כשמשהו אין עולה בידו כרצונו, בין ברוחניות ובין בגשמיות, להאשים אחרים. מחשבתו הראשונה של האדם באותה שעה היא להאשים אחרים. יש אנשים שיותר לקויים בזה ויש שפחות לקויים בזה. יותר מזה, יש אנשים שהם מספיק חכמים שלא לדבר בקול בסגנון זה ויש אנשים שאינם יכולים להתאפק ומיד מתחילים להאשים את הכל. ופעמים הרבה אותם אנשים כשמזדקנים אינם יכולים יותר להתאפק, ואז הם מוציאים מפיהם את מה שחשבו כל השנים. כולם מתפלאים אז, איך יתכן, הרי היה בעל מדות נפלא כל השנים. מה קרה לו עכשיו. אין הם יודעים שכל השנים חשב ככה, אלא שבלם את פיו כדי שלא יתבזה, ועכשיו כשכשלו כוחותיו, הכל מתפרץ מפיו כהר געש.

ועל פי התורה האשמת אחרים היא שקר גמור. יותר מכך, אפילו כשהאדם מאשים את עצמו, בדרך כלל אינו מאשים את עצמו על הדבר הנכון. "לא הכנתי שעון מעורר. הייתי צריך ללכת בדרך אחרת". כל-כך חבל! כי **על פי האמת עוונותיו הם אלה שמנעו ממנו סייעתא דשמיא**. ובלי עוונותיו, לא היה קורה מה שקרה. לא הדברים הטכניים הביאו את התוצאה הזאת, אלא עוונותיו הם אלה שהביאו אותה, כי כשיש לו לאדם עוונות, נמנעים ממנו דברים הרבה. **מי שעוונותיו מועטים, יש לו יותר סייעתא דשמיא בכל דבר.**

עכ"פ הכל חוזר לאותה נקודה ש**האדם צריך לקלוט שכאשר אינו מבין ואינו יכול להתרכז, השורש נעוץ בחטאים עוונות ופשעים שיש לו**. אמת נכון הדבר שהקושי מתבטא עכשיו במה שאינו יכול לרכז את מוחו, אבל **אילו היה יותר נקי כי היה חוזר בתשובה על חטאיו, היה זוכה ליותר סייעתא דשמיא, והיה יכול להתרכז**. הן אמת שיש אנשים שהתמודדותם עם הקושי לרכז את המוח יותר גדולה משל אחרים, אבל הדבר דומה למי ששרוי בתענית, שאם הוא במדרגה יותר גדולה וזוכה ליותר סייעתא דשמיא, הוא יכול לשבת וללמוד במלוא הריכוז הגם שהוא מתענה. אף כאן, נכון שיש אנשים שאינם מתמודדים כל-כך עם קושי בריכוז המוח, אבל **מי שמתמודד עם קושי זה, הלא הוא זקוק ליותר סייעתא דשמיא, ומדוע אין לו אותה סייעתא דשמיא? הוי אומר: בגלל עוונותיו.**

ההכרה שהכל נעוץ בשורש אחד

סוף דבר, כאשר יש לו לאדם איזה דבר שמונע ממנו להצליח בתורה, בדרך כלל הוא מורה באצבע על התוצאה בלבד ונותן לה שם. ו**אילו היה חי באמת עם ההכרה שהשורש נעוץ בעוונותיו, היה הקב"ה נותן לו דרך להתרכז**. איני יודע איך, אבל הקב"ה היה מוצא לו מהלך. האדם מתחיל לשנן זאת. כמו שהרבי ר' אלימלך אומר, זה לוקח כמה מאות פעמים. שיתחיל לחיות עם ההכרה זו. "יש לי עבירות". זה ש**העבירות מטמטמות את הלב**, זה הרי **גמרא** מפורשת (יומא לט, א): ונטמתם בם אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמטם. חז"ל מדברים על כל מיני העבירות. האדם מכיר את מציאותו. כאן היה דבר שלא כהוגן, כאן היה דבר שלא כהוגן. הרי הקב"ה ברא עולם כזה שקל להיכשל בו. אך הוא מחכה שהאדם יכיר בבעיה ושיחיה עם האמת. שיזכור שיש לו עבירות שמטמטמות אל הלב ושזוהי הסיבה שאינו מוצא חברותא או שאינו מוצא את הלימוד המתאים לו. זה הכל תוצאה מהעבירות שיש לו.

אכן מאוד כואב לו למי שאינו מוצא חברותא, אבל הרבה יותר כואב לו כשאינו מבין מדוע אינו מוצא חברותא, וחושב שיעשה כך ויעשה כך. אכן כשהאדם עושה השתדלות, הוא זוכה לסייעתא דשמיא. למשל, אם יתלה האדם מודעה בבית מדרש שהוא מחפש חברותא, אין זה דבר שאינו מועיל, כי יתכן שבגלל שהוא עושה מצדו דברים הקשים לו, שהרי אינו קל לתלות מודעה כזו, יזכה לסייעתא דשמיא לקלוט שהמניעה היא בגלל עוונותיו, כמו בכל השתדלות אמיתית שהאדם עושה, שעל ידי כך הוא זוכה לסייעתא דשמיא.

אך סוף כל סוף **הסיבות הטכניות באות מסיבות יותר שורשיות**. הוא כבר מצא חברותא, אך אינו מצליח אתו. הוא לא מסתדר לא עם סגנון מחשבתו ולא עם תכונות נפשו. הדוגמאות רבות הן ומקיפות את כל חלקי החיים. אנו מביאים דוגמא זו רק כדי להראות שאף היא כלולה בזה. אף

בזה צריך האדם לומר לעצמו: "**אם אחזור בתשובה על עוונותיי באופן רציני, אזכה לסייעתא דשמיא**". נביא ענין מעשי: האדם מכוון את שעונו המעורר לאשמורת הבוקר. שואלים אותו לפשר הדבר, והוא לא עונה. אני צריך לקום מחר מוקדם. למעשה, הוא קם קודם אור היום כי יש לו אמונה תמימה בדברי הרבי ר' אלימלך, ואומר הוא בלבו: אינני מצפה שכבר למחר אראה את הישועה, כי אם אני מאמין בדברי הצדיק, הלא הצדיק עצמו אמר בבחינת הפה שאסר הוא הפה שהתיר שזה יכול לקחת כמה מאות פעמים. כך כתוב בדבריו. הקב"ה שלח את האור הזה לעולם כדי ללמדנו שככה זה פועל. האדם קם קודם אור היום ומתיישב לומר תהלים כדי שיהיו לו כלים לדבר עם הקב"ה. והוא יודע למה. הנה אם תלמיד חכם הוא, יתכן שיחשוב: למה אני צריך להעביר את הזמן באמירת תהלים, הרי אני יכול להספיק עכשיו עוד סימן בשולחן ערוך. אכן על זה מדבר הרבי ר' אלימלך. הוא אומר כך: איני אומר לך כמה זמן, איני אומר לך דווקא לומר תהלים, אבל דע לך ש**כל עוד לא תטפל בעוונותיך, אפילו תלמד הרבה, התורה לא תחדור ללבך**. והרי המציאות היא שיש לך עוונות, ואם כן איך יתכן שלא תטפל בהם? תעשה משהו.

לא כתוב כאן מספר של שעות שצריך לעסוק בזה, אבל אם האדם מדלג על עבודה זו, הרי אינו עושה כלום בנוגע לטמטום לבו, וכל עוד אין האדם עושה כלום בענין זה, העוונות ממשיכים לשבת שם, ולא רק יושבים שם, אלא נערמים יותר ויותר על הלב, והבעיה היא שכך המצב מחמיר.

הגאון **רבי אברהם גניחובסקי** זצ"ל הביא פעם משל ממי שמצאו אצלו 'גידול' רח"ל, שפעמים שהגידול אינו ממאיר, כלומר אינו שולח גרורות, ואעפ"כ צריך להוציאו בניתוח, כי אם ישאירו אותו בתוך הגוף, יוכל עם הזמן להתהפך לגידול ממאיר ולעשות שמות בגוף רח"ל. הגר"א גניחובסקי השתמש בזה לענין פירוד לבבות, שאם אין עוצרים אותו באבו, הוא יכול להתרבות ולשלוח ענפים לכל עבר. אך כך הוא גם לענין שאר העבירות. אם אין האדם חושב על עוונותיו לחזור עליהם בתשובה, הם עלולים להפוך לממאירים רח"ל.

הנה תחנון מורכב משלושה חלקים: וידוי, י"ג מדות ונפילת אפים. וידוע שוידוי הוא מדאורייתא. ובכן, כשהאדם אומר תחנון, עליו להנות מההזדמנות שהוא יכול לומר וידוי ולהכות על חטא - אשמנו בגדנו גזלנו כו'. כמו כן כשהוא מתפלל קודם ק"ש שעל המטה - יהי רצון שלא אחטא עוד ולא אחזור בהם ולא אשוב עוד להכעיסך ולא אעשה הרע בעיניך. **הוא מתכוון ברצינות מלאה, כי הוא מבין שבלי זה הוא סובל. הוא יודע שבלי זה הוא עלול בקל לבוא לידי כעס**. כפי שאם אין האדם ישן די צרכו, הוא עלול לבוא לידי כעס, כך **מי שאינו מטפל בעוונותיו, עלול לבוא לידי כעס**, והכעס הרי היא עבירה כשלעצמה וכאילו עובד ע"ז. הרי שאי אפשר לתת לעוונות להישאר שם. חייבים לעשות משהו בקשר לזה.

הרי אני ככלי מלא בושה וכלימה

ולסיום נאמר לגבי ההבנה בתורה. האדם לומד ואינו מבין פשט בתוספות, מה הוא עושה? הוא עושה לומדות ופלפול שלם עם סתירה מדברי התוספות במקום אחר. הוא עצמו שואל והוא עצמו משיב. בונה וסותר, סותר ובונה. ומרגיש למדן גדול. אתה כל-כך צריך להתבייש. מה זה נקרא 'אתה אומר'? זה הרי בזיונות! דומה אתה לזמר ששר לבדו בציבור ובאמצע שהוא שר אחד

מהניגונים, פרח לו מראשו חציו השני של הניגון, או לדרשן שבאמצע סיפור, פרח לו מראשו חציו השני של הסיפור. כולם עומדים ומסתכלים עליו, והוא מה יאמר? הוא יעשה מזה פלפול?! הוא בוודאי ישפיל את ראשו מרוב בושה ויאמר בקול ענות חלושה: "שכחתי את המשך הסיפור, אולי אעבור לענין אחר". או: "שכחתי את המשך הניגון, אולי נעבור לניגון אחר". אם אינך מבין פשט בתוספות עליך להחליף את צבעיך מרוב בושה, לא לעשות מעצמך רשכבה"ג!

וכך הוא רק בשאר חלקי התורה, ולמשל, כשהאדם מסתפק ואינו יודע כדת מה לעשות בענין מסוים. הוא שואל ומתייעץ ובסוף עושה מה שעושה, ומרגיש שעושה את הדבר הנכון... אם לא היו לו עוונות, היה הכל בהיר ונהיר לו. מהאי טעמא הולכים לשאול בעצת ירא שמים. בדרך כלל כשחושבים על כך, מיד רצים לרוח הקודש. אך יש דרגות בזה. מי שעוונותיו מועטים, או מי שתמיד חוזר בתשובה על עוונותיו, אין לו כל-כך הרבה ספיקות. הספיקות נובעים מעמלק, מטומאה, מקליפה, כמו שכתוב בשם **האר"י ז"ל** שהקושיא באה מן הקליפה. פעמים הרבה אפשר לראות איש מבוגר שאינו יכול להבין מדוע פלוני הסתפק - "מה היה בכלל הספק שלך? מה היו שני הצדדים?". מה הפשט? פלוני עדיין צעיר ושכלו דל ולכן הוא רואה ספק השקול. לעומתו האיש המבוגר, שכלו כבר התחזק, ותיכף ומיד הוא רואה שאין מה להשוות בין הצדדים. "הצד הזה הרי פי אלף יותר חזק מהצד השני, עזוב את הצד השני!". כך היה האדם יכול לראות את מצבי חייו. אתה יודע כמה היה רואה אור?! אך מה? **הוא מתהלך עם עוונותיו היושבים על לבו ולכן אינו רואה ואינו יודע ואינו יכול לקבל החלטות**. הנה **מחמת כן באמת נחוץ לו ללכת לשאול בעצת ירא ה', כי ירא ה' אין מפתחי לבו גדושים בעוונות ובקל יכול לראות את האמת בעיניו.**

כך הוא בכל חלקי החיים, אבל נושא הספיקות נקרא הבנה בתורה. חסר לנו הבנה בתורה בגלל החטאים שלנו. כפשוטו ממש. וכפי שדיברנו בתחילה, ראשית כל צריך האדם להכיר בזה, ואז במקום להאשים אחרים ובמקום להאשים את הדברים הטכניים, יאמר: אמת שאין לי חברותא, אבל סוף כל סוף זה קשור לעוונותיי. אמת שיש לי קושי בריכוז המוח, אבל סוף כל סוף זהו השורש. הכל חוזר לסיבה זו. **אם אחזור בתשובה, הקב"ה יפתח לי את הלב ואתחיל להבין. וכך יעסוק האדם בענין זה, בהתבוננות, בשינוי הדרכים, בתפילה להשי"ת** ככל אשר דיברנו. ובוודאי נקרא העוסק באלה בא ליטהר באופן הפשוט והנכון ביותר, ואם כן בוודאי מסייעין אותו.

דבר אחד מדבריך אחור לא ישוב ריקם

הנה בברכות הפטרה אומרים: "נאמן אתה הוא ה' אלוקינו ונאמנים דבריך ודבר אחד מדבריך אחור לא ישוב ריקם כי א-ל מלך נאמן ורחמן אתה. ברוך אתה ה' הא-ל הנאמן בכל דבריו". ברכה שלמה היא שבה אומרים להקב"ה: "אני נותן בך אמון. אם אמרת משהו, שערה אחת לא יפול ממה שאמרת ארצה". ובכן, אם הקב"ה אמר שהבא ליטהר מסייעין אותו, אנו מאמינים בו שיקיים זאת. יאמר האדם: לא אני אגמור. אני רק אתחיל והקב"ה מבטיח לי שיסייע בעדי, ואף פעם לא יסתור את הבטחתו. אם כן אני הולך לעשות, ואע"פ שלא אעשנו באופן המושלם ביותר, הרי אני נחשב כבא ליטהר והקב"ה יסייע לי להבין ולהתקרב אליו באמת.

מדור אור החיים הק'

ערש"ק פרשת ויקרא כט אדר תשע"ח

הקרבת קרבן בזמן הזה

אדם כי יקריב מכם קרבן

בתחילת הפרשה נאמר: "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם" (ויקרא א, ב). כתב האור החיים הק': **עוד ירמוז לצוות את אנשי החיל להשתדל לקרב לבבות עם בני ישראל לעבודת ה', ולזה יקרא קרבן לה'** (המקרב לבות ישראל לעבודת ה' נחשב כמקריב קרבן), **כי על ידי חטא האדם, יפרד הדביקות של ישראל עם אביהם שבשמים, דכתיב** (דברים ד, ד) **"ואתם הדבקים בה'"** (אך על-ידי החטא הדביקות נפרדת) **ויהיו נבדלים ומרוחקים מהשכינה, והאדון ברוך הוא יקפיד כביכול על הדבר ויתאוה לקרב אותם אליו, וצוה להוכיח לכל הרחוק ולקרב לבו** (להוכיח בתוכחת מוסר את הרחוקים ולקרב לבם לעבודת ה'), **גם העניש למעלים עין מהדבר** (לזה שאינו עוסק בקירוב רחוקים לאביהם שבשמים), **וזה לך האות אשר צוה ה' להתחיל ממקודשיו** (שבת נה, א) **והגדיל שכר המזכה, כמאמר התנא** (אבות פ"ה) **"כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו" כי ישמרנו ה' משיגיונות** (מזה שהבטיחו הקב"ה על-ידי חכמיו שישמרנו משיגיונות, מוכח כמה חשוב הוא אצלו יתברך), **והם הדברים הנאמרים כאן.**

ומפרש האור החיים הק' לשון הפסוק כמין חומר: **"אדם" - דקדק לומר אדם לשון חשיבות, כאמור בזוהר** (תזריע מח, עיין שם ש"אדם" בגימטריה "מה" שהוא אחד משמותיו של הקב"ה) **"כי יקריב" - ואת מי יקריב? פירש הכתוב ואמר "מכם" - מן הפחותים שישנם בכם, אשר פשעו בה' ויאמרו לא-ל סור ממנו ונתרחקו מדביקותו יתברך, את זה יקריב, ולזה יקרא "קרבן לה'", כי יקריב נצר מטעיו קודש לשרשו** (כל יהודי, ואין חילוק כמה מרוחק הוא, יש לו נשמה קדושה, וכיון שבא חבירו וקירבו אל שרשו, אין לך הקרבת קרבן גדולה מזו), **ואדם כזה אין צריך להביא לא נדר ולא נדבה** (אינו זקוק לנדר ונדבה שהרי כבר הקריב קרבן גדול לה'), **גם אין מציאות להביא לו חטאת ולא אשם** (שבאים חובה על החטא), **על דרך אומרם ז"ל** (אבות פ"ה) **"כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו", ואם אין שוגג אין קרבן, ואחר שגמר אומר מעשה קרבן הנכבד והמעולה** (שהוא הקרבת האדם לה'), **אמר "מן הבהמה וגו' תקריבו את קרבנכם", דבר זה ישנו בכל אדם כי לא כל ישיגו בחינת רבים השיב מעוון** (רוצה לומר: קרבנות אלו הבאות מן הבהמה נחוצות רק לאלו שלא זכו לקרב לבבות בני ישראל לאביהם שבשמים).

ולדברי האור החיים הק' נמצאנו למדים שאנו יכולים גם היום להקריב קרבנות לה'

באופן מעשי, והוא על-ידי קירוב לבבות בני ישראל הרחוקים לאביהם שבשמים.

ונמצה דמו על קיר המזבח

ונראה לבאר הטעם שקירוב הלבבות לעבודת ה' נחשב כהקרבת קרבן לה', כי הנה ידוע שתכלית הקרבן הוא שיחשוב האדם שבאמת היה הוא עצמו מחויב מיתה מחמת חטאו והיו צריכים לשפוך דמו לה', אלא שנפדתה נפשו ונכנסה הבהמה תחתיה. והנה האדם שנתגדל על ברכי התורה והיראה, אינו קשה לו כל-כך לקיים תורה ומצוות. מאידך זה שהיה עד כה רחוק משמירת תורה ומצוות, קשה לו מאוד להתקרב אל ה' ולקבל על עצמו שמירת תורתו ומצוותיו, וכשעושה **כן הרי הוא כמקיז את דמו ממש**. ומעתה כשבא יהודי החרד לדבר ה' ומשתדל אצל אחיו מישראל הרחוק משורשו לקבל עליו עול תורה ומצוות ולהקיז בכך את דמו, הרי הוא כאותו שמקריב בהמה קרבן לה' וזורק את דמה על קירות המזבח ומכוון כאילו הדבר נעשה בגופו.

וכבר אמר הרה"ק **רבי ישכר דוב מבעלזא** זיע"א על מה שאומרים בסעודת ברית מילה "ומיום השמיני והלאה ירצה דמו", שזה עולה על אבי הילד, כי הנה לכאורה אין לו ליטול שכר על מה שעשו לו ברית מילה ביום השמיני ללידתו, שהרי לא עשו אותה מרצונו ולא היה יכול להתנגד. אבל עתה כשהוליד בן ועשה לו ברית מילה, גילה בדעתו שהוא חפץ בעשיית ברית מילה, וממילא נחשב לו למפרע כאילו מלו אותו מרצונו ומקבל עליו שכר. אף כאן כיון שמשדל האדם את אחיו מישראל להקיז את דמם ולשוב לכור מחצבתם, **נחשב לו מחמת כן כאילו אף הוא מקיז את דמו לרצונו ונחשב כמקריב קרבנות לה'.**

הקרבתי לך חלבי ודמי

הרה"ח ר' **פרץ חרף** הי"ו, סיפר לי סיפורי מסירות נפש של יהודים שביקשו להתקרב לאביהם שבשמים אשר היה להם עֵד בשמשו כרב ברוסיה. כה סיפר לי שפעם היה נוכח בברית מילה שנערכה לילד גדול אשר מסיבה רפואית גופו לא היה יכול לסבול סם הרדמה, וכך ארכה עריכת הברית כשעה ומחצה, בה חתכו בבשר החי וצרבו את נימי הדם בלי הרדמה. והיה הילד אומר פעם אחר פעם, **למרות כאביו העזים, שהוא חפץ בכך כי זה מצוה.** השאלה היחידה ששאל לאחר כשעה שעבדו על גופו: "אם זה מצוה, היאך יתכן שזה כואב כל-כך?"

עוד סיפר לי על ילד גדול ששכב על מיטת המנתחים בהמתינו למוהל שיבוא לערוך בו ברית מילה, ובעודו רועד מפחד, פיזם לעצמו את השיר שלימדו אותם בבית הספר היהודי: "**טאטע איך דאנק דיר, טאטע איך לויב דיר ווייל איך בין א איד**" [אבא אני מודה לך, אבא אני מהלל אותך, על שאני יהודי].

והנה נשאל את עצמינו: האם יש לנו את הזכות למסור את נפשנו באופן כזה למען קיום מצוותיו? אך התשובה היא לדברי האור החיים הק', שאם **ניטול חלק בעריכת בריתות** מעין אלו או **נסייע לאלו שרוצים להתקרב לאביהם שבשמים** והדבר דורש מהם מסירות נפש ממש, **יחשב לנו הדבר כאילו אנו בעצמנו מסרנו את נפשנו.** הרי **אי-אפשר לתאר גודל הנחת רוח שנעשה לשמים על-ידי אנשים אלו** המקיזים את דמם כדי לשוב לחיק יהדותם, וכל המסייע בידם, נחשב בוודאי כמקריב קרבנות לה'.

למה לך להרחיק נדוד

אך האמת היא ש**אין צריך להרחיק נדוד ולחפש דווקא כאלו שרחוקים לגמרי**

משמירת תורה ומצוות, שהרי גם בינינו לבין עצמנו, כל אחד יש לו מה לתקן, **וכשבא אחד ומסייע לחבירו לתקן את הטעון תיקון ולהתקרב על ידי כן לאביו שבשמים, אף הוא למקריב קרבן יחשב,** כי בעוד הוא כבר הגיע למדרגה זו ואין קשה לו הדבר לנהוג בה, חבירו עדיין לא הגיע אליה והוא זקוק למסירות נפש כדי להגיע אליה, וכשהוא מסייע בידו, יש לו חלק במסירות נפשו.

ולמשל: מי שכבר הרגיל עצמו להשכים כל יום קום לעבודת הבורא ואין לו קושי בדבר, אך רואה את חבירו מתקשה הרבה בדבר, אם יגש לסייע בעדו ולגרום אף לו להשכים קום לעבודת הבורא, יחשב לו הדבר כאילו מסר את נפשו ושפך את דמו על קירות המזבח.

חיים ומוות ביד הלשון

ובעסקנו בענין קירוב הרחוקים, יש להדגיש שדבר זה יש לעשותו על-ידי הארת פנים ולא להיות ח"ו ממשניאי ה'. הא לכם מעשה בנערה אחת כפי ששמעתי אותו מהרה"ח **ר' משה פלג** הי"ו העוסק רבות בשנים בקירוב רחוקים: נערה זו באה מבית חרדי רגיל, אך בנקוף הזמן החלה לרדת כלפי מטה ברוחניות וכך הלכה והתדרדרה עד שלדאבון לב הזניחה לגמרי את דרך היהדות. הסתובבה הנערה בודדה וגלמודה בארץ ישראל. יום אחד עלתה לאוטובוס מהדרין אשר בו יושבים האנשים מקדם והנשים מאחור, ומחוסר ידיעה התיישבה באחד מן הספסלים הראשונים. באחת מהתחנות עלה יהודי אשר הוחם לבו בקרבו והרים עליה את קולו בבוז על שהיא יושבת במקום המיועד לגברים. נפגעה הנערה עד עמקי נשמתה. בהיותה בתוך סערת הרגשות שלה, פלטה מפיה: "חשבתי להתקרב אל היהדות, אבל עתה כשאני רואה איך מתנהגים יהודים חרדים, חוזרני בי"...

היהודי התיישב באחד מן הספסלים באוטובוס ובני מעיו התחילו להתהפך: "אוי וויי! מה עשיתי? הלא דבר זה אשר עוללתי יתלווה אלי עד זיבולא בתרייתא ולא יתן לי מנוחה". כשירדו מהאוטובוס, ניגש היהודי אל הנערה וביקש את סליחתה. אך הנערה מיאנה לסלוח. הפציר בה שוב ושוב עד שהתרכך לבה ואמרה: זה עתה הציעו לי ללמוד בבית ספר לקירוב רחוקים, אך יש לי חובות רבים ואין לי כסף עבור הוצאות בית הספר. אם תעזור לי בכך, אוכל לסלוח לך. "כמה חובות יש לך?" שאל היהודי. "עשרים אלף דולר" השיבה הנערה. "עלי ועל צווארי", הודיע היהודי. "היכנסי עכשיו ללמוד בבית הספר ואני אפרע לך את כל חובותייך". "אבל אין די בזה" אמרה הנערה, "שהרי זקוק אני גם להוצאות בית הספר". "גם זה אתן לך" הודיע לה היהודי.

נכנסה הנערה לבית הספר של הרב פלג ושבה לחיק אביה ואמה כמקדם בעשותה נחת רוח לשמים על כל צעד ושעל, ויהודי זה אשר פרע לו את כל חובותיה ושילם עבורה הוצאות בית הספר כהבטחתו, **הקריב קרבן גדול על מזבח ה' ועוד למד על בשרו כי חיים ומוות ביד הלשון.**

מדור הילולא דצדיקיא

נלמד לזכות דוד בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור הילולא דצדיקיא

ערש"ק פרשת ויקרא ו' ניסן תשפ"א

הרה"ק רבי אהרן ראטה זיע"א ה'שומרי אמונים'

ו' ניסן תש"ז

שאב מים מבארם של צדיקי החסידות

ראיתי במכתביו לתלמידיו שכתב להם שזכה להסתופף הרבה בצלם של הצדיקים הקדומים ולהתאבק בעפר רגליהם, והרי הוא מודה לה' עד מאוד שחננו בדעת להבין את החוב הגדול המוטל על האדם להסתופף בצל הצדיקים, כי כל מה שיש לו הוא מאותם צדיקים, ואלמלא חננו ה' בדעת, לא היה מחזיק בידו כלום. כמה וכמה פעמים נסע אל הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א ובאחת מהנסיעות שהה אצלו תשעה חדשים. וכן היה אצל ה'אהבת ישראל' מוויזניץ ואצל ה'חקל יצחק' מספינקא ואצל ה'מנחת אלעזר'. אך מי שהחשיב לרבו המובהק היה הרה"ק רבי צבי אלימלך מבלאזוב זיע"א.

פעם אמר שמי שנוקט בדרך חדש משל עצמו ואינו ממשיך דרך סלולה של אחד מהצדיקים שלפניו, יקרה עמו אחד מהשנים, או ישתגע או יהיה רבי מזויף. אכן אמרתו זו משלימה את מה שכתב לתלמידיו בענין החובה להסתופף בצלם של הצדיקים הראשונים, ולפלא לציין שהוא ורבו המובהק נסתלקו מן העולם יום אחרי יום. רבו הרבי מבלאזוב נסתלק ביום ה' לחודש והוא נסלק ביום ו'.

הצדיק סמך ידו עליו

בפעם הראשונה שנסע ל'בלאזוב' והוא בימי עלומיו, נסע עם יהודי חסיד בשם ר' אברהם מאיר זיסמן. הם היו אצל רבם על שבת קודש ובשעת הכושר לחש ר' אברהם מאיר באזני הרבי: "הנה הבאתי לכם בחור מיוחד עובד ה' באמת". נענה הרבי מבלאזוב אחריו: "מה, אתה צריך לספר ליז?! וכי איני רואה מי הוא?! הרי הוא נשמה גבוהה מאוד". כה התבטא עליו רבו מבלי לראותו קודם לכן אפילו פעם אחת.

פעם אחת לפני ברוך שאמר, נטל הרבי מבלאזוב את תלמידו ה"ה רבינו, הושיבו על כסאו ואמר לו: הריני מסמיך אותך באותה סמיכה שקיבלתי מאבי (הרה"ק רבי דוד מדינוב זיע"א, בעל צמח דוד, בנו של ה'בני יששכר'). והוסיף: ואברכה מברכך. אני מוסר לך כח לברך בני ישראל. דע לך שאני הוא המוסמך

הרביעי מהבעל שם טוב. הבעל שם טוב הסמיך את המגיד ממעזריטש, המגיד הסמיך את ה'חוזה' מלובלין, ה'חוזה' הסמיך את הרה"ק מצאנז, והוא הסמיך אותי ועכשיו אני מסמיך אותך.

רבינו ניסה להתחמק באומרו בענוותנותו: "איני ראוי לזה ואיני מסוגל לזה, מה גם שניהל עדה בישראל יבטל אותי מלימודי". אז אמר לו רבו: "אני אומר שבשמים אין זקוקים ללימוד התורה שלך. אני מבטיח לך שמי שרק יסתכל עליך, יחזור בתשובה. וזוהי שליחותך, לקחת בידך את שרביט ההנהגה ולקרב בני ישראל אל אביהם שבשמים".

ב'**תקנות והדרכות**' הוא כותב: תמיד הייתי הולך לעובדי ה' והקב"ה סייע בידי להתקרב למורי ורבי מבלאזוב שהיה מלא וגדוש בחכמה אלוקית בנגלה ובנסתר, וכשהסתכלתי עליו, התפעלתי ביותר משפלותו. ראיתי בו חכמה נפלאה מחד ושפלות עצומה מאידך. ובהמשך הוא כותב: הוא מאוד קרבני אליו ואמר לי: דע לך שמה שאני מדבר עמך, לא אמרתי עוד לשום אדם מעולם. כך הועידו רבינו להיות אלוף לראש בני ישראל והרי הדברים מפורסמים מה פעל רבינו וכמה האיר את העולם בחיבוריו.

מבשרו אחזה אלו-ה

היה לו לרבינו גוף חלוש מאוד וכל מה שהיה אוכל, היה מקיא. אפשר לראות זאת מהתמונות היחידות שנשארו ממנו, בהן הוא נראה צנום וחלוש. פעם היה באחד מלילות החנוכה באמצע תפילת ערבית שהרגיש חולשה נוראה עד כי לא יכול לסבול. סיים מהר את התפילה ונכנס לחדרו, וכיון שעבר את מפתן הדלת, מיד נפל והתעלף. החסידים ניסו להעירו מעלפונו ולא הצליחו. הזעיקו את הרופא ולאחר שמישש אותו, אמר שכמעט שאין מורגש בו דופק ועליו להתייעץ עם עוד רופאים לראות אם יש עוד מה להציל. חזר הרופא לביתו בשביל התייעצות. בינתיים התעורר רבינו מעט ורמז בידו שיקרבו אליו את המנורה כדי להדליק את הנרות. הגישו לו את המנורה והתחיל לברך בלחישה, ותוך כדי עשיית הברכה, נוסך בו כוחות חדשים, וכך התחיל להרים את קולו, וכשהגיע למילים שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, הגביה את עצמו באחת מן הארץ, ואז הדליק את הנרות ופצח בשירה וריקודים כדרכו בקודש.

אותו רופא שביקר אותו קודם לכן, היה אפיקורוס ידוע, קר ומנוכר לכל דבר שבקדושה. באמצע הריקוד, אמר רבינו: לכו וקראו הנה את הרופא, שיראה שיש מנהיג לבירה. הלכו החסידים לקרוא לרופא, והרופא מיד האיץ את פעמיו, כי חשב שבוודאי החמיר מצבו של רבינו וזקוקים לו נואשות. כשהתקרב לבית מדרשו של רבינו, שמע את קול השירה והריקודים והתפלא - "הרבי שוכב מעולף והחסידים רוקדים ושרים?!". כשנכנס פנימה, לא יכול היה להאמין את מה שעיניו רואות. אמר הרופא: "אם לא ראיתי, לא הייתי מאמין", ואכן התעורר בתשובה והתקרב לרבינו.

אחר כך אמר רבינו: "באמת הרגשתי שאני הולך להסתלק מן העולם, אבל גמרתי אומר לקיים ברגעים האחרונים שלי מצות הדלקת נר חנוכה, והמצוה ניסכה בי חיות חדשה עד שחזרתי לאיתני".

ונראהו עין בעין

האמת שרבינו עצמו היה אומר שאצלו אין צריך להאמין, כי אפשר לראות אצלו בעין שיש מנהיג לבירה, כי כך היה אצלו

פעמים הרבה שבתחילת התפילה היה חלוש כל-כך שלא היה יכול להוציא את המילים מפיו, וכיון שהתחיל להתפלל, מיד קיבל כוחות עילאיים והתחיל להתפלל בהתלהבות עצומה ובקול רם ונישא.

כדאי לזכור יסוד זה אשר יסוד הוא הנוגע לכל אחד מאתנו. **מצוה נותנת חיות. כשמתגברים בעת חולשה לקיים מצוה אחת ממצוות ה', מקבלים מזה חיות גדולה.** לא עבודת הצדיקים בלבד היא. הצדיקים הם אלה שלימדונו זאת במסירות נפשם, אבל באמת היא עבודה ששייכת לכל אחד ואחד לפי מדרגה.

מסופר ששנה אחת לפני פסח שכר רבינו יהודי אחד שיתעסק בכל טרדות ההכנות לקראת החג ואילו הוא פנוי היה לשבת ולהגות בתורה ובחסידות. ויהי לאחר הסדר ליל הפסח, התבטא ואמר: "היה זה הסדר החלש ביותר שהיה לי אי פעם". הודיע לנו כי **לימדוהו משמים שהדרך היא להתעסק בצרכי החג ובהכנותיו כדרך כל בית ישראל** משנות דור ודור, וחיזוק הוא לדידן לעשות את הכנות החג ברוב שמחה וגיל.

כי אני ה' רופאך - אני ה' ולא ע"י מלאך

בספרו "**שומר אמונים**" (מאמר הבטחון וההתחזקות) הביא מהספר "**צמח ה' לצבי**" (פרשת בשלח) שכאשר החולה מתרפא על-ידי סממנים, אע"פ שהרפואה באה על-ידי מלאך, נכנסת בו זוהמא, ועל כן הוא זקוק לאיזה צער של יסורים כדי להתמרק מאותה זוהמא (ונראה שזהו ענין התופעות לוואי שקיימות בתרופות השונות). מה שאין כן כאשר האדם מתרפא על-ידי הקב"ה בעצמו, אז היא רפואה נצחית ואין בה זוהמא כלל, וזהו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך. הקב"ה מבטיח שאם ישמעו בקולו, ירפא הוא עצמו ולא יזדקקו לסממנים.

והוסיף רבינו: ואני הכותב בעצמי בחנתי הרבה פעמים שהבהילו אותי כל מיני פחדים ואיומים מאלו הפתאים, ולא האמנתי לדבריהם כלל, ושמתי בטחוני בה' הטוב, וראיתי כמה פעמים פלאות גדולות בעזרת השי"ת, כן יעזרינו ה' עד עולם על דבר כבוד שמו (אכן כל המסתכל בהמשך המאמר בענין הפרנסה, רואה דבר פלא, שמי שאינו מאמין בלבושים, אלא זוכר שהקב"ה הוא הזן ומפרנס לכל, הוא מקבל את פרנסתו מידו הרחבה והמלאה ללא צורך בלבושים).

וממשיך שם: וקבלתי מאמי מורתי ע"ה שקבלה מאבותיה, שאם נצמח לאדם איזה חולשה חדשה ח"ו, לא יספר זאת לשום אדם איזה זמן, וזה סגולה שמאליה תהיה בטלה, וזה בדוק ומנוסה, ויש לו מקור **בגמרא** (ברכות נה, ב) וז"ל: האי מאן דחליש יומא קמא לא לגלי כי היכי דלא לתרע מזליה וכו'.

וברך את לחמך ואת מימך

עוד הוא כותב: ואמר **אחד מגדולי צדיקים** שסממני הרפואות הם על-ידי שמנשבים הרוחות הטובות בעשבים, ועל ידי זה נמשך בהם כוחות הרפואה, ו**אם אדם משים בטחונו חזק בה', אז אלו הרוחות מנשבים גם בלחם ובשר שאוכל, וזה לו לרפואה**, וזה סוד וברך את לחמך ואת מימיך והסירותי מחלה מקרבך, ולכן **אפילו אם לוקחים רפואה, אל ישים על כל פנים בטחונו בזו הרפואה, כי אם בה' הטוב והרחמן הרופא נאמן**, והוא שם כח באלו העשבים שירפאו, **ויבקש מה' שישפיע כוחו באלו הסממנים שיהא לו לרפואה, ולא ישחיתו לו יתר האיברים ח"ו, ויתן בלבו**

אמונת ה' שהוא ברא הרפואה, והוא נותן כה ברפואה.

בנסיון קיפוח הפרנסה

עוד הוא כותב באותו מאמר בענין מי שרואה שחבירו מקפח לו את פרנסתו: ולפעמים שהקב"ה רוצה לנסות האדם, או מסיבת הקטרוגים שעליו, הן מגלגול זה והן מגלגול הקדום, מתלבש זה הקטרוג בזה האיש המקפח פרנסתו, כמאמר **רז"ל** מגלגלים חובה על ידי חייב, ואם האדם חזק בטחונו באלוקיו, אז הקב"ה מראה לו פלאות, ושניהם נושעים בפרנסה, או שהקב"ה מפיל שונאו לפניו, אבל על זה אסור לבקש (שהאיש המקפחו יינזק ח"ו) רק שהקב"ה יעזור לשניהם, כי זה גם כן מכלל בטחון שלא ירצה לראות צער בחבירו, והיו מעשיות כאלו בהרבה אנשים שציוו להם הצדיקים לעמוד בנסיון בתוקף נגד המקפחים אותם פרנסתם, ולא יתקוטטו ולא ידברו כלום רק ישימו בלבם בטחון חזק על ה', וראו פלאות גדולות בעזרת ה'.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הביני'

ארה"ק

ירושלים	מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76
	מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35
בית שמש	מקוה יד כהן	רח' אוהל יהושע 8
	מקווה רחוב דובר שלום	רמה ב'
	מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה
	מקווה השכונתי	רחוב הרב גרוסמן רמת אברהם
	ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944
	מקווה קאמארנא	רחוב מרים הנביאה רמה ג'2
	מקווה תולדות אברהם יצחק	רח' חזון איש
	בית המדרש אמשינאוו	רחוב אביי רמה ד'1
בני ברק	בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה
	חנות 'מול איצקוביץ'	רחוב הרב שך
	מקוה בית פנחס	רחוב יואל
	מקוה ויזניץ	רחוב רבינא
	מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5
	ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק ניסים פינת עוזיאל
	סופר מילר	רחוב אור החיים
	מרכז מסחרי הרב לנדא	רחוב הרב לנדא 1 קומה 1-
	חדש!	רחוב גיבורי ישראל 11רמת אלחנן
אשדוד	בית המדרש בית שלום	רחוב בעל הנס רובע ז
	בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז
	בית המדרש בית נפתלי	רחוב יהודה הנשיא רובע ז
	בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג
	בית מדרש בעלזא	רחוב אברהם שפירא
	מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס
	ביהמ"ד בית פנחס	רח' ינאי 12
	היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבעלזא רובע ג
ביתר עילית	בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5
חיפה	בית המדרש בעלזא	רח' הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59
	ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720
פתח תקוה	שכונת הבעש"ט	052-760-0162
אלעד	מקווה ויזיץ-צמח צדיק	רחוב יונתן בן עוזיאל
קריית גת	מקווה קרעטשניף	רחוב נתיבות שלום 2
מודיעין עילית	בית המדרש אמרי חיים וזניץ	רחוב טרפון
	ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד
גבעת זאב	קיוסק ערב שבת	רחוב האיילות פינת הראם
צפת		050-4174-636

אם ברצונך לקחת חלק **בזיכוי הרבים** ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך,
ניתן לפנות ל'מכון הביני' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הביני'

ארצות הברית		
בארא פארק	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	4615 14th Avenue
	ביהמ"ד שומרי שבת	5302 13th Ave
	Kosher Discount	4909 13th Ave
ווילימסבורג	סאטמאר בנין בראך	814 Bedford Ave.
	סאטמאר קעסקעיד	553 Marcy Ave.
	סאטמאר מירטל	690 Myrtle Ave.
	ביהמ"ד קראלי	127 wallabout st
	Central Market	50 Division Ave
לעיקוואוד	ביהמ"ד בית נפתלי בעלזא	44 Grove Spring Court
	ביהמ"ד קארלין סטאלין	153 E 7th St.
	ביהמ"ד בית נחום - ברוקהיל BrookHill	31 Arosa Hl
	ביהמ"ד סקולען	547 Park Ave.
	ביהמ"ד שמן למנחה ד'נאדפאלא ברוקהיל	2 Milano Dr.
	ביהמ"ד סאטמאר - קענעדי Kennedy	608 E Kennedy Blvd.
	ביהמ"ד ראחמיסטריווקא	610 E County Line Rd
לינדן	בית המדרש חסידי קאסאן	2201 N. Wood Ave.
מאנסי	ביהמ"ד קארלין סטאלין	52 Main Street 845-517-9722
	כולל ויזניץ	25 Phyllis Terrace Monsey NY
מאנרא	ע"י המקוואות	
אירופה		
אנטווערפן	בית המדרש אהל משה	Lange leem straat 170A
	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	Van spangen straat. 6
	ביהמ"ד בית אהרן	Lamorinierstraat. 118
	ישיבה ווילרייק	
אנגליה-לונדון	בית המדרש סקווירא	47 East Bank
	בית מסחר עולם הספר	St Kildas Road
	ביהמ"ד בעלזא	1 Belz terrace
וועסטקליף	ביהמ"ד המרכזי	18 Hildaville Drive
	ביהמ"ד מילואים לאפוד	105 Hamlet Court Road

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם **זיכוי הרבים**, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \
מקוה א.ד.ג. אדער נעמען **א חלק אין די הוצאות**, ביטע רופט: 718.387.1122

7 27785 25652 0

727785256520